

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ORTA ÖĞRETİM KURUMLARININ ÖĞRENCİ, ÖĞRETMEN VE
YÖNETİCİLERİNİN SERBEST ZAMANLARINI DEĞERLENDİRME
TERCİHLERİ VE BU TERCİHLER ÜZERİNDE SOSYO-EKONOMİK
YAPILARININ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ**

Gülçin GÖZAYDIN

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ YÖNETMELİĞİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
PROGRAMI İÇİN ÖNGÖRDÜĞÜ BİLİM UZMANLIĞI (YÜKSEK LİSANS) TEZİ
OLARAK HAZIRLANMIŞTIR

111525

Yrd. Doç. Dr. Kenan SİVRİKAYA

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ
KOCAELİ - 2001**

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ORTA ÖĞRETİM KURUMLARININ ÖĞRENCİ, ÖĞRETMEN VE
YÖNETİCİLERİNİN SERBEST ZAMANLARINI DEĞERLENDİRME
TERCİHLERİ VE BU TERCİHLER ÜZERİNDE SOSYO-EKONOMİK
YAPILARININ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ**

117525

Gülçin GÖZAYDIN

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ YÖNETMELİĞİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
PROGRAMI İÇİN ÖNGÖRDÜĞÜ BİLİM UZMANLIĞI (YÜKSEK LİSANS) TEZİ
OLARAK HAZIRLANMIŞTIR

KOCAELİ - 2001

Sağlık Bilimleri Enstitü Müdürlüğü'ne

İş bu çalışma, jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında BİLİM UZMANLIĞI (YÜKSEK LİSANS) TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan Unvanı Adı SOYADI İMZA

Prof. Dr. Aydın ÖZBEK

Üye Unvanı Adı SOYADI İMZA

Doç. Dr. Yavuz TAŞKIRAN

Üye Unvanı Adı SOYADI İMZA

Yrd. Doç. Dr. Zekiye BAŞARAN

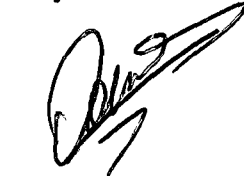
Üye Unvanı Adı SOYADI İMZA

Üye Unvanı Adı SOYADI (DANIŞMAN) İMZA

Yrd. Doç. Dr. Kenan SİVRİKAYA

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

9...10/2002

Prof. Dr. Nejat GACAR

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Kocaeli’nde bulunan orta öğretim kurumların öğrenci, öğretmen ve yöneticilerinin serbest zamanlarını değerlendirme tercihleri ve bu tercihler üzerinde sosyo-ekonomik yapılarının etkilerinin incelenmesidir.

Veriler 6 lise ve 6 ilköğretim olmak üzere toplam 12 okulda öğrenim gören son sınıf öğrencilerinden 1815 kişiye liker türü geliştirilen ölçme aracı kullanılarak elde edilmiştir.

Veriler Microsoft firmasının geliştirdiği Excel 7:0 paket programı ve SPSS 7,5 istatistik analiz programı kullanılarak Frequency, Ki-Kare ve Tukey yöntemleri ile analiz edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme tercihlerini sosyo-ekonomik parametrelerden gelir düzeyi ve aile birey sayısının etkilediği, bu etkinin ilköğretim ve liselerde benzer özellikler göstermesine rağmen tercihlerin cinsiyet ve yaşa göre değiştiği bulunmuştur. Bu değişikliğin yaşanılan çevrede bulunan sosyal ve kültürel tesislerden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Okullar,

ABSTRACT

The purpose of this study is to research the leisure preferences and of the effect of the situation of their social and economic factors at their preferences of the students, teachers and directors who are at secondary and high schools at Kocaeli.

The dataes were collected by using the test which were devalopted according to the likert teknikues at 1815 students from the last class studens of totally 12 schools which are 6 secondary schools and 6 high schools.

Excell 7:0 which was devalopted by Microsoft packed companny and SPSS 7,5 statistick analising programme were used to analyse the dataes by Frequency, Ki-squer and Tukey techniques.

According to results, leisure preferences of the students are being effected by the parameters of economic level and the number of individual at family and it were found out that in spide of the students at secondary and high schools shows similar property but preferences were effected by gender and age factors. It is also found out that the source of this effects are social and cultural facilities where the students live around them.

Key Words: Recreation, schools,

TEŐEKKÖR

Yüksek lisans tez çalışmamı yöneten ve çalışmamın her aşamasında beni destekleyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Kenan SİVRİKAYA'ya, Yrd. Doç. Dr. Zekiye BAŞARAN'a, Prof. Dr. Aydın ÖZBEK'e, İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliğı Bölümü öğrencisi Ata Bora BAŐAR'a, ve Rekreasyon Bölümü öğrencisi Tuba CINGI'ya ve çalışmalarımda beni her zaman destekleyen anne ve babama teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİLLER	ix
TABLolar	x
SİMGELER VE KISALTMALAR	xii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Boş Zamanları Değerlendirme İle İlgili Temel Kavramlar	3
2.1.1. Zaman Kavramı	3
2.1.2. Zaman Kullanım Bölümleri	4
2.1.3. Boş Zamanı Değerlendirme Kavramı	7
2.1.4. Değerlendirme Amacına Göre Boş Zaman Türleri	8
2.2. Rekreasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri	8
2.2.1. Kişisel Yönden Rekreasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri	9
2.2.1.1. Fiziksel Sağlık Kazandırır	9
2.2.1.2. Ruh Sağlığı Kazandırır	10
2.2.1.3. İnsanı Sosyalleştirir	10
2.2.1.4. Kişisel Beceri ve Yeteneğin Gelişmesini Sağlar	11
2.2.1.5. Yaratıcı Gücü Geliştirir	12
2.2.1.6. Çalışma Başarısı ve İş Verimini Arttırır	12
2.2.1.7. Ekonomik Hareketi Geliştirir	13
2.2.1.8. İnsanı Mutlu Eder	14
2.3. Toplumsal Yönden Rekreasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri	15
2.3.1. Toplumsal Dayanışmayı ve Bütünleşmeyi Sağlar	15
2.3.2. Demokratik Toplumun Yaratılmasına İmkan Sağlar	15

2.4. Boş Zaman Değerlendirme Etkinlikleri	16
2.4.1. Boş Zaman Değerlendirme Etkinliği Olarak Spor	17
2.5. Gençliğin Boş Zaman Etkinlikleri	19
2.5.1. Gençlik Araştırmalarına Göre Gençliğin Boş Zaman Etkinlikleri	19
2.5.1.1. Spor Faaliyetleri	20
2.5.1.1. Okuma-Sanat ve Kültür Faaliyetleri	20
2.5.1.2. Oyun, Sohbet ve Gezi Faaliyetleri	21
2.5.1.3. Dinlenme ve Televizyon İzleme	22
2.5.1.4. Diğer Faaliyetler	22
2.6. Gencin Boş Zaman Etkinlikleri ve Aile	22
2.7. Arkadaş İlişkileri ve Gencin Boş Zaman Etkinlikleri	23
2.8. Kitle İletişim Araçları ve Gencin Boş Zaman Etkinlikleri	23
2.9. Okulların Rekreasyon Eğitimindeki Rolü	24
2.9.1. Günümüz Okullarında Boş Zaman Eğitimi Gerektiren Nedenler	27
2.9.1.1. Eğitim Amaçlarının Gerçekleştirilmesi İçin	27
2.9.1.2. Toplumsallaşma Süreci İçin	27
2.9.1.3. Kültür Aktarma Yönünde	28
2.9.1.4. Eğitimcilerin Eğitimi İçin	28
2.9.1.5. Okul İçi ve Okul Dışı Etkileşimin Gerçekleşmesi	28
2.9.1.6. Okul Başarısını Tayin Yönünden	28
2.9.1.7. Oyunun Eğitsel Bir Araç Olarak Ele Alınışı Yönünden	28
2.9.1.8. Sosyo-Kültürel Bütünleşmeyi Sağlamak İçin	29
2.9.1.9. Toplumsal Statü Elde Etmek İçin	29
2.10. Rekreasyonel Katılımı Destekleyen Sosyo_Ekonomik Etkenler	30
2.10.1. Ekonomik Verimlilik ve Çalışma Koşullarındaki Gelişmeler	31
2.10.2. Harcanabilir Gelirin Artması	31
2.10.3. Şehirleşme	33
2.10.4. Nüfus Artışı Ve Hareketliliği	33
2.10.5. Teknoloji	35
2.10.6. Kitle İletişim Araçlarının Etkisi	36
2.10.7. Kültürel Etki	37
2.10.8. Eğitim Düzeyi	38

2.10.9. Çevre Bilinci:	38
2.10.10. Değişen Yeni Sağlık Bilinci ve İsteklerin Değişimi	38
2.10.11. Değerlerdeki Değişmeler	39
2.10.12. Siyasal Otorite ve Diğer Kurumların Etkileri	40
2.10.13. Eğlence Hareketinin Etkisi	41
2.10.14. Doğal Zenginliklerin Etkisi	42
2.10.15. Sosyal Hareketliliğin (Mobilite) Etkisi	42
2.10.16. Araç-Gereç ve Malzemenin Teşviki	43
2.10.17. Rekreatyonel Merkezler	43
3. MATERYAL VE METOTLAR	45
3.1. Araştırma Gurubu	45
3.2. Ölçme Aracı	46
3.3. Verilerin Analizi	46
4. BULGULAR	47
5. TARTIŞMA	73
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	77
6.1 Sonuçlar	77
6.2 Öneriler	78
KAYNAKLAR	79
EKLER	83
ÖZGEÇMİŞ	85

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1 : Serbest Zamanın Küme Biçiminde İfadesi

3

TABLULAR

SAYFA

Tablo I. Araştırmanın Evreninin Okul Adları, Türü ve Cinsiyet Faktörlerine Göre Dağılımı	45
Tablo II. Araştırmanın Evreninin Anne ve Babanın Durumuna Göre Dağılımı	47
Tablo III. Araştırmanın Evreninin Anne ve Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	48
Tablo IV. Araştırmanın Evreninin Kardeş Sayısı ve Gelir Durumuna Göre Dağılımı	49
Tablo V. Araştırmanın Evreninin Ev durumu ve Adres Nedenlerine Göre Dağılımı	50
Tablo VI. Araştırmanın Evreninin Ev durumu ve Adres Nedenlerine Göre Dağılımı	50
Tablo VII. Araştırmanın Evreninin Ailelerin Sporla İlgilerine Göre Dağılımı	53
Tablo VIII. – A Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Yönelten Etkenlere Göre Dağılımı	55
Tablo VIII. – B Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Yönelten Etkenlere Göre Dağılımı	55
Tablo IX. Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Katılma Sıklıklarına Göre Dağılımı	56
Tablo X. Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Katılım Sebeplerine Göre Dağılımı	57
Tablo XI. Araştırmanın Evreninin Etkinliklerde Bulunmama Sebeplerine Göre Dağılımı	58
Tablo XII – A. Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Katılımda Oluşan Hislerine Göre Dağılımı	59
Tablo XII – B. Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Katılımda Oluşan Hislerine Göre Dağılımı	59
Tablo XII – C. Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Katılımda Oluşan Hislerine Göre Dağılımı	60

Tablo XII – D. Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Katılımda Oluşan Hislerine Göre Dağılımı	60
Tablo XIII – A. Araştırmanın Evreninin Serbest Zamanlarını Değerlendirme eşitlerine Göre Dağılımı	62
Tablo XIII – B. Araştırmanın Evreninin Serbest Zamanlarını Değerlendirme eşitlerine Göre Dağılımı	62
Tablo XIII – C. Araştırmanın Evreninin Serbest Zamanlarını Değerlendirme eşitlerine Göre Dağılımı	62
Tablo XIII – D. Araştırmanın Evreninin Serbest Zamanlarını Değerlendirme eşitlerine Göre Dağılımı	63
Tablo XIII – E. Araştırmanın Evreninin Serbest Zamanlarını Değerlendirme eşitlerine Göre Dağılımı	63
Tablo XIV A. Araştırmanın Evreninin Günlük Zamanın Harcandığı İşlere Göre Dağılımı	65
Tablo XIV B. Araştırmanın Evreninin Günlük Zamanın Harcandığı İşlere Göre Dağılımı	66
Tablo XIV C. Araştırmanın Evreninin Günlük Zamanın Harcandığı İşlere Göre Dağılımı	67
Tablo XV. Araştırmanın Evreninin Sporla Kurduğu İlişki Türlerine Göre Dağılımı	70
Tablo XVI. Araştırmanın Evreninin Sosyo-Ekonomik Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların Anova Yöntemine Göre İstatistiksel Sonuçları	71
Tablo XVII. Araştırmanın Evreninin Sosyo-Ekonomik Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların Ki-Kare Yöntemine Göre İstatistiksel Sonuçları	72

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ANNE Ö.S. : Anne Öz Sağ.

ARKADA. İLE OLMA. : Arkadaşlarımla Beraber Olma İsteği

ARK. ZİYA. GİDERİM. : Arkadaş Ziyaretlerine Giderim.

A.E.M.L. : Atatürk Endüstri Meslek Lisesi

ATATÜRK İ.Ö.O. : Atatürk İlk Öğretim Okulu

A.L. : Atılım Lisesi

BABA Ö.S. : Baba Öz Sağ.

B. Bayan

CAN SIKIN. KURTARIR. : Aktifleştiriyor, Can Sıkıntısı Ve Boşluktan Kurtarıyor

CNS.: Cins

CNS.G.: Cins Genel

ÇEVRE EDİ. SAĞLAR. : Çevre Edinmemi Sağlıyor

ÇEVREDEN ETKİ. : Çevremden Etkilenmem

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

D.İ.Ö.O. : Dumlupınar İlk Öğretim Okulu

E. (ERK.) : Erkek

EL İŞL. VE SAN. UĞRAŞIRIM. : El İşleri Ve Sanatla Uğraşırım.

G.B.H.L.: Gölcük Barbaros Hayrettin Lisesi

H.R.İ.Ö.O. : Hızır Reis İlk Öğretim Okulu

İ.L. : İzmit Lisesi

İ.Ö.O. : İlk Öğretim Okulu

İLGİ ALANI OLMASI. : İlgi Alanımın Olması

İÇ DÜN. YAN. SAĞLAR. : İç Dünyamı Dışa Vurmamı Sağlıyor

İŞ VERİMİ. ARTTIR. : Rahatlatıp İş Verimimi Arttırması

KÜL. VE MADDİ DÜZEY. : Kültür Ve Maddi Düzeyim

KÖTÜ ALIŞ. KORUR. : Kötü Alışkanlıklar Edinmemi Engelliyor

MÜZİK ALETİ ÇAL. : Müzik Aleti Çalarım.

RUH. VE BED. DİNLE. : Meşgul Ediyor, Ruhen Ve Bedenen Canlılık Kazandırıyor.

N.K.L. : Namık Kemal Lisesi

N.İ.Ö.O. : Necatibey İlk Öğretim Okulu

O.D.T.Ü. : Orta Doğu Teknik Üniversitesi

SP. ETK. KATILIRIM. : Sportif Etkinliklere Katılırim.

SAĞLI. OLUMLU ETKİL. : Sağlığımı Olumlu Yönde Etkilemesi

SOS. VE KÜL. ETK. KATI. : Sosyal Ve Kültürel Etkinliklerde Rol Alırım.

SER. ZAMAN. : Serbest Zaman

SAĞ. İÇİN SP. : Sağlık İçin Spor.

TDKC : Türk Dil Kurumu

TOP. UYUM. YAR. OLUR. : Topluma Daha İyi Uyum Sağlamama Yardımcı Olur.

UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim Kültür Organizasyonu

ÜYE OLD. KLÜBE GİD. : Üye Olduğum Klübe Giderim.

YETENEK. GELİŞTİRİR. : Yeteneklerimi Geliştirir.

Y.K.İ.Ö.O. : Yahya Kaptan İlk Öğretim Okulu

ZAMANI VER. KULL. SAĞLAR. : Zamanı Daha Verimli Kullanmamı Sağlıyor.

19 MAYIS L. : 19 Mayıs Lisesi

28 HAZİR.İ. Ö.O. : 28 Haziran İlk Öğretim Okulu

1. GİRİŞ

Sanayileşmiş ülkelerde teknolojik gelişmeler neticesinde insanların çalışma sürelerindeki azalmalar; boş zaman artışına, boş zamanları değerlendirme isteğinin kültürel bir değişim olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. Boş zaman değerlendirme isteği, insanların doğal ve beşeri çevre ile ilgilenmesini arttırmıştır. Boş zaman değerlendirme, kişinin gerçek işi dışında kişisel yeteneklerini kullanarak ruhsal doyuma ulaşma çabası olarak yorumlanmakta, insan olmanın bir gereği olarak algılanmaktadır (Tetik, 1992).

Hızlı sanayileşme ve üretimin insan yoğun olmaktan çıkarak makine yoğun hale gelmesi kişinin daha çok serbest zamana sahip olması sonucunu doğurmaktadır. Böyle bir sosyal gelişmede insanların serbest zamanlarını daha verimli değerlendirme ihtiyacını gösterir. İşte burada rekreasyon eğitimi önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkar (Tezcan, 1994).

Bu anlamda değerlendirilmesi gereken zaman diliminin kişinin fizik ve ruh sağlığı açısından pozitif gelişmelere neden olacak etkinliklere doğru yönelmesi doğaya dönüş kültürünün oluşmasına ve gelişmesine neden olmuştur ve günümüzde bu yöndeki etkinliklerin planlanıp yürütülmesinde yeni bilim kollarının doğmasını da sağlamıştır. Bireylerin fizik ve ruh sağlığında yaratılmak istenen pozitif gelişmelerin günlük zaman diliminde serbestçe planlayıp kullanabileceği dilimlerde olması katılım açısından programlanabilmeyi de kolaylaştırmaktadır. Bu kolaylık serbest zaman eğitiminin her yaşa, kültür ve kurumlar için eğitim planlamalarına geçişte etkin olmuştur.

Nitekim Kılbaş (2001) rekreasyon eğitiminden geçmeyen kuşakların bu alanın tanımadıklarını ve boş zamanlarını edilgin olarak yararsız biçimde geçirdiklerini vurgulayarak rekreasyon eğitimi konusunda ülkemizde gerek örgün ve gerekse yaygın eğitim alanında konunun öneminin yeterince kavranamamasından ötürü büyük bir eksikliğin olduğuna dikkat çekmiştir.

Okullarda planlı olsun olmasın öğrencilerin eğitsel kol çalışmaları içerisinde geleceğin yetişkin kuşaklarını oluşturmak amacıyla içerisinde buldukları çalışmalar; birey ve toplum bazında yaşam kalitesini geliştirilmeye yönelik etkinliklerdir.

Bu anlamda Aslan (1994) bugün günün toplumbilimcilerinin, “boş zamanları ve değerlendirmesini“, sağlıklı bireyler yaratılması bakımından dinlenme, eğlenme, gereksinimini karşılaması bakımından günlük yaşamdaki önemine dikkat çekmiştir.

Çocuk ya da gencin boş zamanın iyi bir biçimde değerlendirilmesi yasa ile örgün eğitim kurumlarına görev olarak verildiği halde, bu görev, çeşitli sebeplerle, okullarda yetince yerine getirilememektedir (Kılbaş, 2001).

Bu nedenle boş zamanların değerlendirilmesi gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerde üzerinde en çok durulan ve önem verilen ortak problemlerdendir. Boş zamanı iki tarafı keskin bir kılıca benzetmek mümkündür. Olumlu kullanılırsa kişisel ve toplumsal gelişim, olumsuz kullanılırsa bunalım, başıbozukluk gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır (Karaküçük, 1997).

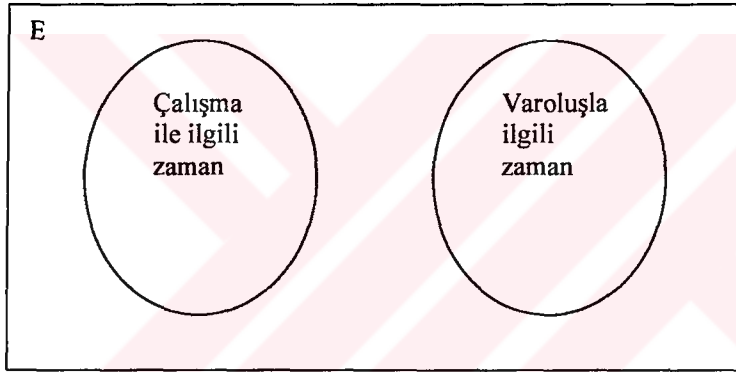
Gençliğin fiziksel ve ruhsal gelişimine önemli katkılarından ötürü genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen resim, müzik, beden eğitimi ve sanatsal aktiviteler konusunda öğrencilerin tercihlerinin bilinmesi onlara götürülecek hizmetler açısından önemli bir durumdur. Bu nedenle bu çalışma üniversitelerin önemli görevlerinden biri olarak kabul edilen topluma danışmanlık hizmetlerinin etkin biçimde götürülebilmesi için, yöremizde bulunan okullardaki öğrenciler serbest zamanlarının belirlenmesi ve hizmetlerin bu belirleme kapsamında planlanması için önemli bulunarak yapılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Boş Zamanları Değerlendirme İle İlgili Temel Kavramlar

Genel olarak zamanla ilgili kavramları kümeler halinde düşünürsek, zamanı evrensel küme, çalışma zamanı ve varoluşla ilgili zamanları iki ayrı küme alırsak, bu iki kümenin birleşimlerinin evrensel küme farkı bize serbest zamanı verecektir.

(Çalışma ile ilgili zaman) U (Varoluşla ilgili zaman) /E

Şekil 1 : Serbest zamanın küme biçiminde ifadesi

2.1.1 Zaman Kavramı

Canlı, cansız tüm varlıkların hayat ölçüsü olan zaman, tasarruf edilmeyen, ödünç alınamayan, satın alınamayan sadece kullanılan ve kaybedilen, tekrarı mümkün olmayan, nesnelerin uzaydaki hareketlerine göre ölçülebilen ve bölümlere ayrılabilen soyut bir kavramdır (Eren, 1993).

Zamanın insanların sonsuzluk ölçüsü olduğunu ve şimdiye kadar zamanla ilgili doğal kabul edilen her şeyin, insan düşüncesinin ürünü ve göreceli olduğunu belirtir (Addington, 1993).

Zaman ile uzay birbirine yakından bağlantılı olduğunu belirterek zamanı anlamak için zamanın uzaya bağlı olduğunu anlamak gerektiğini belirtmiştir (Hawking, 1987).

Zamanın astronomik ve fizyolojik yönlerinden bahsederek astronomik zamanı değişmeyen yada çok az değişen zaman olarak açıklamaktadır. Fizyolojik zamanı değişken olarak ele alan araştırmacı fizyolojik zamanı tohumların birleşerek yumurtanın açılmasından başlayıp, ölüme kadar devam eden değişmeler süreci olarak açıklayıp bu sürenin hissedilebileceğini belirtmiştir (Carrel, 1977).

TDK (1982) zamanı olayların ardışıklığını görerek aklımızda yarattığımız ve olayların bundan sonrada içinde olup gideceklerini düşündüğümüz başı ve sonu olmayan soyut kavram olarak açıklamaktadır. Dünyada bütün insanlara eşit olarak verilmiş tek şey zamandır (Baltaş, 1996).

Lakein (1997) zamanı algılayış tarzımız, onu değerlendirmek için yapacaklarımızı da yönlendirmektedir. İnsan servet sahibi olabilir, bunun bir kısmını harcar, bir kısmını harcayamaz. Ama zaman, diğer servetlerin aksine tamamen kullanılır (Okumuş, 2002).

2.1.2 Zaman Kullanım Bölümleri

Hazar (1999)'a göre zamanı kullanım şekline göre dört ana grupta incelemek mümkündür; (1) kazanç sağlama amacına yönelik iş, fazla mesai, ikinci iş veya ek iş için kullanılan çalışma zamanı, (2) işle ilgili hazırlık, işe gidiş ve geliş, normal mesai dışı yapılması gereken mesleki uğraşlar için kullanılan çalışma ile ilgili etkinliklere ayrılan zaman, (3) yeme, içme, uyuma gibi fizyolojik ihtiyaçlar; yemek yapma, ev temizliği, vücut bakımı v.b. zorunlu ihtiyaçlar için kullanılan Yaşamı sürdürmeye yönelik zorunlu etkinlikler için kullanılan zaman ve (4) yapılan tanımların genel bir değerlendirilmesi yapıldığında boş zaman, insanların sınırlı yaşam süresinin çalışma (iş), çalışmayla ilgili etkinlikler (beslenme, uyuma vb.) dışında kalan bölümüdür. İnsanların zorunlu davranışları mutlak zorunlu ve kısmen zorunlu davranışlar olarak ikiye ayrılır. İnsanların mutlak ve kısmen zorunlu davranışlar dışındaki davranışları boş zamanda gerçekleştirilen etkinliklerin dışında kalan boş zaman.

Zamanı iyi değerlendirmek kişinin önceden edinmiş davranışlarıyla yakından ilişkilidir. Zamanı iyi kullanan kişi hedefleri doğrultusunda plan yapabilen kötü alışkanlıklarını azaltarak teknolojik imkanları sonuna kadar kullanarak zaman arttırabilen bu zamanı da ruhsal ve fiziksel sağlığı için harcayabilen kişidir.

Gelişmiş ülkelerin zaman kullanımı konusunda bilinçlenmiş ülkeler olduğunu söylemek olasıdır. Bu durum, gelişmiş ve gelişmemiş ülkeler arasındaki en önemli farklardan birisini ortaya koymaktadır. Descartes, toplumların ileri veya geri zekalı diye ayıramayacağını, ülkelerin gelişmişlik ve zenginliklerinin zamanı planlı ve programlı kullanarak çalışmalarından ve dinlenmelerinden kaynaklandığını ileri sürmektedir (Kılbaş, 2001).

Zamanın etkili ve verimli kullanılabilmesi bir eğitim sorunu olarak, okul ve ailenin sorumluluğundadır. Zamanın yanlış ve verimsiz kullanımından ortaya çıkan rahatsızlıklar kişiyi ve bütün toplumu etkilemektedir. Bu ise bedeni hastalıklardan bile daha tehlikeli olabilmektedir. Zamanı iyi kullanabilmesi, insanın kendisine, çalışma yaşamına, toplumsal yaşamına, dinlenme ve eğlenmesine, biyolojik ve fizyolojik gereksinimlerin karşılanmasına ayırdığı zaman arasında dengeyi iyi kurabilmesine bağlıdır (Kılbaş, 2001).

Boş zaman kavramının İngilizce'deki karşılığı "Leisure"dir. Leisure kelimesi ise "izin verilmiş olmak" veya "serbest olmak" manasına gelen latince "licere" kelimesinden türetilmiştir. Yine serbest zaman manasına gelen Fransızca "loisir" kelimesinden türetilmiştir. Mecburiyetin olmaması ve serbest seçim ifade eden bu kelimelerin tamamı birbirleriyle ilişkilidir (Bakır, 1993).

Klasik yaklaşım ile yapılan tanıma göre, serbest zaman iş ve amaçlı yapılan bir eylem yerine, onun tam karşıtı olan sanat politik tartışmalar ve genel öğrenmeyi kapsayan meşguliyetler olarak kabul etmiştir. Aristo serbest zamanı "bir kimsenin kendi iradesi ile yaptığı aktivite içinde olmanın bir ifadesi" olarak kabul etmektedir. Atinalılar için serbest yaşamın en kaliteli yönü olarak ifade etmiştir (Bakır, 1993).

Subjektif değerlendirildiği ve farklı kültürlerde farklı anlamlarda kullanıldığı için boş zaman kavramını tanımlamada güçlükler yaşandığı bilinmektedir. Bununla beraber yapılan tanımlardaki subjektif değerlendirmelere dayalı farklılıklar konunun özünün anlaşılmasında değerlendirmeye alınacak önemli nitelikler taşıdığı da bir gerçektir.

Bu görüşün bazı taraflarına göre Türkçe karşılıkları serbest yada boş zaman olan İngilizce “free time” ve “leisure” kelimeleri, farklı anlamlar ifade etmektedirler. Douglas “free time” terimini bir kimsenin işi için ayırdığı zamandan arta kalan ve uyku, aileye bakım, kişisel bakım ve “leisure” için ayrılan zaman olarak kabul etmektedir (Bakır, 1993). (Tezcan, 1994) ise aynı sınıflamayı benimseyerek “free time” terimi için “çalışma dışı zaman”, “leisure” için de “boş zaman” terimlerini kullanmaktadır.

Bir çok araştırmacının ortak görüşü olarak serbest zaman dar anlamda, iş ve hayatı idame ettirme gibi sorumluluklardan veya yöneltilen diğer görevlerden kalan, bir şeyler yapılmaya mecbur olunmayan zaman olarak ifade edilmektedir. Daha geniş perspektiften bakıldığında ise serbest zaman, kültürel ve sosyal ortamda kişilik gelişimine de katkı sağlayacak şekilde kişinin tamamen kendi iradesi ile planlayıp kullanabildiği zaman olarak değerlendirilebilir. Bunların dışında yine serbest zaman içinde bulunan ruh hali, yaratıcılık ve ruhsal değerlerin kaynağı olarak kabul edilebilmektedir.

Serbest zaman, kişinin hem kendisi ve hem de başkaları için bütün zorunluluklardan veya bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteğiyle seçeceği bir faaliyetle uğraşacağı zamandır. Kişinin kesin olarak bağımsız ve özgür olduğu zamandır. İş yaşamının dışındaki zamandır (Tezcan, 1982).

Serbest zaman faaliyetlerinin niteliğini açıklayan Uluslar arası Serbest Zamanları İnceleme Grubu şu tanımları yapmaktadır. “Serbest zaman faaliyeti, kişinin, mesleki, ailevi ve toplumsal ödevleri yerine getirdikten sonra özgür idaresiyle girişebileceği dinlenme, eğlenme, bilgi veya becerilerini geliştirme, toplum yaşamına gönüllü olarak katılma gibi bir dizi uğraşılardır. Bir başka ifadeyle serbest zaman, kişinin çalışma saatleri dışında, uykuda geçen zaman dışında kalan ve bireyin istediği gibi kullanacağı zamandır (Köknel,1993).

Bucher&Bucher (1974) boş zaman (leisure) ve boş zamanı değerlendirme de (recreation) aynı anlama gelmeyen iki kavram olup; boş zaman kişinin çalışmadığı, yaşam zorunluluklarının ve biçimsel görevlerinin dışında kalan ve kendi isteği yönünde harcayabileceği zamandır. Rekreasyon ise, bu boş zaman diliminde yapılan etkinliklerle ilgili olan iki kavramın uygulamadaki karşılığı olarak geliştirilerek kullanılmasıdır (Kılbaş, 2001).

Bir başka tanımda “bireyin çalışma ve diğer görevlerinden sonra özgür olarak dinlenme, eğlenme, toplumsal başarı veya kişisel gelişmesi için kullandığı bir zamandır” şeklinde tanımlanmaktadır.

Hazar (1999), insan davranışlarının analizini yaparken davranışları mutlak zorunlu zaman kısmen zorunlu zaman ve boş zaman davranışı olarak üçe ayırmıştır. Örnek olarak da eğitim davranışında ilk öğretim okuluna gitme zorunlu davranış, ödev yapma kısmen zorunlu davranış olarak tanımlarken, gitar kursuna gitmeyi de boş zaman davranışı olarak belirtmiştir.

2.1.3 Boş Zamanı Değerlendirme Kavramı

Kraus, (1971); Butler, (1968) bireyin istediği bir uğraşı ile zevk ve doyum sağlamak amacıyla boş zamanını geçirmesidir. Yani boş zamanda yapılan bir etkinlik yada etkinliklerdir (Karaküçük, 1999).

Başlangıçta amaçlanmaksızın yada dışarıdan güdülenmeksizin, kişinin kendisi için yaptığı herhangi etkinlikler düşüncesi olarak gelişen rekreasyon, bireyin özgür zamanında zevk almak yada bazı fiziki, toplumsal ve duygusal davranışlar için yaptığı etkinlikler ya da deneyimlerdir. Bu nedenle rekreasyon, bireyde doyuma ve iyi olmaya doğru gelişen bir duygudur. Bu duygu üstünlük, güçlülük, canlılık, kabul görme, başarı, kişisel değer ve zevk almadan oluşur (Kılbaş, 2001).

Rekreasyon başkalarına estetik deneyime, kişisel amaçların başarılmasına bir tepki yada başkalarına olumlu bir geribildirimdir. Kamu yada gönüllü kuruluşlar tarafından düzenlendiğinde toplumsal olarak kabul edilebilir ve moral değerleri yapılandırır. Aksi halde uyuşturucu, alkol bağımlılığı sapkın davranışlara eğilim gösterebilirler (Kılbaş, 2001).

İnsanın beden ve ruh sağlığının yeniden kazanılması anlamına gelen rekreasyonun, eğitim alanında önemli bir araç olarak değerlendirilmesi yeni olmasına rağmen, sosyolojik süreçte insanların farklı biçimde olsa da bu veya benzeri etkinliklerde buldukları şeklindeki değerlendirmeler oldukça yaygın olarak destek bulabilmektedir.

İnsanın yaşam sürecindeki en önemli savaşımının “kendini gerçekleştirme” ye yönelik verdiği savaşımın olduğu bilinmektedir. Bu tür etkinliklerde bulunan

bireyler hem kendi beden ve ruh sağlıklarının korunması ve geliştirilmesi yönünde kazanımlar elde ederken, hem de sosyal bir varlık olarak toplumun sağlıklı bir birey olarak önemli bir parçasını oluşturduğu doğal bir sonuçtur ve bireyler bu sonuçları tamamen kendi istekleri ile katıldıkları ve çoğunlukla diğer bireylerle birlikte yürüttükleri serbest zaman etkinlikleri sırasında farkında olmadan kazanarak topluma karşı ait duyguları gelişir ve yaşamları daha da anlam kazanabilir.

2.1.4 Değerlendirme Amacına Göre Boş Zaman Türleri

Sağcan (1986)'a göre boş zamanı, değerlendirme amacına göre 4 grupta incelemek mümkündür: (1) insanların turizm olayına katıldıkları zaman dilimi içersinde zorunlu ihtiyaçların karşılanması dışında kalan bölüme turistik boş zaman, (2) insanların amatör olarak, özgürce ve severek spor yapmak için ayırdıkları boş zaman dilimine sportif boş zaman; (3) insanların yaratıcı yetenekler için (resim, heykel yapımı, el sanatları vb.) ayırdıkları boş zaman dilimine yaratıcı boş zaman ve (4) insanların sosyal etkinliklere katılmak (eş,dost ziyareti, aile veya arkadaş toplantıları gibi) için kullandıkları boş zaman dilimi de sosyal boş zamandır.

Yukarıda sıralanan boş zamanların değerlendirilmesi "rekreasyon" kapsamına girmektedir. Boş zaman değerlendirilmenin turizm tanımlarında yer alması 1970'li yıllara rastlamaktadır. Bu konuda Ernst Spatt, turizmi ve onunla ilgili ihtiyaçların tatmini sebebiyle boş zamanların değerlendirilmesinden ortaya çıkan ilişkiler, etkinlikler olarak görülmektedir. Dinlenmeyi çok geniş anlamda ele alan Spatt, boş zamanın insanın zindelik ve sağlığına kavuşması yanında çok hareketli bir tatil yapmaya da harcanabileceğini savunmaktadır (Toksay, 1983).

2.2 Rekreyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri

Rekreasyona duyulan gereksinim kişisel yönden; fiziksel ve ruhsal sağlık kazandırılması, insanı sosyalleştirmesi, yaratıcık ve beceri yeteneğini geliştirmesi, çalışma başarısı ve iş verimine etkisi, insanı mutlu etmesi, toplumsal yönden ise; dayanışma ve bütünlüşmeyi sağlaması ve demokratik toplum yaratılması gibi

nedenlerden kaynaklanmaktadır (Jenny, 1956), (Nixon, ve Ark, 1969), (Corbin, 1970), (Bucher, 1972), (Erkan, 1975), (Tezcan, 1982), (Köknel, 1993).

Rekreasyonun amaçları arasında ise, agresifliği azaltmak, kişinin hayatını etki eden tüm olumsuzları önlemek okul, iş ve toplumda sağlıklı, verimli bireyler yetiştirmek bu olumlulukların paralelinde de kişileri yüksek standarda ulaştırmaktır (U.S Department of Health and Human Services).

2.2.1 Kişisel Yönden Rekreasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri

2.2.1.1 Fiziksel Sağlık Kazandırır

İnsanın teknolojik imkanları kullanıp modern hayata geçmesi sedanter yaşantıya geçmesine neden olmuştur. Bu gelişmelerin günlük yaşantıda sağladığı kolaylıklar, yoğun hareket temposu içinde yaptığı bir çok şeyi çok daha az hareketle ve daha kısa zamanda yapmasını sağlamıştır (Erkan, 1975), (Şipal, 1987).

Günlük yaşantıda harcanan enerjinin azlığı bazı sağlık sorunlarını beraberinde getirmektedir. Bu sorunların başında dolaşım ve solunum yetersizlikleri, kalp damar hastalıklarının artması, şişmanlık, sindirim sisteminde meydana gelen değişiklikler sonucu oluşabilecek ülser yaraları, eklem hareket sınırlarının azalması sonucu kireçlenme, iç organlarda düzensizlik, kemik hastalıkları gibi rahatsızlıklar gelmektedir (Erkan, 1975), (Şipal, 1987).

Rekreatif etkinlikler genel sağlığı destekleyici ve iyileştirici bir misyona sahiptir. Sedanter yaşantıda olanlar için rekreasyon ve serbest zamanları değerlendirme tehlikeli bir süreç olarak algılanmaktadır. Bu anlayışın değiştirilmesi konusunda tüm yetkililere önemli görevler düşmektedir. Rekreatif etkinliklerin hastalığın önlenmesi ve sağlığın korumasındaki rolü kanıtlanmıştır. Rekreatif etkinlikler bazı kronik ağrıları önleyici, kardiovasküler hastalıkları ki bunlar kanser olabilir, önlemede yardımcı olduğudur. Bu bağlamda rekreasyon ve serbest zaman aktiviteleri mental sağlığı pozitif yönde etkiler böylece anksiyeteyi ve stresi azaltır kişinin kendine saygısı artar (U.S Department of Health and Human Services).

Kireçlenme sorunu olan bir çok insan yapmış olduğu fiziksel aktiviteler sonucunda eklem ağrılarında azalmalar hissetmiştir. Sağlık ve rekreasyon insan

ilişkilerini güçlendiren bir olgudur. Örneğin sağlık kontrol ve hastalıkları önleme merkezleri bu olguyu iletirmek amacıyla işbirliği içersine girmişlerdir

Ulusal park ve rekreasyon kurumlarıyla ulusal kalp, akciğer ve kan enstitüleri işbirliği içinde birleşerek, kalp sağlığını korumada rekreasyon programlarıyla ilişkilendirerek önemli adımlar atılmıştır. Bu etkileşim sağlığı yükseltmede önemli sonuçlar doğuracağını rekreasyon servislerinin de toplum sağlığını geliştirdiği konusunda ne derecede önemli rolü olduğunu onaylamaktadır. Aktif rekreasyon fiziksel sağlığı pozitif yönde etkilerken Amerika da bu duruma karşın vakitsiz ölümlerin temelinde yatan en büyük neden pasif yaşamdır. Amerika Ulusal ölüm istatistik merkezinin sunduğu verilere göre ölümlerin % 23 'lük gibi büyük kısım hareketsizlikten kaynaklanan kronik hastalıklardan meydana geldiğidir (U.S Department of Health and Human Services).

2.2.1.2 Ruh Sağlığı Kazandırır

Bireylerin toplum içersindeki rollerini yerine getirirken yaşadığı sorunlar ve monoton yaşamın oluşturduğu stres; teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı sedanter yaşantı bireylerde bedensel ve ruhsal zorlanmalara neden olabilmektedir. Rekreatif etkinlikler ortaya çıkabilecek ruhsal ve bedensel zorlanmaların ortadan kalkmasına ve bireyin bu olumsuzluklardan kurtulmasına yardımcı olur.

2.2.1.3 İnsanı Sosyalleştirir

Bireylerin duygusal yönelimi sonucu gerçekleştirilen rekreatif etkinlikler, sosyal ilişkiler kurmada ve geliştirmede önemli rol oynadığı bilinmektedir. Nitekim yeni arkadaşlıkların oluşması, grup içinde yer edinme, yerini algılayabilme ve diğer grup üyelerini tanıyabilme gibi çabalar, kişinin sosyal yaşantısını etkileyerek olgunlaşmasını ve toplum hayatına alışmasını sağlamaktadır.

Rekreatif etkinliklerde bulunmak amacıyla bir araya gelen ve ortak heves ve heyecanların paylaşıldığı bir ortamdaki kişilerin, yalnızlık ve gruba iştirak, hata yapma korkusundan uzak, hoşgörü ve gelişmiş sosyal ilişkiler kurarak sosyal uyumlarını kolaylaştırdıkları görülmektedir. Bu durum, aile içinde söz konusudur.

Daha fazla özellikler içeren ailesel bir rekreatif etkinlik de aile fertlerinin birbirlerine daha çok bağlanmalarını sağlayarak yaş ve çağ farklılıklarını ortadan kaldırmaktadır (Erkal, 1981).

Rekreasyon faaliyetleriyle kişi, sosyal statüsünü geliştirici veya tamamlayıcı bir nitelikte kazanabilmektedir. Fabrikada çalışan bir işçi boş zamanlarında herhangi bir spor veya sanat faaliyetlerine katılmakla belli fonksiyonlarını yerine getiriyorsa, bu onun toplumdaki statüsünü de yükseltebileceği anlamına gelmektedir. İşçi statüsün de bulunan bu kişinin boş zamanlarında yaptığı bu tür uğraşlarla elde ettiği tamamlayıcı statüler kişiyi sosyalleştirmektedir. Rekreatif etkinlikler insanların toplum içindeki dikey veya yatay oluşabilen sosyal tabakalar arasındaki geçişlerde önemli rol oynamaktadır (Erkal, 1981).

Rekreasyona yönelik alt yapı sistemini destekleyici özellikte olan fiziksel aktiviteler alana yönelimi de hızlandırdığı ve bu hızlanma üzerinde alana yönelik aktiviteler planlayıp yürütmek amacıyla kurulmuş dernek ve klüplerin de etkileri olduğu bilinmektedir.

2.2.1.4 Kişisel Beceri ve Yeteneğin Gelişmesini Sağlar

İnsanın çoğu kez hangi beceri ve yetenek düzeyinde olduğu anlaşılabilir. Bu durum kişinin isteyerek ve severek yaptığı bir işte ancak kendisini gösterebilir (Karaküçük, 1999).

Serbest zaman etkinlikleri olarak değerlendirilebilecek her aktivite sırasında gerek dış uyaranların zenginliği ve gerekse birlikte yürütülen etkinliğe katılan diğer insanlardan gelen uyaranlar bireyin henüz farkına varmadığı birçok özelliğini keşfetmesine neden olabilmektedir. Bu tür ortamlarda bulunan bireyler bu nedenlerden ötürü kendi yaratıcı potansiyellerini fark edebilir ve kendilerine olan güven duygularını da geliştirebilirler. Bu farkındalık bireyleri toplumda daha üretken ve verimli ilişkilere götürebildiği oldukça destek bulan önemli bir genel görüştür.

2.2.1.5 Yaratıcı Gücü Geliştirir

Rekreatif etkinlikler, insanın her yaş dönemindeki yaratıcılık gücünün ortaya çıkarılmasına ve bu gücün geliştirilmesine hizmet eder. Yaratıcı olmak, insan içinde saklı olan ve her insanda var olan bir yetenektir. Genellikle bu yeteneğin, çoğu insan farkında bile değildir. Yaratıcı özellikler ancak denemelerle gelişmektedir. İnsan bir işin kalitesine önem vermeden, başarılı veya başarısız olunacağı düşünülmeden yapmış olduğu rekreatif etkinliklerde birçok denemeler gerçekleştirir.

Çocuğun çeşitli yaratıcı şekiller yapmasına, devamlı araştırmasına ve yeni şeyler geliştirmesine yardımcı olacak oyuncakları, iler ki yaşlarda da benzer şekillerde ve kişiye uygun faaliyetlere dönüşürse, bütün yaratıcılığını ortaya koyabilecek, geliştirecektir. Bu tür imkanları yakalayabilen insanın, organize bir rekreasyon grubu içinde ve iyi bir rekreasyon lideri nezaretinde bulunması, onun yaratıcılığını daha da ileri götürebilecek ortamı yaratır. Yaratıcı rekreatif etkinliklere bir resmi, bir besteyi, romanı, şiiri yada bir çocuğun Logolu oyuncaklardan yaptığı otomobili örnek olarak gösterebiliriz (Karaküçük, 1999).

2.2.1.6 Çalışma Başarısı ve İş Verimini Arttırır

Hicter, (1966), Finney, (1979), Rossman, (1983) rekreasyonda uygun etkinlik seçimi yapmak, organize bir programa katılmak şartıyla iyi bir lider önderliğindeki kişinin iş verimini arttırmakta yada başarısına olumlu katkı sağlamaktadır (Karaküçük, 1999).

Finney, (1979) çalışma sahasında verim, kişinin tatminsizliğine, isteksizliğine, kuvvetten düşme hissine ve bütün bunların sonucu ortaya çıkan, can sıkıntısına bağlı olarak etkilenmektedir. İşte rekreatif etkinlikler kişiye bu eksik olan uyarıların verilmesiyle özellikle can sıkıntısının azalmasını sağlamaktadır. Böylece de, verimi yükseltmektedir (Karaküçük, 1999).

Bireylerin tamamen kendi istekleri ile katıldıkları serbest zaman etkinliklerinde ortamın sağladığı uyaranlar nedeniyle günlük rutin stress kaynaklarını daha kolay untabildikleri ve yeni ortama uyum sağlama eğiliminde oldukları bilinen bir gerçektir. Bu nedenle bu tür etkinliklere katılan bireylerin stress kaynaklarından

uzaklaşmaları günlük işlerindeki verimliliklerini de olumlu yönde etkilemekte olduğu birçok araştırmada vurgulanan bir gerçektir.

2.2.1.7 Ekonomik Hareketi Geliştirir

Kişi boş zamanlarını değerlendirirken, seçeceği etkinlik çeşidiyle ekonomik işlevi olan bir üretim sağlayabilmektedir. Kişi ürettiği malda esas amaç olarak rekreatif bir faaliyeti güdüyorsa, bu malı paraya dönüştürse dahi (faaliyetlerini sürdürebilmek için gerekli parayı sağlamak amacıyla) bir rekreasyon faaliyetinde bulunmuyor demektir (Tezcan, 1982). Bu anlayışla, hiç de ihtiyacı olmadığı halde üretici olarak faydalı olmayı amaçlayan bu kişi, işinden arta kalan boş zamanında, ekonomik katkı sağlayan üretici bir faaliyette bulunabilmektedir. Özellikle kırsal kesimde açılan halıcılık kursları, el sanatları öğrenmek, ayrıca ceza evlerinde mahkumlara yaptırılan kunduracılık, tamircilik, marangozluk, hizmetleri gibi faaliyetler bu konuya örnek teşkil etmektedir (Karaküçük, 1999).

Belli bir süre içinde ne kadar insanın boş zamanları değerlendirmek için zaman harcadığı, ekonomiyi ve ekonomik giderleri ne kadar etkilediği ile ilgili yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen bilgilere göre; istekli katılımı zamanlarını değerlendirdiklerini ve bunun da kişisel ve toplumsal faydalarının etkinliğe katılan kişi tarafından farkına varıldığı yönünde bilgiler elde edilmiştir. Bu olgunun ekonomiyi hareketlendirdiği bir gerçektir. Boş zaman değerlendirme endüstrisi olan turizm dünyadaki en büyük endüstridir ve çalışma sorumluluğu yaratan bir endüstridir. Seyahat ve turizm, milletlerarası gelen insanlarla şu anda dünyanın en geniş üreticisi konumundadır ve tüm kültürler için iş görmektedir. İngiltere nin 50 şehrine tüm endüstri.yada çalışma üreteçleri arasında ilk 3 arasında turizm kendini göstermektedir. İstatistik verilere göre; 1992 haziranda Kaliforniya 300 milyon ziyaretçi çekmiştir. 1955 Alamo Teksas a 2.2 milyon ziyaretçisiyle en iyi sezonu yaşamıştır. Kolorado kayak merkezini 22 haziran 1992 verilerine göre 10.4 milyon kayakçı ziyaret etmiştir (University of Alberta, 2001).

Boş zamanları değerlendirmedeki artışın işe devamsızlıkta azalma ve iş kalitesinde artmaya sebep olmaktadır. Geleneksel anlayışa göre; sosyal yabancılaşmayı azaltmakta, sosyal ekonomiyi birleştirmektedir ve tüm bu ekonomik

yararlar bireysellikten çok toplumlari kollektif davranmaya yoneltmektedir. Boş zamanlari değerlendirmenin ve turizm endüstrisine ekonomik anlamlılık vermektir. Boş zamanlari değerlendirmek zamanı harcamak yada zamandan vazgeçmek değildir (University of Alberta, 2001).

2.2.1.8 İnsanı Mutlu Eder

Yaşam sürecinde insanın vermiş olduğu kendini gerçekteştirme savaşındaki başarısına ve bu başarıyı paylaşabilecek kişilerin olmasına bağlı olarak mutlu olabildiği gerçeği birey açısından toplum yaşamında vazgeçilmez bir unsurdur. Bu tür etkinliklerle sosyal çevresi genişleyen yani başarılarını paylaşabileceği yeni dostluklar oluşturması ve en önemlisi var olan yeteneklerinin farkına varabilmesi ve onları farklı alanlarda da kullanabilerek üretkenliğini arttırması hem kendini gerçekteştirme savaşını hem de mutlu olma savaşındaki en önemli kriterlerden biridir (Sivrikaya, sözlü görüşme, 2002).

Bucher, (1972) New York üniversitesinin her yaş grubundan binlerce kişi üzerinde yaptığı bir araştırma sonucuna göre; mutlu insanların mutluluk sebeplerini; işine ilgi duymak, hobilere ilgi duymak, diğer şeylere ilgi duymak, metaryal şeylere ilgi duymak ve gruplarla sanat yoluyla ilişki kurarak onlara karşılıksız hizmet vermek şeklinde belirtmiştir (Karaküçük, 1999).

Bucher'in ifade ettiği durumlar dikkate alındığında rekreatif etkinliklerin bireylerin yaşam kalitesini arttırdığı ve daha anlam kazandırdığı sonucuna varmak mümkündür.

Bu insan, rekreatif etkinliklere katılarak, günlük rutin yaşantısına renk katmakta ve yaşantısını zenginleştirmekte ve kişi mutluluğu yakalayabilmektedir. Ancak, kişinin mutluluğunu bir tek faaliyet çeşidi ile sağlayabilmesi çok zordur. İnsana gerek bir çok faaliyet çeşidi sunma imkanı vererek mutlu olma hazzı tattıran, gerekse insanı çalışma, eğlenme, dinlenme, ibadet etme, sevme gibi aktiviteler arasındaki ahenk ve bütünlüğü sağlayan rekreasyon, insanın mutluluğu yakalayabilmesinde en önemli araçlardan birisi olmaktadır. Nitekim iyi değerlendirilen boş zamanlar insanlara mutluluk getirebileceği gibi,

değerlendirilemeyen boş zamanlar da insanlar için mutsuzluk kaynağı olabilmektedir (Karaküçük, 1999).

2.3 Toplumsal Yönden Rekreyasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri

2.3.1 Toplumsal Dayanışmayı ve Bütünleşmeyi Sağlar

Aynı konu üzerinde yapılan bir rekreatif faaliyet içinde toplumun her kesitinden insanlar bir arada bulunabilmektedir. Bugünkü toplumlarda değişik bir çok faktör insanları birbirinden ayırmaktadır. Irk, milliyet, din mezhep, sosyal konum, eğitim, kültür ve ekonomik farklılıklar bu ayrım gruplarını oluşturmaktadır. Bu gruplar arasındaki çeşitli şiddet derecelerinde olan sürekli bir çatışma, toplumların rahatsız kaynaklarından birisidir (Karaküçük, 1999).

Rekreatif etkinlikler farklı sosyo-ekonomik kökenli insanların birbirlerini tanımalarına, dostluk kurmalarına, ortak amaçlar etrafında çalışarak yardımlaşmalarına ortam hazırlaması nedeniyle toplumsal değerini yükselttiği çatışmaları azaldığı bilinmektedir.

2.3.2 Demokratik Toplumun Yaratılmasına İmkan Sağlar

İnsanların rekreatif etkinlik ortamında davranışlar doğal olarak kontrol edebildiği için iyi bir yurttaş olabilmenin öğrenilmesinin temelini oluşturmaktadır. Bu tür etkinliklere katılan bireyler etkinliğin kurallarına uyarak diğer bireylerin haklarına saygılı olmayı öğrenir ve bu şekilde de toplumsallaşmaya katkıda bulunmuş olur.

Toskay (1983) rekreatif aktivitelere katılan bir insanın, rutin hayatın terk edilmesi anlamına gelen kaçış ve beklentileri ifade eden yöneliş anlayışı paralelindeki şu temel motifler üzerinde gruplaştırabilen, ihtiyaçlara cevap aradığını vurgulamıştır. Bu motifler:

- Fiziksel gücün yenilenmesi, bedeni sağlığın kazanılması anlamında fiziksel motifler.

- Rutin hayattan uzaklaşma, oyalanma, doğaya yönelme, değişiklik ve macera arzusu anlamında psikolojik motifler.
- Diğer insanlarla tanışma, eğlenme, sosyalleşme anlamında toplumsal motifler.
- Yabancı insanlara, toplumlara, onların geleneklerine, dillerine ve sanata duyulan ilgi anlamında kültürel motifler.

Başka bir grupta ise Karaküçük (1999); rekreatif etkinliklere katılımı etkileyen temel faktörleri şöyle sıralamaktadır:

- Günlük yaşantıdan (monotonluktan) kaçış: Alışkanlık ve sorumluluktan kurtulma, sosyal kurallardan ayrılma, doğaya yönelme, değişiklik, yeni şeyler yaşama.
- Kendini bulma: Bedensel, ruhsal, sosyal, psikolojik ve yaratıcılık bakımından aktif olma.
- İlişki arama: Sosyal soyutlanmayı aşma, eş arama.
- Dinlenme: Bedensel ve ruhsal dinlenme.
- Kültür
- Sağlığın elde edilmesi.

2.4 Boş Zaman Değerlendirme Etkinlikleri

Hazar (1999) rekreatif etkinlikleri, insanların boş zamanlarında isteyerek ve gönüllü olarak katıldıkları veya izledikleri, para kazanma amacı taşıyan, haz verici etkinliklerdir ve turizm bilimi açısından bu etkinliklerin insanların zorunlu etkinlikleri dışındaki boş zamanlarında, gönüllü olarak katıldıkları ve doyum sağladıkları vurgulamaktadır. Ayrıca, turistik, sportif, sosyal ve yaratıcı olarak değerlendirdiği boş zamanla ilgili etkinlikleri aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

- Havuz, plaj, göl, akarsu, deniz etkinlikleri,
- Buz pateni
- Evde televizyon izleme, müzik dinleme, kitap okuma,
- Amatörce konser verme, tiyatro eserlerinin sahnelenmesinde görev alma,
- Yemekli toplantılara, kutlama partilerine katılma,
- Akraba, arkadaş ziyaretleri,

- Piknik yapma,günübirlik veya turistik gezilere katılma,
- Kaplıca, içmece vb. termal kaynaklara ve klimatizme uygun yörelere seyahat,
- Dağcılık (tırmanma, yürüyüş, avcılık, kar kayağı, motoru ve kızak gezintisi),
- Yaylacılık,
- Basketbol, futbol, voleybol, amerikan futbolu, hentbol, tenis, paraşütçülük, okçuluk, binicilik, savunma sporları, güreş, jimnastik, vb. sportif faaliyetlere katılma veya izleme,
- El sanatlarıyla uğraşma (dekoratif eşya, çiçek yapımı, çamur işleri, halı veya kilim dokumacılığı vb),
- Bahçe işleri, koleksiyonculuk,
- Sergi, defile, festival düzenleme, izleme veya bu tür etkinliklerde rol alma,
- Sinema, tiyatro ve konsere gitme,
- Çeşitli kurumların düzenledikleri kurslara (el sanatları, yabancı dil, bilgisayar, meslek edindirme kursları, sürücü kursları, vb kurslara gitme,
- Çeşitli klüplere, derneklere, vakıflara gönüllü hizmet verme,
- Çeşitli klüplerin etkinliklerine katılma,
- Kütüphanede araştırma yapma vb.

Boş zamanlarını değerlendirme etkinlikleri içeriklerine ve yapıldığı mekanlara göre çok çeşitlidir. Bu etkinliklerden hangisinin tercih edileceği kişinin yapısına, cinsiyetine, eğitimine, sahip olduğu olanaklara ve yeteneklerine bağlıdır (Öztürk, 1998).

2.4.1 Boş Zaman Değerlendirme Etkinliği Olarak Spor

Günümüzde hızla gelişen teknoloji, insan gücüne duyulan gereksinmeyi giderek azaltmış ve bunun sonucu olarak insanın doğal yapısına uymayan bir yaşam biçimi ile birlikte iş ve sosyal çevreden gelen baskılar, stresler dolaşım ve solunum sistemi hastalıklarını, özellikle gelişmiş ülkelerde başta gelen ölüm nedenleri arasına sokan tehlikeye karşı dinamik, güncel yaşamın getirdiği streslerden uzak bir ortam yaratarak çözüm getirmekte ve kazandırdığı sağlıklı yaşam biçimleriyle de koruyucu tıbbı yardımcı olmaktadır. Sporun bu işlevi yanında kişilerin sosyal ve bireysel karakterler gelişimi üzerinde de olumlu etkileri açıktır. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde

spora büyük önem verilmekte ve erken yaşlardan başlayarak çocuklara spor ve beden eğitimi programları uygulanmaktadır (Gökhan ve Ark., 1979).

Modern toplumların en belirgin özelliği olan sosyal farklılaşma artan iş bölümü ile sosyal bütünleşme arasındaki uyumun sağlanmasında spor aktif bir ajandır. Toplumun sosyal yapısı içinde uyma ve çatışma modellerinin yanı sıra, huzursuzlukların, sapma, (deviant) davranışların azaltılması ve bunların normlarla ahenkleştirilmesi, gerginliklerin toplum yararına yöneltilmesinde spor önemli faktörlerden biridir (Erkal, 1986).

Öztürk (1998) ise, sporun sağlık giderlerinin azalttığını, hastalıklar nedeniyle işgücü kaybının önlendiğini ve sağlıklı insanlarda oluşan mutlu ve barışçı bir toplum yaratılmasında umut verdiğini vurgulamaktadır.

Modern monoton günlük yaşamdaki tek düzelik aynı zamanda bireyin yaratıcılığını da sınırlamakta ve giderek kişinin kendine yabancılaşmasına yol açmaktadır. İşte kitle sporu, sağlık için spor, herkes için spor boş zaman sporu gibi uygulamalar, insanın yeniden mutlu olması, kendini seven sağlıklı bir yaşama kavuşması amacıyla gündeme gelmiştir (Öztürk, 1998).

Spor, rekreasyonun en kapsamlı, çeşitli ve ilgi çeken alanlarından birini oluşturmaktadır. Spor ve rekreasyon karşılıklı olarak birbirlerini etkilerler. Spor insanların rekreatif gereksinmelerini karşılamada önemli bir hareket alanı sağlarken, rekreasyon da, sporun toplumsal yaygınlaşmasında ve sportif başarılar elde edilmesinde önemli roller üstlenmişlerdir. Spor bu rolünü genellikle herkes için spor veya sağlık için spor gibi etkinlik rollerini yerine getirerek gerçekleştirmektedir (Karaküçük, 1995).

İnsanlar giderek, hekimlerin önerileriyle teknolojik gelişmelerin yol açtığı hareketsizlik sonucu ortaya çıkan sağlık sorunları karşısında spora aktif olarak katılmayı tercih etmektedirler. Sporcuların toplum içindeki statülerinin yükselmesi de ebeveynlerin çocuklarını öğrenimleri dışında spora katılmaya teşvik etmesine yol açmıştır (Öztürk, 1998).

2.5 Gençliğin Boş Zaman Etkinlikleri

Rekreatif bir etkinlik olarak spora ilginin artması çeşitli toplumsal kurumları bu konuda organizasyonlar yapmaya yöneltmektedir. Okullar, spor klüpleri, çeşitli dernekler ve devlet kuruluşları müsabaka niteliği taşımayan rekreatif amaçlı sportif etkinlikleri düzenlemeye başlamışlardır. Trakking, jogging, rafting gibi yeni bir takım spor branşları bu organizasyonlarla gündeme gelmeye başlamış, böylece sporun yeni çeşitlerinin tanıtılması ve yaygınlaşması da sağlanmıştır. Rekreasyon eğitimi için düzenlenen kampanyalarının artarak rağbet görmesi bir yandan sportif aktivitelerin insanların günlük yaşamının bir parçası haline gelmesine katkıda bulunurken diğer yandan da ortak ilgi ve heyecanların paylaşıldığı ortamlar yaratarak kişileri yabancılaşmaktan kurtarmakta hoşgörü, gelişmiş sosyal ilişkiler ve sosyal uyum yaratmaktadırlar (Öztürk, 1998).

Gençliğin bütün yönlerini kapsayan, herkes tarafından kabul edilebilir bir tanımını vermek oldukça güçtür. Gençlik kavramı, değişik toplumlarda ve dönemlerde farklı biçimlerde ele alınmıştır. Hatta aynı toplumun çeşitli kesimlerinde de farklı yaklaşımlar gözlenmektedir

Unesco, gençliği "15-25 yaş arasındakilerden meydana gelen bir yaş grubudur" biçiminde tanımlamaktadır (DPT, 1983).

2.5.1 Gençlik Araştırmalarına Göre Gençliğin Boş Zaman Etkinlikleri

Ülkemiz gençliğinin boş zamanlarını değerlendirme biçimleri, onlara verilen olanaklarla büyük ölçüde ilgilidir. Ayrıca aile, ailenin içinde yaşadığı çevre, arkadaş ilişkileri, okul veya iş ortamı ve kitle iletişim araçları, gencin seçtiği boş zaman faaliyetlerinde etkili olmaktadır. Aile, yakın çevre ve gencin öğrenim düzeyi de gencin boş zaman değerlendirmesinde önemli bir öğedir. Boş zaman etkinlikleri olarak spor, okuma, sanat ve kültür, oyun-sohbet, televizyon izleme veya dinleme ile bunların dışında kalan "diğer" etkinlikler olarak belirtilmiştir. Genel olarak bakılınca gençlerimizin çoğunun boş zamanlarını edilgen bir biçimde değerlendirdikleri görülmektedir (Ergen, 1985).

2.5.1.1 Spor Faaliyetleri

Boş zamanını spora ayırma oranı, tüm gençlik içinde tahmin edildiği kadar yüksek değildir. Gençliğin %10.5'i boş zamanlarında spor ile uğraştıklarını ifade etmişlerdir. Ancak bu konuda kızlar ve erkekler arasında büyük fark vardır. Erkeklerin %21.8'i boş zamanını spora ayırdığı halde, kızlarda bu oran %2.1'dir. Bu durum kanımızca toplumumuzda kızlara ve erkeklere verilen eğitimin farklı oluşundan ve bunun sonucu olarak, erkeklere hitap eden spor dallarının daha yaygın olmasından kaynaklanmaktadır. Gençlerin yaşadığı yer de boş zaman faaliyeti olarak sporu seçmesinde etkili görünmektedir. Metropolen bölgelerde (İstanbul, Ankara, İzmir) yaşayanlarda boş zamanı sporla değerlendirme en yüksektir %13.1. Kentlerde spora verilen önem biraz azalmakta %11.0, kır kesiminde boş zaman faaliyeti olarak spora en az önem verilmektedir %8.4. Metropollerde, spora ilişkin organize faaliyetlerin daha çok olması, bu duruma neden teşkil edebilir (Ergen, 1985).

Gençlerimizin sporla ilgisi daha çok izleyici olacaktır % 41.3. Yani bir boş zaman faaliyeti olarak spora ilgi, daha çok pasif bir ilgi niteliğindedir. "Sporla İlgilenenler" içinde aktif olarak katılımda bulunanlar, yani bizzat spor yapanlar, tüm gençliğin ancak üçte biridir %35.8. Spora aktif olarak katılanlar, 12-14 yaş aralığında en yüksektir %32.8. Bu bulgu, son yıllarda spora aktif katılımın arttığını göstermesi bakımından ümit vericidir. Öğrenim düzeyi, sporla ilgilenmeyi etkileyen bir faktör olarak belirlemektedir. Okur-yazar olmayanlarda sporla ilgilenmeyenlerin oranı %84.8 olduğu halde, bu oran yükseköğrenimi olanlarda % 6'ya düşmektedir. Kızların yarısı % 50.3 sporla hiç ilgilenmediklerini belirtmişlerdir. Bu oran erkeklerde %16.5'dir (Ergen, 1985).

Kır kesiminde sporla ilgilenmeyenlerin ağırlık kazandığı %53.6 spor yapanların ve izleyenlerin ise metropolen bölgelerde en yüksek oranlara ulaştığı ve spor yapanların %29.3; izleyenlerin ise %52.8 olduğu gözlenmektedir (Ergen, 1985).

2.5.1.2 Okuma-Sanat ve Kültür Faaliyetleri

Boş zamanı okuma-sanat ve kültüre ayırma, gençlerde beklenen oranlara ulaşmamaktadır %18.8. Erkeklerde %21.3 kızlar %16.9 arasında bu konuda belirgin

bir fark gözlenmemektedir. Okuma, sanat ve kültür faaliyetlerine verilen önemde gencin öğrenim düzeyi yükseldikçe, boş zamanını okuma-sanat ve kültür faaliyetleriyle değerlendirenler artmaktadır. Okur-yazar olmayanlarda %1.9 olan bu oran, öğrenim düzeyine göre düzenli bir artış göstermekte, yükseköğrenimli gençlerde %54.0'e ulaşmaktadır. Aynı şekilde metropoliten bölgelerde yaşayanlardan daha küçük yerleşim yerlerinde yaşayanlara gidildikçe, boş zamanı okuma ve kültür faaliyetlerine ayıranlar azalmaktadır. Bu oranlar metropol, %30.3, kent, %23.5; kırsal, %8.9. Özellikle kırsal alanlarda oranın belirgin bir biçimde düşmesi, dikkat çekmektedir (Ergen, 1985).

Bu rakamlara bakılarak, öğrenim düzeyi ve yaşanan yerin boş zamanı yapıcı olarak değerlendirmede önemli faktörler olduğu söylenebilir. Büyük yerleşim yerlerinde sanat ve kültür olanaklarından daha fazla olması, eğitim olanaklarının da büyük yerlerde daha çok bulunması gibi özellikler dikkate alındığında, bu sonucun çok doğal olduğu ortaya çıkmaktadır (Ergen, 1985).

2.5.1.3 Oyun, Sohbet ve Gezi Faaliyetleri

Genel olarak değerlendirildiğinde gençlerimizin üçte birinden fazlasının %35.5 boş zamanlarını arkadaşları ile oyun oynayarak, sohbet ederek veya gezerek geçirdiği görülmektedir. Bu faaliyetlerin genellikle arkadaşlarla birlikte gerçekleştirildiği düşünülürse, bu dönemde arkadaş ilişkilerinin genç için ne kadar önemli olduğu ortaya çıkar. Ancak bu etkinliklerin bireysel boşalmı sağlamaktan öte topluma yönelik bir işlevi olduğu söylenemez. Bu faaliyetlerin en çok okur-yazar olmayan ve kırsal alanlarda yaşayan gençler tarafından seçilmiş olduğu gözlemlenmektedir. Öğrenim düzeyi ile boş zamanı oyun ve sohbet ile değerlendirme arasında ters orantı vardır. Okur-yazar olmayanların %41.1'i, yükseköğrenim görmüş olanların ise %20.4'ü boş zamanını bu faaliyetlerle değerlendirmektedir. Aynı biçimde kırsal alanlarda yaşayanlarda boş zamanını oyun, sohbet ve gezi ile değerlendirenlerin oranı %42.7 iken, yaşanan yer büyüdükçe oran küçülmekte, metropoliten bölgelerde %28.4'e düşmektedir. Bu bulgular kırsal alanlarda yaşayan öğrenim düzeyi düşük olan gençliğin hemen yarısının boş zamanlarını arkadaşları ile birlikte, bireysel doyumla yönelik olarak değerlendirdiklerini göstermektedir (Ergen, 1985).

2.5.1.4 Dinlenme ve Televizyon İzleme

Boş zamanını dinlenerek veya TV seyrederek değerlendirenler, tüm gençlik içinde %20.9 oranındadır. Kızlarda boş zamanını bu faaliyetlere ayıranlar erkeklerin iki katına ulaşmaktadır. Bu oranlar kızlarda, %26.4; erkeklerde, %13.5. Kanımızca bu duruma toplumumuzda kızlara ve erkeklere verilen farklı eğitim neden olmaktadır. Çünkü eğitim sistemimizde kızların daha çok korunması, ev içinde anne-babanın gözü önünde olması düşüncesi yaygındır (Ergen, 1985).

Öğrenim düzeyi bu konuda da etkili bir faktör olarak göze çarpmaktadır. Boş zamanını dinlenerek ve TV seyrederek geçirenlerde en yüksek oran, okuma-yazma bilmeyenlerdir %23.7. Öğrenim düzeyi yükseldikçe bu oran düşmekte, yükseköğrenim düzeylilerde %10.3'e kadar inmektedir. Öğrenim düzeyinin boş zamanı daha topluma yönelik ve yapıcı bir biçimde değerlendirmede önemli bir rolü olduğu, bu verilere dayanılarak söylenebilir (Ergen, 1985).

2.5.1.5 Diğer Faaliyetler

Metropolitan bölgede yaşayan gençlerle öğrenim düzeyi yüksek olan gençlerin boş zamanlarını daha çok spor, okuma ve kültürel faaliyetlerle değerlendirdikleri; kırdaki yaşayan ve öğrenim düzeyi düşük olanların ise boş zamanlarında daha çok arkadaşlarıyla oyun oynadıkları, sohbet ettikleri veya televizyon izledikleri söylenebilir (Ergen, 1985).

2.6 Gencin Boş Zaman Etkinlikleri ve Aile

Hemen her konuda olduğu gibi, gençlerimizin boş zaman faaliyetleri de aileler tarafından denetlenmektedir. Boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerinin aile tarafından algılanması her ne kadar ailenin genel tutumuna ve gençlerin öğrenime devam edip etmeme, çalışıp çalışmama gibi özelliklerine göre farklılık gösterse de, genelde, bu konuda kuşak çatışmasından gelen bir anlaşmazlığın bulunduğu söylenebilir. Ailenin boş zaman faaliyetleri nedeniyle genci aylıkla suçlaması gencin

cinsiyeti, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ve boş zamanının nasıl değerlendirildiğine bağlıdır (Ergen, 1985).

2.7 Arkadaş İlişkileri ve Gencin Boş Zaman Etkinlikleri

Boş zamanların değerlendirilmesinde, yakın çevrenin ve arkadaşların önemi büyüktür. Kişiler, gençlik dönemlerinde diğer dönemlerden daha çok sorunlarını ve sevinçlerini paylaşabileceği yakın arkadaşlara gereksinim duyar. Yakın arkadaşı olan gencin, topluma uyumu kolay olur. Grup arkadaşlıkları da önemlidir. Bir gruba bağlı olmak genç için ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamak, statü kazanmak açısından önemlidir. Gencin arkadaş grupları ve bu gruplarla ilişkileri ise içinde yaşadığı çevre, iş, aile, okul ortamından, yakın akraba ve komşularından etkilenir ve gencin genel yönelimi hakkında bilgi verebilir. Bazı gençler, benzer görüşteki arkadaşları ile grup oluşturma eğiliminde oldukları halde, bazıları ise ortak faaliyette buldukları arkadaşlarını tercih etmektedir (Ergen, 1985).

2.8. Kitle İletişim Araçları ve Gencin Boş Zaman Etkinlikleri

Gençliğin boş zaman değerlendirme biçimlerinde, toplum ve kültürden gelen çeşitli etkilerin yanı sıra, kitle iletişim araçlarının da önemi büyüktür. Televizyon, kitle iletişim araçları içinde en etkili araçlardan biridir. Bugün hemen tüm ülkeye yaygınlaştırılmış olan televizyon, gençlerin de en önemli boş zamanı değerlendirme araçlarından biri olmuştur. Kitap, dergi, hikayeler ise ancak okuma alışkanlığı olanlara hitap etmektedir. Bu alışkanlığı kazanmak, okul ve çevreden gelen etkilere bağlı olmaktadır. Televizyon izleme veya kitap okuma alışkanlıkları, gençlerimizin çeşitli özelliklerine göre farklılık göstermektedir (Ergen, 1985).

Televizyon eğlendirme, eğitim, haber verme, inandırma başlıkları altında toplanabilecek dört işlevi vardır. Çeşitli programlarda bu işlevler yerine getirilmektedir. Bazı yararlı yönleri yanında çok zaman alıcı olması ve kişi pasif bir hale getirmesi gibi zararlı özelliklerden bahsedilebilir. Yani boş zamanın hepsini veya çoğunu televizyon izlemeye harcamak, yapıcı ve gelişmeye yönelik faaliyetlerde bulunmayı önler (Tezcan, 1982).

Araştırma sonuçları, gençlerimizin %85'inin televizyon izlediğini, %15'nin ise hiç izlemediğini ortaya koymuştur. Okur-yazar olmayanların %44.2'si hiç televizyon izlemediklerini belirtmişlerdir. Bu oran diğer öğrenim düzeylerinde düşmekte, yükseköğrenimlerde tekrar görece bir artış göstermektedir %10.6. Okur-yazar olmayanların daha çok kırsal kesimden geldikleri, dolayısıyla TV cihazına sahip olmadıkları düşünülebilir. Yükseköğrenim düzeyinden olanların, izlememesi ise aradığını bulamama dan kaynaklanabilir (Tezcan, 1982).

Prokopenko (1987).İnsan gücü en değerli doğal kaynaktır. Japonya, İsviçre gibi doğal kaynaklardan yoksun çok sayıda gelişmiş ülke, kalkınmaları için tek önemli kaynağın insan ve onun becerisi, eğitim ve öğretimi, davranış ve motivasyon gelişmesi olduğunu fark etmiştir. Bu faktörlere yatırım, işgücünün gelişmesini arttırır. Sağlık ve boş zamanlara verilen önem, hastalıkların azalması, yaşam süresinin sağlıklı yaşama şartlarının iyileştirilmesiyle yükselmiştir (Derman, 1994).

2.9 Okulların Rekreasyon Eğitimindeki Rolü

"Okul, düşünülerek ve sistemli bir şekilde, okumada kullanılan bazı sembollerin takdimi suretiyle belirli bir zamanda belirli bir yerdeki toplantılara devam eden bir grubu, cehalet durumundan, zeka, maneviyat, teknik bilgi ve beceriler bakımından aydınlatılmış hale getirmeye teşebbüs eden teşekküle denmektedir" (Kurtkan, 1972).

Okulun değişen fonksiyon süreci içinde, rekreasyon eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Toplumun gelişmesine ve isteklerine paralel, okulun üstlendiği fonksiyonlarda değişimler yaşanmaktadır. Günümüzde rekreasyona olan ilgi, onun eğitim potansiyelinde; fiziki ve ruhsal sağlığa, becerilere, sosyal ve toplumsal niteliklere, ayrıca çalışma verimine olan olumlu katkısının gücünde toplanmaktadır. Bu güç, okulların rekreasyon eğitimine ağırlıklı olarak yönelmeleri gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Okullar, öğrencilere bunu, boş zamanı olumlu ve etkin bir biçimde kullanabilmek ve rekreatif etkinliklerin, genel eğitimi desteklemesi ve bu amaçla kullanılması şeklinde vermek durumundadırlar (Karaküçük 1995).

Karaküçük (1995) okulların genç öğrencilerin eğitiminden zevk alabilecekleri, resim, müzik, beden eğitimi, sanat gibi rekreatif yolları eğitimin

hizmetine sokarak zevkli bir eğitim verdiklerini vurgulayarak bu durumun yararlarına dikkat çekmektedir:

- Okullar, eğitim ve rekreasyon arasındaki ilişkiyi maksimum düzeyde tutarlar.
- Okullar, eğitim programlarıyla, rekreasyon programlarını birlikte geliştirirler.
- Okullar, çevre insanların da imkanlarını rekreasyon alanına teşvik ederler.
- Okullar, rekreasyonun yararlarını çevre insanlarına anlatabilirler.

Okullarda, rekreasyon alışkanlıkları edinip, yaşam boyu uygulayabilecek beceriler ve etkinlikleri öğrenebilecek zaman ve sistem bulunmaktadır. Bir öğrenci, okulda resim öğretmeninden resim sevgisini, edebiyat öğretmeninden sahne, tartışma, konferanslar gibi toplumda ifade etme ve konuşma sanatını öğrenmeyi, müzik öğretmeninden müzik dinlemeyi, bir enstrüman çalmayı veya şarkı söylemeyi öğrenmesi, coğrafya öğretmeninden ülkesini ve dünyayı gezip göreceği tatil yapabilecek yerleri daha iyi öğrenmesi, diğer öğretmenleriyle de ders dışında ilgi uyandırabilecek laboratuvar deneyleri, güzel yazı, grafik, koleksiyonculuk gibi birçok uğraşıya yönelmesi mümkündür. Ayrıca beden eğitimi öğretmeni, kapalı veya açık alanlarda birçok sportif etkinliğin tanıtıcısı, sevdircisi ve uygulamacısı olacaktır (Karaküçük, 1995).

Burada, okulun hem rekreasyonu eğitim içine çekerek daha etkin kullanımı, hem de öğrenciler için bilerek ve severek katılabilecekleri boş zaman etkinliklerinin öğrenilmesi söz konusudur. Kişiler serbest zamanlarını daha önce bildikleri ve zevkine vardıkları etkinliklerle değerlendirme eğilimindedirler (Karaküçük, 1999).

Örgün öğrenim programları içerisinde ve onun bir parçası durumundaki eğitsel etkinlikler, öğrencinin birey olarak kendisini istediği gibi biçimlendirebilmesine ve kendini gerçekleştirmesine olanak tanıyabilecek ortamlar ve uygulamalardır. Bu nedenle sıkıcı ve yorucu ders programlarının öğrenciye getirdiği yorgunluk, bıkkınlık ve kaygılı durumlarını atarak, öğrencinin derslerine ve yaşama ilişkin kendisini yenileyecek ve güdülenecek ortamı sağlayacak eğitsel etkinlik uygulamalarının, eğitimin genel ve özel amaçları içerisindeki önemi yadsınamaz (Kılbaş, 2001).

Milli Eğitim Temel Kanunu'nun "Beden. bakımından dengeli ve sağlıklı bir biçimde gelişmiş kişiliğe ve karaktere sahip, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler yetiştirmek" 1739/2 genel amacının yanı sıra, yaygın eğitim başlığı altında "boş zamanlarını iyi değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırma" 1739/40 özel amacına da yer verilmektedir. Bu gelişim çizgisinde 1982 Anayasası'nın 58 ve 59'uncu maddelerinde "gençliğin korunması ve yetiştirilmesi" ile "sporu geliştirilmesi" görev ve sorumluluğu da devlete verilmiştir (Kılbaş, 2001).

Eğitici çalışmalar yönetmeliğinin (1983) 9. maddesinde "Eğitici çalışmaların planlanıp düzenlenmesi ve yürütülmesi için belli bir süre ayrılır. Bu süre öğrencilerin boş zamanlarını kapsayacak ve değerlendirecek şekilde düzenlenir" denilmesine karşın, eğitsel kol çalışmaları için fiziki olanakların yeterli olmaması ve öğretmenlerin rekreasyon konusunda bilgi ve beceriye yeterince sahip olmaması, boş zamanların istenildiği ölçüde değerlendirildiği söylenemez (Kılbaş, 2001).

Bugün tüm dünya toplumlarının en büyük sorunlarından birisi yabancılaşmış gençler yada genç nüfustur. Gençler, toplumda kendilerine kişilik kazandıracak hem de bir kişilik kazanmayı gereksindikleri bir dönemde bir role kavuşmadıkça yabancılaşmaları olasıdır (Alkan ve Ark., 1980).

Okul, iş ve boş zamanı değerlendirme gibi genç için önemli gereksinmelerin giderilmemesi ile şiddet olayları arasında doğrudan ilişki kurulamazsa da, geleneksel kültürün olumsuz yanları ve artan bunalımlımın etkisiyle, üreticiliğini giderek yitiren ve kentle bütünleşmeyen ikinci kuşaklarda özellikle kendini göstermektedir (Keleş&Ünsal, 1982).

Okul-iş ve ev yaşamının gençler üzerinde moral açısından yaratacağı zorlamaları ve tek düzeliği nedeniyle de oluşturacağı gizli yorgunluğu rekreasyon etkinliklerine katılma ile giderek ve onların dinamizmini arttırmak öğrencinin akademik ve toplumsal yaşamına önemli katkılar sağlayacaktır (Erkan, 1975).

MacGregor (1997) Çocuğu gelecekteki yetişkin yaşamına daha yaratıcı bir birey olarak hazırlarken, bugünü de daha yararlı uğraşlarla geçirmeye yönlendirecek oyun ve boş zaman değerlendirme etkinlikleri çocuğun yaratıcılığını esnetecek ve yaratıcık kaslarını çalıştıracaktır (Kılbaş, 2001).

Eğitsel kollar olarak ders dışı etkinlikler, eğitimin amaçlarına uygun, öğrencilerin ilgi ve gereksinmeleri doğrultusunda kişiliklerini geliştirmek ve

toplumsallaşmalarını sağlamak üzere, okul yönetiminin bilgisi ve öğretmenlerin rehberliği altında yapılan planlı, programlı, düzenli çalışmalardır. Bu çalışmaların demokrasi ve insan hakları eğitimine ağırlık verecek biçimde düzenlenmesi gerekmektedir (Kılbaş, 2001).

Temel katkısı, öğrenciyi yoğun bir toplumsal etkileşim içine sokabilmek olan ve daha çok grup çalışmasının tercih edildiği eğitsel etkinlikler, öğrencide grup duygusunu geliştirmek ve birlikte çalışma ve başarıma anlayışı kazandırmak esasına dayalıdır (Kılbaş, 2001).

Kendilerini benimseyen ve kendileri tarafından benimsenen gruplar içinde geleceğine olan inancı ile öğrencilerin demokratik ve eşit haklara sahip olarak davranmalarını ister. Öğrencilerin gerek kendisiyle gerekse birbirleriyle iyi ilişkiler içinde çalışmalarını sağlarken güdüleme yerine kişiler arası etkileşim yolunu seçer (Kılbaş, 2001).

2.9.1 Günümüz Okullarında Boş Zaman Eğitimi Gerektiren Nedenler

2.9.1.1 Eğitim Amaçlarının Gerçekleştirilmesi İçin

Ülkemiz eğitim sisteminde genel amaçlar arasında yer alan “...yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler yetiştirmek” ve daha önceki amaçlar arasında bulunan “Boş zamanlarını, kendisine ve topluma yararlı olacak biçimde okuma, güzel sanatlar, oyun, spor, gezi, eğlence, başka yollarla değerlendirir. gibi amaçlar ve bunların gerçekleştirilmesi çabaları, okulların bu konuda sorumluluk almasıyla gerçekleşir (Tezcan, 1993).

2.9.1.2 Toplumsallaşma Süreci İçin

Okul, toplumsallaşma araçlarından birisidir. Okul, çocuğa boş zamanlarını değerlendirme olanaklarını sağladığı ölçüde onun toplumsallaşmasını kolaylaştırır (Tezcan, 1993).

2.9.1.3 Kültür Aktarma Yönünde

Bir toplumun kültürünün genç kuşaklara aktarılma yollarından biriside kuşkusuz, boş zaman eğitimidir. Örneğin o kültürün sanatı, sporu, oyunları okullar yoluyla boş zaman etkinlikleri biçiminde aktarılır (Tezcan, 1993).

2.9.1.4 Eğitimcilerin Eğitimi İçin

Brooker and Gottlieb (1964) Boş zaman eğitiminde yararlanan mesleksel liderler aynı zamanda birer eğitimcidirler. Bugün A.B.D. de böyle boş zaman eğitiminde bulunan mesleksel liderler yetiştirilmektedir (Tezcan, 1993).

2.9.1.5 Okul İçi ve Okul Dışı Etkileşimin Gerçekleşmesi

Bugün okullar hem öğrencinin ve hem de çevre halkının boş zaman değerlendirme eğitimini üzerine almışlardır. Hem müfredat hem de müfredat dışı programlar düzenleyerek bu konuda işlev sahibi olmuşlardır. Böylece boş zaman değerlendirme olanaklarıyla okul-çevre ilişkileri gerçekleştirilmiş olmaktadır. (Tezcan, 1993)

2.9.1.6 Okul Başarısını Tayin Yönünden

Miller (1973) Öğrencinin okul dışı yada müfredat dışı etkinliklere katılması onun okul başarısını olumlu bir biçimde etkilemektedir. İşte boş zamanlarında spor, müzik, güzel sanatlar, folklor gibi dallarla uğraşan öğrenciler öğrenimlerinde başarılı olmaktadır. Yani boş zaman etkinliklerine etkin olarak katılım, başarıyı tayin eden zihinsel olmayan etkenler arasındadır (Özgüven, 1974).

2.9.1.7 Oyunun Eğitsel Bir Araç Olarak Ele Alınışı Yönünden

Tezcan (1993), Dewey ve Montessori'nin çocuğun oyun etkinliğini ve öğretimde bir araç olarak ele almışlardır. İşte günümüz okulları, boş zaman

değerlendirme araçlarından olan oyunu, öğretimin etkinliği açısından ele almaktadırlar.

2.9.1.8 Sosyo-Kültürel Bütünleşmeyi Sağlamak İçin

Eğitimin toplumsal rollerinden birisi de o toplumda sosyo kültürel bütünleşmeyi sağlamaktır. Farklı etnik gruplar ve sosyo-ekonomik gruplar arasındaki bütünleşmeyi, kaynaşmayı sağlamak eğitimin rolleri arasındadır (Tezcan, 1981).

Bütünleşmeyi sağlama yollarından biriside boş zaman eğitimidir. Örneğin farklı bölgelerin halk oyunlarını öğrenen birey o bölgelerin kültürünü paylaşır, benimser, sever. Aynı biçimde farklı bölgesel sanatların, kültürel özellik gösteren boş zaman değerlendirme biçimlerinin yaygınlaştırılması bütünleşmeyi sağlar (Tezcan, 1993).

Kültürel motifler kapsamında yapılan rekreatif etkinlikler farklı kültürdeki yaşam tarzlarını tanımada etkili olabilmektedir. Kişi bu etkinlikler sonucunda köprü oluşturarak hem kendi kültürünü hem de farklı kültürleri bir araya getirerek mozaik oluşturabilmektedir.

2.9.1.9 Toplumsal Statü Elde Etmek İçin

Havighurst, R.J. and Neugarten, B.L. (1975) Boş zamanlarını etken, yaratıcı ve olumlu bir biçimde değerlendiren bireylerin toplumsal statüleri de artmaktadır. Örneğin Amerikan Üniversitelerinde ve kolejlerinde bir öğrencinin okul dışı etkinliklere (Güzel sanatlar, spor v.s) derecesi onun kendi grubunda statüsünün artmasına yol açar). Bu nedenle öğrenciler boş zamanlarında birden çok etkinliklere katılmak için birbirleriyle adeta yarış eder durumdadır. Aynı biçimde ev hanımları için herhangi bir gönüllü kuruluşta görev almak da onlar için bir statü simgesi olmaktadır (Tezcan, 1993).

Montessori (1997), insanlığı kalkındırarak olan enerji, çocuklarımızın içinde uyur, der. Ona göre, gelecek çocuğa bağlıdır. Çocuk, özünde insan doğasının ve insanlığın geleceğinin gizini taşıyan alabildiğine güçlü bir varlıktır. Çocuğa önceden hazırlanmış bir çevrede kendi kendine geliştirebileceği biçimde eylem ve etkinlik

özgürlüğü tanıyan bir eğitim sistemi. Çocuğun kendisinden, içinde yaşadığı çevre ile uyumlu, zamanına, yerine, kültürüne uygun bir insan yaratmasına fırsat verir (Tezcan, 1993).

2.10 Rekreatif Katılımı Destekleyen Sosyo_Ekonomik Etkenler

Boş zaman olgusunun tam gelişmediği, sadece boş zaman etkinliği olarak dinsel kökenli tatiller, bayramlar, nikah, düğün gibi törenler ve tarımsal toplumların tümüne özgü mevsimlik nitelikteki ürün ekimi ve toplanması kutlamalarının yapıldığı antik çağı (Sağcan, 1986) arkasından ortaçağ yada endüstri öncesi çağ ve ardından endüstri çağına doğru ilerleyen zaman içinde, çiftçi insandan kentli insana geçişle iş ve işçilik olayının ortaya çıkması sonucu oluşan boş zaman talebi (Erdem, 1989) aynı zamanda, rekreasyon etkinlikleri olarak karşılanması zorunlu ihtiyaç grupları arasına da girmektedir. Bu anlayışla, toplum içinde çeşitli gruplarda örgütlenmiş şekilde bulunan insanların, rekreasyonel etkinliklere katılma eğilimleri ve arzularında sürekli bir artış meydana geldiği gözlenmiştir.

Karaküçük (1999)'da; Mütfügil (1993), Erkal (1981), Sağcan (1986), Bucher (1972), Tezcan (1982) ve Badmin (1988)'in rekreatif etkinliklere katılımı teşvik eden sosyal ve ekonomik faktörleri aşağıdaki başlıklar altında sınıflandırdıklarını belirtmiştir.

- Ekonomik verimlilik ve çalışma koşullarındaki gelişmeler,
- Harcanabilir gelirin artışı,
- Şehirleşme,
- Nüfus artışı ve hareketliliği,
- Teknoloji,
- Kitle iletişim araçlarının etkisi, reklam ve propaganda,
- Kültürel etki
- Eğitim düzeyi,
- Çevre bilinci,
- Değişen yeni sağlık bilinci ve isteklerin değişimi,
- Değerlerdeki değişimler,
- Siyasal otorite ve diğer kuruluşların etkileri,

- Eğlence hareketinin etkisi,
- Doğal zenginlerin etkisi,
- Sosyal hareketliliğin etkisi,
- Araç-gereç malzemenin teşviki,
- Rekreatif merkezler

2.10.1 Ekonomik Verimlilik ve Çalışma Koşullarındaki Gelişmeler

Sanayi ve teknolojik devrimler, bir yandan geleneksel üretim şekillerinin değişmesini ve verimliliğin artmasını sağlarken diğer yandan da çalışma koşullarının iyileşmesi, serbest zamanların artması ve gelirlerin yükselmesine neden olmuştur.

Çalışma saatlerinde azalma, tatil sürelerinin uzaması ve ücretli izinlerin artması çalışanlara daha fazla boş zaman imkanı sağlamaktadır.

Çalışanlar, içinde bulunduğu bu durumu rekreatif etkinliklerle değerlendirerek dinlenme ve tekrardan yapılanma gereksinimini karşılayacakları düşünülmektedir.

2.10.2 Harcanabilir Gelirin Artması

Gelir seviyesinin yüksek olduğu toplumlarda rekreatif etkinliklerin daha yoğun ve yaygın bir şekilde yapılmasına ve gelişmesine tanık olmaktadır. Ekonomik ve sosyal bakımdan gelişmiş, gelir seviyesi yüksek toplumlarda rekreatif etkinlikler, çeşitlilik ve yaygınlık bakımından ileri bir düzeyde bulunmaktadır. Örneğin; önemli bir rekreatif etkinlik çeşidi olan sporun, topluma yaygınlaşması gelişmiş ülkelerde daha fazla görülmektedir. 1983 yılı verilerine göre; spor yapanların genel nüfusa oranı Almanya'da %23.55; Belçika'da erkeklerde %74, bayanlarda %65.8; Danimarka'da erkeklerde %46, bayanlarda %44; Hollanda'da erkeklerde %36, bayanlarda %30; İngiltere'de %42 iken Türkiye'de 1985 rakamına göre %0.8'dir. Açıkada ve Ergen (1990) devletlerin zenginliği de, bütçelerinden rekreatif etkinliklere veya alt-üst yapılarına ayırdıkları paralar nispetinde etkili olduğunu vurgulayarak; spor harcamalarına Almanya'nın genel bütçenin %3.8'ini, Belçika'nın %5.01'ini, İrlanda'nın %0.23, Portekiz'in %0.2 ve Türkiye'nin %0.1'ini ayırdığına dikkat çekmiştir (Açıkada, 1990).

Çoğu zaman, tek başına boş zaman artışı bir şey ifade etmemektedir. Rekreatif yaşamı teşvik edecek ayrılabilir bir gelirin bulunması, insanların rekreatif katılımları için önem taşımaktadır. Nitekim, insanların genellikle gelir artışını, boş zamanlara tercih ettikleri bilinen bir durumdur. Gelirlerin artması ise; rekreatif yaşamı olumlu etkilemesi anlamına gelmektedir (Özgüç, 1994).

Günümüzde, spor malzemeleri, araç-gereçler gibi doğrudan ve yiyecek-içecek gibi dolaylı olarak, rekreatif amaçlı harcanan para, özellikle gelişmiş ülkelerde çok yüksek oranlarda seyretmektedir. Örneğin, İngiltere’de kişisel gelirin %20’si B. Almanya’da %30’u İsveçte’de %45’i ve Japonya’da ise %22’si rekreatif etkinlikler için harcanmaktadır. Simmons, (1975) artan milli gelir dolayısıyla, kişisel gelirden artan tasarrufların ortaya çıkardığı rekreatif etkinliklere yönelmeyi, genel olarak zaman zaman yaşanmış ekonomik krizlere rağmen, önemli bir durgunluk meydana gelmemiştir (Toskay, 1983).

Gerekli harcamalardan sonra kalan ve rekreatif etkinlikler için harcanabilir gelir olarak nitelendirilen paranın harcanması çoğu kere toplam maliyet ve özellikle faaliyet ücretinin durumuna göre değişebilmektedir. Bu durum kişinin etkinliğe katılımını veya etkinlikten uzaklaşmasını etkilemektedir. Bu yüzden ticari organizasyonlar ve pazarlama gayretleri kişileri etkinliklere yöneltme ve harcama seviyelerini yükseltme çabaları içersinde görünmektedirler (Karaküçük, 1999).

Mahalli idareler yada benzer kuruluşların boş zamanları değerlendirmekle ilgili servisleri ise, toplumun tamamına yani harcanabilir bir geliri olanlarla, az geliri olanlar veya iş sahibi ailelerle işsiz olan ailelere ve benzer kesimlere de hizmet götürmek durumundadırlar. İşsiz olanların gelirleri bulunmadığı gibi, çalışma olmayan bir durumdan zevk alabilmeleri ve böyle bir durum içinde rekreatif faaliyetlerinin nominal bir fiyatla sunulmadığı ve onların iştiraklerine imkan vermeyecek bir durumda bulunması bu tür faaliyetlere katılmamakta oldukları (burada talep azalmasına rağmen ihtiyaç yükselmektedir) bir durum söz konusu olmaktadır (Karaküçük, 1999).

Ayrıca bazı durumlarda toplam gelirin yüksek olması harcanabilir gelirin de yüksek olacağı sonucunu ortaya çıkartmamaktadır. Gerekli ihtiyaçlar, büyük gelir sahibi kişinin nakit parasını gayri menkul veya zorunlu seyahat için yapılan ödemeler bakımından elinden alabilmektedir (Karaküçük, 1999).

Gelir düzeyleri ile rekreasyonel katılım arasındaki sıkı ilişki, gelir farklılıklarının, rekreasyon türlerini de yakından etkilemesi şeklinde detaylı bir görünüm de sergilemektedir. Buna göre; gelir düzeyi düşük olanlar daha çok, fazla harcama gerektirmeyen, daha pasif etkinlikler ile iç turizmi tercih etmektedirler. Gelir düzeyi yüksek olanlar ise, pahalı türdeki rekreatif etkinlikler ile dış turizmi veya sık seyahati tercih etmektedirler (Özgüç, 1994).

2.10.3 Şehirleşme

Kent yaşantısı insanı, doğadan ve doğal ortamlardan da uzaklaştırmıştır. Teknolojik kullanım araçları ile yoğun çalışma ortamları, sıkıcı iş disiplini, katı kurallar, hareketsizlik ve tek düzelik yanı monotonluğu yaşamaktadır. Kentin görüntüsü, yoruculuğu ve kirliliği insan bunalmaktadır (Karaküçük, 1999).

Kent insanı yaşadığı bu olumsuzlukları kapalı yada açık alanlara yönelerek giderebilmektedir. Yapılan rekreatif etkinliklerde bu olumsuzları en aza indirmekte ve kent insanının fiziksel ve ruhsal sağlığını koruyarak hem toplum sağlığına yardımcı olurken, hem de koruyucu hekimliğe yardımcı olarak ülke ekonomisine yardımcı olduğu bilinmektedir.

Bu durum, rekreasyonel kullanım açısından bir sorun oluştururken, diğer yandan yeterli önlemler alınmadığı için gecekondulaşma gibi önemli bir sorunu da yaratmaktadır (Sencer 1979).

Kırsal bölgelerden kente göçüşle başlayan bir çok olumsuzlukların başında gelen toplumsal yozlaşma gençlerin psikolojik ve sosyal sorunlarla karşı karşıya olduğunun nedeni olarak gösterilebilmektedir. Bunun giderilmesi için parklar, spor tesisleri, oyun alanları ve hizmetlerinin rekreasyon etkinlikleri olarak düzenlenmesi bu imkanların sunulması yollarına gidilmektedir

2.10.4 Nüfus Artışı Ve Hareketliliği

20. yüzyılın başlarında bütün ülkelerde artan nüfus, günümüzde gelişmiş ülkelerin birçoğunda, örneğin; Almanya için durma noktasına gelmiş, ancak az gelişmiş yada gelişmekte olan ülkelerde hızlı bir şekilde artış devam etmektedir.

Örneğin, Türkiye’de nüfus artış oranı %2.17 gibi yüksek bir oranda seyretmektedir (DPT; 1994, Turhan, 1976).

Hızlı nüfus artışının ve nüfus yoğunluğunun gelir dağılımını bozan, eğitim ve sağlık gibi hizmet kesimlerindeki kaynaklar üzerinde oldukça yoğun bir baskı kuran ve beslenme sorununu güçleştiren yönleri bulunmaktadır. Ayrıca, nüfus artışı, sosyal ve ekonomik yapının modernleşmesine engel teşkil etmektedir (Tuncer, 1976).

Hızlı nüfus artışı beslenme, eğitim, sağlık, kentleşme ile beraber rekreasyon hizmetleri gibi alanlarda karşılaşılan sorunları nitelik ve nicelik yönünden artırmaktadır (Karaküçük, 1999).

Nüfus artışının rekreasyonel katılıma etkisi, olumsuz yada olumlu olarak görülebilmektedir. Nüfus yoğunluğu ve artışı, özellikle kentlerde rekreatif amaçlı hizmet veren parkların, spor tesisleri, oyun alanları, gençlik merkezleri ve diğer benzer tesislerin ve hizmetlerin yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Diğer taraftan nüfusun baskısı, yeni yerleşim yerlerinin, hastanelerin, okulların ve diğer tesislerin açılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu ise, kentleşme olgusu içerisinde rekreasyon alanlarının daraltılması, farklı amaçlarla kullanılması ve rekreasyonel etkinliklerin ihmal edilmesi anlamını taşımaktadır. Bütün bunlar nüfusun, rekreasyonel katılıma olumsuz etkileri olarak değerlendirilebilir. Olumlu etkiler ise; daha belirgin olarak kendisini göstermektedir (Karaküçük, 1999).

Rekreatif etkinliklerin vazgeçilmez yaş gruplarını oluşturan çocuklar ve gençlerin, günümüzde daha yüksek düzeyli eğitimle muhatap olmaları, onların yeni fikir ve düşüncelere daha açık olmaları spor, sanat, müzik, edebiyat ve seyahat gibi bir çok rekreasyon etkinliklerine ilgilerinin artmasını sağlamaktadır. Türkiye böyle bir potansiyele sahip görünmektedir. Zira, genç nüfus olarak tanımlanan 15-24 yaş grubunun genel nüfustaki payı%20.6’yı bulmaktadır. Bu yaklaşık 12 milyon genç insan anlamına gelmektedir. Ayrıca, ilk, orta ve yüksek öğretim gençliğinin; 1992-1993 öğretim yılına ait 12.475.787 kişilik bir sayısal potansiyeli de bulunmaktadır (DPT, 1994).

Yine günümüzde ulaşılan refah düzeyi ile paralel gelişen sağlık, insanların ömürlerinin uzamasına neden olmaktadır (Tuncer, 1976) örneğin; Türkiye’de hayatta kalma yıl ortalaması 1980’de 62 iken, 1990’da 67’ ye yükselmiştir. Dünya ortalaması ise 1980’de 62 iken 1990’da 65 olmuştur (Turhan, 1993) bu ise orta yaş ve yaşlı

nüfusun artması anlamına gelmektedir. Orta yaş ve yaşlı nüfus rekreasyon faaliyetleri ve hizmetlerine olan talebi yükseltmektedir. Türkiye’de 65 ve yukarıyaşın, genel nüfustaki payı %61.1’dir (DPT, 1994) nüfus yoğunluğu, okullardaki rekreatif katılımı da etkilemektedir. Nüfus nedeniyle yetersiz kalan okullar 2’li veya 3’lü öğretime yönelmektedirler. Bu durum ise, öğrenciye okul denetimi dışında kalan geniş bir boş zaman bırakmaktadır. Bu şekilde oluşmuş bir boş zamanın ne kadar etkin doldurulacağı kuşkuludur. Nitekim, öğretmenler ve ailelerin yeterince ilgilenemedikleri öğrencilerin rekreasyon etkinliklerine katılımı daha da önem taşı hale getirmektedir (Gökçe, 1983).

Nüfus profilleri, rekreasyon programları içerisine akılcı olarak yerleştirildiğinde önemli bir potansiyel oluşturacak kuvvetli göstere ve deliller sağlayabilecektir. Yoğun olarak kültürel farklılıkların yaşandığı ayrıca emekli veya çalışan yada öğrenci nüfusun yoğun olduğu bölgeler ayrı ayrı ticari veya kamu organizatörlerinin ilgisini çekebilmektedir (Karaküçük, 1999).

2.10.5 Teknoloji

Modern teknolojinin ortaya çıkardığı mekanizasyon ve sonrasındaki otomasyon, bir taraftan çalışanların boş zamanlarını arttırırken, diğer taraftan yarattığı yeni ürünlerle günlük hayatın zorunlu işlevi için gerekli süreleri de kısaltmıştır. Çamaşır, bulaşık makineleri, mikrodalga fırınlar, dondurulmuş hazır gıdalar bunlara sadece birkaç örnektir. Modern teknoloji, bu ürünlerin yanında rekreasyon sektörü içinde, rekreasyon etkinliklerini cazipleştirecek, çeşitlendirecek ve daha fazla amaçlı kullanımları arttırabilecek çeşitli ürünler yaratmıştır. Gelişmiş oyun ve spor ekipmanları, yapay çim, buz, kar, dalga yapma aletleri, TV, film, video gibi görsel, işitsel alanlardaki elektronik ve lazer sistemlerindeki yenilikler, ayrıca önemli bir teknoloji ürünü olan otomobil, rekreasyon etkinlikleri için bir çok yeni imkanlar ortaya koymuştur. Dünyanın pek çok yerinde rekreasyon sektörü, ürettiği mal ve hizmetlerle önemli bir sanayi kolu görünümündedir (Karaküçük, 1999).

2.10.6 Kitle İletişim Araçlarının Etkisi

Kitle iletişim teknolojisindeki gelişme ve yenilikler milyonlarca insan birden etki eden radyo, TV, sinema, gazete, dergi, kitap gibi iletişim araçları yaratmıştır. Bu araçlar, günümüzde insanların, belirli düşüncelere, duygulara, eğilimlere, çeşitli yaşama tarzlarına kolayca yönlendirmelerinde önemli roller üstlenmişlerdir. Bu araçlarla insanlar üzerinde etkiler kurabilmekte ve belirli konularda şartlandırılabilirler. Böylece ortak kültür kalıplarını paylaşan, birbirine benzer insanlar ve onların oluşturduğu toplumlar doğabilmektedir. Kitle iletişim araçları, geniş halk kitlelerine hitap eden, onların ruhsal ve zihinsel gelişmelerinin, ideallerinin ve yaratıcı güçlerinin iyiye, doğruya, güzele, zaman zaman da kötüye yanlışa yönelmelerinde önemli, etkiler bırakabilen kitle iletişim araçlarına halkın yönlendirilmesi bakımından yığın telkin araçları da denmektedir (Tör, 1966).

Bambarger (1966) Yığın telkin araçları, insanların boş zamanlarını değerlendirmede, okuma, film, radyo ve televizyon olarak en yaygın şekliyle görünmektedir. Okumak, insanları hayvanlardan ayıran en büyük farkı ve rekreatif etkinliklerin içinde en değerli olanlardan birisini oluşturmaktadır. Ancak, iyi şeylerin okunması veya okunacakların iyi seçilmesiyle bu durum bir anlam ifade edebilir. Aynı şekilde, film ve televizyon da, bu yönde fonksiyonel değerler taşırlar. Ancak bugün, yığın telkin araçlarının olumlu olduğu kadar, olumsuz etkileri de yaygın olarak bırakabileceği unutulmamalıdır (Kılbaş, 2001).

Okuma, film ve televizyonun insan üzerinde, derhal görünen, birikip yığılan ve uyuklayan olmak üzere üç tür etkisi görülmektedir. Derhal görünen etkisi, seyredilen veya dinlenen bazen de okunan şeyleri arası çok geçmeden uygulamak, birikip yığılan etkileri, her seferinde, görülen şeylerin hafifçe bilinç altına sızma, zamanla birikme ve davranış değişikliği yaratma, uyuyan etkiler ise; görünen veya okunan olayların önceleri hoş görmeyip reddeden, fakat zamanla değişen şartlarda reddettiği ve unuttuğu psikolojik heyecanların birden ortaya çıkması olarak kendisini göstermesidir. Uyuyan etki, bir takım değerleri zayıf olan insanları da daha çabuk görünür ve aksiyona dönüşebilir (Tör, 1966).

Bu nedenlerle, kitle iletişim araçları olumlu etkileri yanında olumsuz etkilerle de rekreasyonel katılımı etkilemektedir. Öncelikle insanların zamanı iyi kullanabilme

ve boş zamanlarını kendisinin de hoşlanabileceği imkanları ölçüsünde değerlendirebileceği bilincini ve eğitimi yaratmak mümkündür. Bir ülkenin gezip görülebilecek, dinlenilebilecek yerlerinin tanıtılması, bu bölgelere ulaşım planlarının ilan edilmesi kuşkusuz bir boş zaman etkinliği olan turizmin içte ve dışta canlanmasına neden olacaktır. Herhangi bir spor branşının tanıtılması, ilginç görüntülerinin, resimlerinin yayınlanması o branşa ilgiyi artırmaktadır. Türkiye’de 1980’li yıllarda TV’de oynatılan Beyaz Gölge dizisinden sonra basketbola olan talebin artması, topluma yaygınlaşması, arkasından da uluslar arası düzeyde başarıların gelmesi buna bir örnek teşkil etmektedir (Karaküçük, 1999).

Çağımızın iletişim aracı olarak kabul edilen internet tüm gençler arasında yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu durum gençlerin bilgi alış verişinde olsun sosyal ilişkiler kurma bakımından olsun gerekli imkanı çok rahatlıkla sağlayabilmektedirler. Çoğunlukla sohbet odalarını tercih eden gençlerimiz sosyal ilişkiler kurarken iç turizmi hareketlendirerek ekonomiye bu yönde hareketlilik kazandırabilmektedir.

2.10.7 Kültürel Etki

Milli nitelik taşıyan bir çok spor dalı, gösteri ve plastik sanatlar, edebiyat, müzik ve diğer kültürel nitelik taşıyan ve her biri çok sayıda insanın beğenisine hitap eden, bu rekreatif etkinlik çeşitlerine duyulan yakın ilgili, rekreatif hareketliliği teşvik eden bir unsur olarak görülebilir. Bir ülkede milli kültür ve folklor ne kadar zengin ise, o ülkedeki rekreatif etkinlik çeşitlerinin de o kadar zengin ve çok çeşitli olacağı söylenebilir (Karaküçük, 1999).

Önemli bir tarihsel geçmişe ve zengin bir kültüre sahip Türkiye’de insanların bir çoğunun boş zamanlarında beğenerek uğraşabilecekleri çok sayıda rekreatif etkinlik çeşidi bulunmaktadır. Kendine özgü bir çok çeşidiyle müzik, tiyatro gibi sanat dalları yanında, sportif özellikler taşıyan fiziksel etkinlikler bulunmaktadır. Sportif etkinliklere örnek olarak, cirit, yağlı, karakucak, şalvar, pırpıt ve aba güreşleri, gökbörü, beyge, çöğen (çevgan), binicilik, atıcılık, okçuluk, avcılık gibi birçok branş örnek gösterilebilir. Bütün bu etkinliklerin temelinde, kendi toplumunun kültürel değerlerinden oluşan özellikleri görmek mümkündür (Kunter, 1938, Yıldız,1979, Hiçyılmaz, 1973).

2.10.8 Eğitim Düzeyi

Eğitim düzeyinin artması ile rekreasyon faaliyetlerine katılım arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır (Tezcan, 1982). Buna göre, eğitim düzeyi yüksek olan kişiler rekreatif etkinliklere fazla ve daha çok çeşitlilikle katılmaktadırlar. Eğitim, seviyesinin yükselmesi, ekonomik geliri de artırmaktadır. Bu ise, boş zamanı daha iyi kullanabilme imkanı yaratmaktadır. Eğitim, sosyal statünün elde edilmesinde önemli bir yoldur. Statünün eğitim yoluyla elde edilmesi ise, kişiyi topluma açık hale getirmek ve sosyal hayat içerisindeki yerini almasına yardım etmektedir. Bu nedenle kişinin boş zaman etkinliklerine olan eğilimi artmaktadır (Erkal, 1981).

Badmin (1988) İnsanların eğitimde ne kadar fazla kalırsa bunların rekreasyona ilişkin faaliyetlerde katılımı daha yüksek bulunmaktadır. Bu yargıyı destekleyen çok sayıda araştırma bulunmaktadır ve daha uzun eğitim alan kişinin, daha yüksek sosyal statü, daha yüksek gelir ve daha çok mobilite ile bağlantılı olduklarından hareketle bu ilişki desteklenebilmektedir (Karaküçük, 1999).

İlk, orta, üniversite ortamlarının kişiyi rekreatif etkinliklere teşvik edip etmediği ayrıca tartışılabilir. Teşvik ettiği yönünde araştırmalar yetersizdir. Ancak esas amacı kişinin boş zamanlarını sporla, müzik veya resim gibi etkinliklerle değerlendirme alışkanlıkları kazandırma amaçlı ders dışı ve ders içi bir çok dersin bulunduğu bilinmektedir (Karaküçük, 1999).

2.10.9 Çevre Bilinci:

Doğal ortamlarda gerçekleştirilen bu etkinlikler, farklı durumlarla doğal çevrenin bozulmasına, kirlenmesine ve zarar görmesine neden olan olumsuzlukları da rekreasyon organizatörlerinin ve etkinliğe katılanların çevre bilinci ve eğitimiyle hareket edilmesi sonucu en aza indirgenebileceği düşünülmektedir.

2.10.10 Değişen Yeni Sağlık Bilinci ve İsteklerin Değişimi

Fiziksel ve ruhsal sağlığın korunması amacı ile yapılan rekreatif etkinliklerin başında yer alan spor, daha çok doğaya dönüş, maceraya dönük biçiminde,

yarışmasız ve bireysel olarak çeşitlilik göstermektedir. Bu branşlar arasında da trekking, rafting, sörf, dağcılık, bangi jamping, squash, tenis, bisiklet gibi sporlar buna örnek teşkil etmektedir.

Değişen yeni sağlık bilici, bugün araç-gereç, özel giysi, organizasyon ve diğer kollarıyla kendi sanayisini oluşturmuştur. İsteklerin bir süreç içersinde değişiminde ve gelişmesinde bu sektöründe önemli payı bulunmaktadır. Ortaya ıkarılan yeni ürünler insanların yeni yerleri keşfetmeleri, yeni etkinlik çeşitleriyle tanışmaları, yeni eylemlerde bulunmaları ve daha da öteye giden yeni bilincin ortaya çıkmasına yardımcı olabilmektedir (Karaküçük, 1999).

2.10.11 Değerlerdeki Değerismeler

Rekreatif katılımı destekleyen bu değerismeleri, çalışma ve sosyal değerlerdeki değerisimler olarak iki grupta incelemek mümkündür. Artık çoğu gelişmiş ülkelerde hatta zaman zaman gelişmekte olan ülkelerde de görülebilen çalışmanın sıkıcı olarak kabul edildiği ve fazlaca boş zamana sahip olup, istenilen ve mutlu olunan etkinliklerin yapılmasının tercih edildiği dönemlere gelinmiştir. Birçok insan için iş; ekonomik zorunluluktan ve zamanlarını satmaktan başka bir şey değildir. Çalışmayı hayatlarına anlam verme aracı olarak görmemektedirler. Oysa, boş zaman etkinliklerine katılmaktan zevk almaktadırlar (Karaküçük, 1999).

Değerler güdülenmeyi ve davranışların değerismesini sağlayan en güçlü araçlardır (Robbins. 1992).

Görüldüğu gibi, 1990'lı yılların iş adamı değerleri, kendilerine gerilim yaşatmayacak, sağlıklarını riske atmayacak ancak, sorumluluğun ağır bastığu bir çalışma ortamı ile daha fazla boş zamana sahip olarak onu dolu dolu değerlendirmek, mutlu olmak anlayışından oluşmaktadır. Bu anlayış rekreatif canlılığu teşvik etmektedir. Değerlerdeki değerisim sosyal yönden ele alınacak olursa; öncelikle kadınların rekreatif etkinliklere katılımlarından söz edilebilir. Kadının toplumsal hayattaki yerinin farklılaşması ile birlikte, spor, tiyatro müzik gibi etkinliklere katılımları, eğlenceye ve turizme olan ilgilerinin artması sonucunu getirmiştir. Türkiye, kadınla ilgili değerlerin değerisimi sonucu, onların rekreatif etkinliklere

katılımlarının başladığı, ancak uzun yıllar alan bir süreçte bunun çok ağır geliştiği bir ülke görünümündedir (Karaküçük, 1999).

2.10.12 Siyasal Otorite ve Diğer Kurumların Etkileri

Durning (1991) Siyasal otorite, rekreasyonel katılımın sağlanması ve geliştirilmesinde önemli roller üstlenmiştir. Çalışma saatleri düzenlenmesi, çalışanların boş zamanlarının güvence altına alınması, boş zamanların değerlendirilmesine imkan sağlayacak yatırımların ve teşviklerin sağlanması, rekreatif etkinliklerin, eğitim, propaganda, tanıtım yollarıyla topluma yaygınlaştırılması, insanların boş zaman etkinliklerine katılımlarını kolaylaştıracak, ekonomik ve sosyal refahı sağlayacak tedbirlerin alınması gibi sorumluluklar üstlenmiştir. Ayrıca, insanların tatil veya otomobil kredisi gibi kolaylıklar sağlanarak, rekreasyonel yaşamı teşvik etmektedir. Bu uygulamaya başta ABD olmak üzere İngiltere gibi bir çok batılı ülkede de yaygın olarak rastlanılmaktadır (Karaküçük, 1999).

Siyasal otoritenin bu konudaki en belirgin uygulamaları, önemli bir gelir kaynağı da oluşturan turizm ile topluma yaygınlaştırılması için yoğun çabalar harcadığı spor uygulamalarında görülmektedir. Siyasal otoritenin dışında, daha bir çok kurum da rekreasyon politikaları ve uygulamalarında etkin olmaktadır (Karaküçük, 1999).

İşçi sendikalarının amaçlarından biri olan ücretlerinin artırılması ve çalışma düzeninin temeli, çalışma saatlerinin düzenlenmesi ile gerçekleşen bir durumdur. Böylesi bir durumda iş yerine bağlı çalışma dışı zamanlarda rekreatif alanların oluşturulması sonucunda rekreatif etkinlikler, hem destekleyici hem de zenginleşen bir hareket tarzı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Rekreasyonel katılımı destekleyen bir diğer önemli kurum ise, belediyelerdir. Belediyelere 1580 sayılı Belediye Kanunu, halkın boş zamanlarını değerlendirecek bir çok sorumluluk yüklemiştir. Yarış yerleri yapmak ve işletmek (1580, Madde: 15/46), gençler için mahallin ihtiyacına uygun stadyumlar kurmak ve işletmek (1580, Madde: 15/54), Halk için kütüphane ve okuma salonları açmak, belediye bahçeleri, fidanlıklar, çocuk bahçeleri, oyun ve spor yerleri açmak, korular yetiştirmek,

işletmek (1580, Madde: 15/33) gibi rekreasyon açısından belediyelerin üstlendiği önemli fonksiyonlar, rekreasyonel hareketliliğe neden olmaktadır. Bu konuda sorumlu belediyeler, rekreatif katılımı büyük pay sahibi olabilmektedirler (Karaküçük, 1999).

Siyasal ve sosyal örgütlenmeler, dernekler ve kulüpler de rekreasyonu teşvikte önemli bir yer tutmaktadır. İlgilerinin benzerliğini türlü yollarla farkederek, benzer düşünce ve benzer veya farklı sosyal durumdaki kimselerin birleşerek oluşturdukları bu kuruluşlar; eğitim, yardımlaşma, siyaset, kalkındırma, güzelleştirme yanında, çeşitli spor veya sanat ağırlıklı eylemler için de oluşturulabilmektedir. Bu kuruluşlar, rekreatif canlılığa büyük katkıda bulunmaktadır. Sakarya' da yapılan bir araştırmada (Erkal, 1972). 1968 yılında 554 olan kuruluş, 1971 yılında 737 ye çıkarılmıştır ve bu sayı artışına paralel faaliyet gösterilen alanlarda çeşitlenmiştir (Karaküçük, 1999).

- Çalışma hayatını düzenlemek, daha fazla boş zaman sağlamak, uzun ücretli tatiller ve normal çalışma dönemleri süresince rekreasyon için imkan yaratmak.
- Çalışanların rekreasyonel ihtiyaçlarının karşılanmasında maddi yönden destek olmak.
- Rekreasyona olan ilgiyi arttırmak. Bunun için alt ve üst yapıyı oluşturmak, tanıtım ve propaganda yapmak.

Dünyanın en gelişmiş ülkelerinde de, rekreasyon hareketi, öncelikle siyasi otoritenin desteğinde merkezi ve yerel yönetimler tarafından yönlendirilmektedir. Vatandaşların ilgi ve ihtiyaçlarına göre ve onların kendi imkanlarıyla yapamayacakları hizmetleri sağlama sorumluluğunu siyasi otorite üstlenmiştir. Devletin bu amaçla hizmete sunduğu milli parklar, spor, kültür ve sanat merkezlerinin kurulması, park ve bahçe gibi açık hava rekreasyon alanlarının yaptırılması gibi etkinlikler bazı örnekleri teşkil etmektedir (Karaküçük, 1999).

2.10.13 Eğlence Hareketinin Etkisi

Rekreasyon anlayışının ve etkinliklerinin gelişimi, ülkelerin sosyal ve ekonomik yapılarındaki değişimlere paralel yükselmekte veya gerilemektedir.

Şehirleşmenin yoğun olduğu yerlerde de eğlence sektörünün oluşmasına neden olmuştur. Bu durum rekreatif etkinliklerin tiyatrolar, dans salonları, bilardo salonları, barlar, casinolar gibi yaygınlaşan ve ilgi gören eğlence merkezleri haline gelmiştir.

Mütfügil (1993) ticari amaçlı kurulan ve eğlenceyi de içine alan rekreasyon işletmelerinin daha iyi anlaşılması bakımından aşağıdaki şekilde gruplanacağını ifade etmektedir. Aktif faaliyetler sunan tesisler: Yüzme havuzu, kayak merkezi, golf sahası, bowling alanı, bilardo salonu, binicilik sahası, marina, çim saha v.b. gibi kişinin aktif rekreasyon faaliyetlerine katıldığı yer ve tesisler. Eğlence sunan kuruluşlar: Kişinin daha çok pasif ve seyirci olarak katıldığı tiyatro, sinema, konser, gece kulübü, sirk, eğlence parkı ve benzeri etkinlikleri organize eden kuruluşlar. Eğitici hizmetler sunan kuruluşlar: Sanat, müzik, dans ve spor gibi eğitim veren kuruluşlar. Ekipman ve malzeme üreten işletmeler: müzik aleti, TV, radyo, video, bahçe aletleri, kitap, oyuncak, spor araç ve gereçleri, gibi rekreasyon faaliyetleri için malzeme üreten kuruluşlar. Turizm kuruluşları, seyahat işletmeleri: Rekreasyon sektörünün oldukça büyük bir alanı kapsayan seyahatle ilgili hizmetleri sunan kuruluşlar arasında otel, tatil köyleri gibi kuruluşlar, seyahat acentaları, tur operatörleri ve turizm şirketleri bulunmaktadır.

2.10.14 Doğal Zenginliklerin Etkisi

Milli parklar, deniz, plaj, vahşi hayat, dağlar, ormanlar, kaplıcalar doğal değerler (peri bacaları gibi), göller nehirler daha birçok rekreasyonel amaçlı düzenlenmiş veya düzenlenmemiş doğal ortamların bulunması rekreasyonel katılımı teşvik etmektedir (Karaküçük, 1999).

2.10.15 Sosyal Hareketliliğin (Mobilite) Etkisi

Eğitim, sosyal çevre ve aile yapısının etkisiyle sağlanan sosyal hareketliliğin yanında kişinin uğraştığı rekreatif etkinlikler, onun dikey yada yatay bir hareketliliğe uğramasına neden olmaktadır. Bazen de bu tür etkinlikler, tamamlayıcı bir statü kazandırabilmekte yada kişide coğrafi bir hareketlilik meydana getirebilmektedir (Erkal, 1981).

2.10.16 Araç-Gereç ve Malzemenin Teşviki

Rekreatif etkinlerde kullanılan malzemelerin görünümü, rahatlığı ve ergonomisi gibi özellikleri kullanımı cazip hale getirmektedir. Ayrıca bu malzemelerin günlük hayatta da tercih edilmesi, kullanım alanının yaygınlaştırdığı düşünülmektedir.

2.10.17 Rekreatyoneel Merkezler

Rekreatif amaçlı etkinliklerin oluşturulabileceği mekanların uygun tasarlanması ve kişilerin beklentilerine uygun olması etkinliğe katılımı yükselten etkiler olduğu görülmektedir.

Gelişmiş ülkeler topluma nitelik kazandıracak, sağlık ve mutluluk getirecek ulusal etkinlikler planlamak ve uygulamak amacıyla her gün hedefler geliştirmektedir. Ulusal spor politikası ve programların düzenlenmesi ve yürütmesine, hem karar veren kurumlar hem de servis veren kurumların ortak katılımı, ulusal bazda gerçekleştirilen yaygın bir dayanışmayı getirmekte, ulusal stratejilerin topluma ulaşmasını ve toplum tarafından kabulünü sağlamaktadır.

Bugün Türkiye’de sağlıklı, dinamik ve nitelikli insan gücünü sahip toplum için daha verimli bir neslin yetişmesini, ülkemizde spor standartlarını oluşturan unsurlardan:

- Spor tesislerinin yapılması ve ülke düzeyine yaygınlaştırılması,
- Bilimsel esaslara göre yetiştirilmiş spor eğitimcilerinin, spor eğitiminde görev yapması,
- Fiziksel etkinliklerin öneminin toplum tarafından anlaşılması ve kabul görmesi,
- Toplum için güvenilir tatminkar projeleri üretecek ve yönlendirecek yöneticiler,
- Planlı, yeterli finans kaynakları ile desteklenmiş kamu ve özel kuruluşlar arasında koordinasyon,
- Yaygın işbirliği içinde iyi örgütlenmiş, etkin yönetim anlayışı ile başarılı olması mümkün olacaktır.

Genel nüfus içinde spor yapan çocuk ve genç sayısını en verimli şekilde devreye sokan ülkelerde gerek ülke düzeyinde gerekse uluslar arası alanda sportif performansın ve başarıların sürekli arttığı görülmektedir. Ülkemizde geliştirilecek etkin, ulusal spor programları çocuk ve gençlerin “fiziksel ve kişisel potansiyelinin farkına varma” şansını verecek nitelikte hazırlanmalı ve katılımları teşvik edilmelidir. Nüfusumuzdaki genç ve dinamik potansiyel Türkiye için çok uzak bir ideali çok yakın yapacak güce sahiptir ve değerlendirilmelidir (O.D.T.Ü. 1998).

3. MATERYAL VE METOTLAR

3.1 Araştırma Gurubu

Bu araştırma kapsamında bulunan okulların test uygulanan öğrencilerinin okul adları, okul türleri ve cinsiyet faktörlerine göre dağılımı aşağıda tablo ve açıklama şeklinde verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmanın Evreninin Okul Adları, Türü ve Cinsiyet Faktörlerine Göre Dağılımı

TÜRÜ	OKULLAR	N	%	CNS	N	%	N	%	CNS	N	%
LİSE	N. K.L.	83	4,6	KIZ	540	50,3	1075	59,2	KIZ	858	47,3
	İ. L.	177	9,8								
	G.B.H.L.	113	6,2								
	A.E.M.L.	297	16,4	ERKEK	535	49,7					
	19 MAYIS L.	179	9,9								
	A.L.	226	12,5								
İLK Ö.	Y.K.İ.Ö.O.	165	9,1	KIZ	417	56,4	740	40,8	ERK.	957	52,7
	N.İ.Ö.O.	72	4,0								
	28 HAZİR.İ.Ö.O.	151	8,3								
	D.İ.Ö.O.	94	5,2	ERKEK	323	43,6					
	ATATÜRK İ.Ö.O.	48	2,6								
	H.R.İ.Ö.O.	210	11,6								
	TOPLAM	1815	100								

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmanın evreninin okul adlarına göre sayı ve yüzdeleri liselerde; Namık Kemal %4,6, İzmit %9,8, Gölcük Barbaros Hayrettin %6,2, Atatürk Endüstri Meslek %16,4, 19 Mayıs %9,9, Atılım %12,5 ve toplamda ise 1075 (%59,2) ve ilköğretim okullarında; Yahya Kaptan %9,1, Necatibey %4,0, 28 Haziran %8,3, Dumlupınar %5,2, Atatürk %2,6, Hızır Reis %11,6 ve toplamda ise 740 (%40,8) olarak dağılım göstermiştir. Bu dağılımın cinsiyet faktörüne göre okul türlerindeki dağılımı liselerde kız %50,3, erkek %49,7 ve ilköğretim okullarında ise kız %56,4, erkek %43,6 olarak bulunmuştur. Cinsiyet dağılımının araştırmanın evreninde gösterdiği dağılım ise kızlarda %47,3 ve erkeklerde %52,7 şeklindedir.

3.2 Ölçme Aracı

Bu araştırmanın verilerinin toplanmasında Likert türünde ve 20 sorudan oluşan bir anket geliştirilmiştir. Anket sorularının belirlenmesinde öncelikle bilgi bankası oluşturulmuş ve araştırma için gerekli olan bilgiler yöneltilen sorularla tespit edilmeye çalışılmıştır. Ankette 14 kapalı ve 6 açık uçlu soru bulunmaktadır. Açık uçlu sorular tercih edilen etkinlik türleri için belirlenenlerin dışında yönelinen farklı etkinliklerin belirlenmesi amacıyla sorulmuştur. Anket oluşturulduktan sonra dil denetimi ve soruların tekrar değerlendirilmesi amacı ile on öğretim elemanı ve araştırma grubunun yaş özelliklerine uygun beş öğrenciye doldurtulmuştur. Anketi dolduran kişilerin soruları anlama düzeylerine ilişkin fikirleri alınmış ve bu amaçla bazı sorular yeniden düzenlenerek ankete son şekli verilmiştir. Anket için ayrıca geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmamıştır.

Anketin doldurulması sırasında tüm adayların sorulan sorulara samimi ve doğru bilgileri yansıtacak cevaplar verdikleri kabul edilmiştir. Elde edilmek istenen bilgilerle ilgili soruların cevaplanmadığı anketler değerlendirmeye alınmamıştır. Öğretmen ve idarecilerle ilgili dağıtılan anketlerin cevaplanarak geri verilenleri evreni temsil edilebilirliği açısından oldukça yetersiz sayıda olması nedeniyle değerlendirmeye alınmamıştır. Bu çalışma Kocaeli ilinde bulunan ve araştırma kapsamına alınan okullarla sınırlıdır.

3.3 Verilerin Analizi

Elde edilen veriler Microsoft firmasının geliştirdiği Excel paket programına yüklendikten sonra öncelikle deneklerin birden fazla şikkı işaretleyebilecekleri sorularla ilgili olarak işaretlenen her şikkın ayrı ayrı dikkate alındığı yeni sütunlar oluşturulmuş ve veriler bu şekilde SPSS 7,5 paket programına aktarılmış ve Frequency, Ki-Kare ve Pearson testleri kullanılarak istatistik analizler yapılmıştır.

4. BULGULAR

Bu araştırmanın bulguları yöneltilen sorulara göre aşağıda tablolar ve açıklamalar şeklinde verilmiştir.

Tablo II : Araştırmanın Evreninin Anne ve Babanın Durumuna Göre Dağılımı

DURUMU	OKUL	ANNE		BABA	
		N	%	N	%
ÖZ SAĞ	LİSE	1043	97,0	1009	93,9
	İ.Ö.O.	724	97,8	702	94,9
	GENEL	1767	97,4	1711	94,3
ÖZ ÖLÜ	LİSE	17	1,6	54	5,0
	İ.Ö.O.	7	0,9	27	3,6
	GENEL	24	1,3	81	4,5
ÜVEY SAĞ	LİSE	6	0,6	2	0,2
	İ.Ö.O.	3	0,4	2	0,3
	GENEL	9	0,5	4	0,2
ÜVEY ÖLÜ	LİSE	-	-	-	-
	İ.Ö.O.	1	0,1	1	0,1
	GENEL	1	0,1	1	0,1
ÖZ AYRI	LİSE	9	0,8	10	0,9
	İ.Ö.O.	5	0,7	8	1,1
	GENEL	14	0,8	18	1,0
TOPLAM		1815	100	1815	100

Tablo.II'de görüldüğü gibi anne ve baba durumunun liselere göre yüzdeleri anne; öz sağ %97,0, öz ölü %1,6, üvey sağ %0,6, öz ayrı %0,8 ve baba durumuna göre; öz sağ %93,9, öz ölü %5,0, üvey sağ %0,2, öz ayrı %0,9 olarak tespit edilmiştir. Bu yüzdelerin ilk öğretim okullarındaki durumu ise; anne; öz sağ %97,8, öz ölü %0,9, üvey sağ %0,4, üvey ölü %0,1, öz ayrı %0,7 ve baba durumuna göre; öz sağ %94,9, öz ölü %3,6, üvey sağ %0,3, üvey ölü %0,1, öz ayrı %1,1 olarak tespit edilmiştir. Bu yüzdelerin araştırmanın evrenine göre dağılımı ise anne; öz sağ %97,4, öz ölü %1,3, üvey sağ %0,5, üvey ölü %0,1, öz ayrı %0,8 ve baba durumuna göre; öz sağ %94,3, öz ölü %4,5, üvey sağ %0,2, üvey ölü %0,1, öz ayrı %1,0 olarak tespit edilmiştir.

Tablo III : Araştırmanın Evreninin Anne ve Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

EĞİTİM DURUMU		İLK ÖĞRETİM		LİSE		GENEL	
		N	%	N	%	N	%
ANNE	ÜNİVERSİTE	38	5,1	65	6,0	103	5,7
	LİSE	39	5,3	91	8,5	130	7,2
	ORTAOKUL	312	42,2	562	52,3	874	48,2
	İLKOKUL	139	18,8	141	13,1	280	15,4
	OKUR YAZAR	175	23,6	156	14,5	331	18,2
	OKUR YAZAR DEĞİL	37	5,0	59	5,5	96	5,3
TOPLAM		740	100	1075	100	1815	100
BABA	ÜNİVERSİTE	4	0,5	4	0,4	8	0,4
	LİSE	33	4,5	51	4,7	84	4,6
	ORTAOKUL	190	25,7	361	33,6	551	30,4
	İLKOKUL	156	21,1	196	18,2	352	19,4
	OKUR YAZAR	254	34,3	313	29,1	567	31,2
	OKUR YAZAR DEĞİL	103	13,9	150	14,0	253	13,9
TOPLAM		740	100	1075	100	1815	100

Tablo III’de görüldüğü gibi araştırmanın ilk öğretimlerde anne ve baba eğitim durumuna göre yüzdeleri Anne eğitim durumuna göre; üniversite %5,1, lise %5,3, ortaokul %42,2, ilkokul %18,8, okur yazar %23,6, okur yazar değil %5,0 ve baba eğitim durumuna göre; üniversite %0,5, lise %4,5, ortaokul %25,7, ilkokul %21,1, okur yazar %34,3, okur yazar değil %13,9 şeklinde veriler elde edilmiştir.

Tablo III’de görüldüğü gibi araştırmanın liselerde anne ve baba eğitim durumuna göre yüzdeleri Anne eğitim durumuna göre; üniversite %6,0, lise %8,5, ortaokul %52,3, ilkokul %13,1, okur yazar %14,5, okur yazar değil %5,5 ve baba eğitim durumuna göre; üniversite %0,4, lise %4,7, ortaokul %33,6, ilkokul %18,2, okur yazar %29,1, okur yazar değil %14,0 şeklinde veriler elde edilmiştir.

Tablo III’de görüldüğü gibi araştırmanın evreninin anne ve baba eğitim durumuna göre yüzdeleri Anne eğitim durumuna göre; üniversite %5,7, lise %7,2, ortaokul %48,2, ilkokul %15,4, okur yazar %18,2, okur yazar değil %5,3 ve baba eğitim durumuna göre; üniversite %0,4, lise %4,6, ortaokul %30,4, ilkokul %19,4, okur yazar %31,2, okur yazar değil %13,9 şeklinde veriler elde edilmiştir.

Tablo IV : Araştırmanın Evreninin Kardeş Sayısı ve Gelir Durumuna Göre Dağılımı

		İLK ÖĞRETİM		LİSE		GENEL	
		N	%	N	%	N	%
KARDEŞ SAYISI	1	330	44,6	384	35,7	714	39,4
	2	151	20,4	234	21,8	385	21,2
	3	137	18,5	257	23,9	394	21,7
	3' DEN FAZLA	122	16,5	200	18,6	321	17,7
TOPLAM		740	100	1075	100	1814	100
GELİR DURUMU	200 MİLYONDAN AZ	143	19,3	135	12,6	278	15,3
	300 MİLYONDAN AZ	135	18,2	232	21,6	367	20,2
	400 MİLYONDAN AZ	139	18,8	258	24,0	397	21,9
	400 MİLYONDAN FAZLA	323	43,6	450	41,9	773	42,6
TOPLAM		740	100	1075	100	1815	100

Tablo.IV'de görüldüğü gibi araştırmanın ilk öğretimlerde kardeş sayısına göre yüzdeleri; Bir kardeş %44,6, iki kardeş %20,4, üç kardeş %18,5, üçten fazla kardeş %16,5 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.IV'de görüldüğü gibi araştırmanın ilk öğretimlerde gelir durumuna göre yüzdeleri iki yüz milyondan az %19,3, üç yüz milyondan az %18,2, dört yüz milyondan az % 18,8, dört yüz milyondan fazla % 43,6 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.IV'de görüldüğü gibi araştırmanın liselere göre kardeş sayısı sayısına göre; bir kardeş %35,7, iki kardeş %21,8, üç kardeş %23,9, üç ve daha fazla kardeş %18,6 ve gelir durumu iki yüz milyondan az %12,6, üç yüz milyondan az %21,6, dört yüz milyondan az % 24,0, dört yüz milyondan fazla % 41,9 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.IV'de görüldüğü gibi araştırmanın evreninin kardeş sayısı ve gelir durumuna göre yüzdeleri kardeş sayısına göre; bir kardeş %39,4, iki kardeş %21,2, üç kardeş %21,7, üç ve daha fazla kardeş %17,7 ve gelir durumu iki yüz milyondan az %15,3, üç yüz milyondan az %20,2, dört yüz milyondan az % 21,9, dört yüz milyondan fazla % 42,6 olarak tespit edilmiştir.

Tablo V : Araştırmanın Evreninin Ev durumu ve Adres Nedenlerine Göre Dağılımı

		İLK ÖĞRETİM		LİSE		GENEL	
		N	%	N	%	N	%
EV DURUMU	KENDİMİZİN	511	69,1	797	74,1	1308	72,1
	KİRA	186	25,1	218	20,3	404	22,3
	DİĞER	43	5,8	60	5,6	103	5,7
	TOPLAM	740	100	1075	100	1815	100

Tablo.V’de görüldüğü gibi araştırmanın ilk öğretimlerde ev durumuna göre yüzdeleri kendimizin %69,1, kira %25,1 ve diğer %5,8 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.V’de görüldüğü gibi araştırmanın liselerde ev durumuna göre yüzdeleri kendimizin %74,1, kira %20,3 ve diğer %5,6 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.V’de görüldüğü gibi araştırmanın evreninin ev durumuna göre yüzdeleri kendimizin %72,1, kira %22,3 ve diğer %5,7 olarak tespit edilmiştir.

Tablo VI : Araştırmanın Evreninin Ev durumu ve Adres Nedenlerine Göre Dağılımı

DEĞİŞKENLER		OKUL	1. N	2. N	3. N	4. N	1. %	2. %	3. %	4. %
A D R E S N E D E N İ	BÜTÇEME EN UYGUN	İ.Ö.O	138	106	106	124	18,6	14,3	14,3	16,8
		LİSE	168	150	107	107	15,6	14,0	10,0	10,0
		GENEL	288	213	213	292	15,9	11,7	11,7	16,1
	KENDİ EVİM	İ.Ö.O	379	359	333	196	51,2	48,5	45,0	26,5
		LİSE	226	644	616	592	21,0	59,9	57,3	55,1
		GENEL	1023	975	925	422	56,4	53,7	51,0	23,3
	SOSYAL TESİSLERE YAKIN	İ.Ö.O	101	134	104	419	13,6	18,1	14,1	56,6
		LİSE	680	134	182	141	63,3	12,5	16,9	13,1
		GENEL	235	316	245	1099	12,9	17,4	13,5	60,6
	SPOR TESİSLERİNE YAKIN	İ.Ö.O	8	16	27	-	1,1	2,2	3,6	-
		LİSE	-	11	13	36	-	1,0	1,2	3,3
		GENEL	19	29	63	-	1,0	1,6	3,5	-
	İŞ YERİME YAKIN	İ.Ö.O	37	64	48	-	6,5	5,0	8,6	-
		LİSE	-	19	39	42	-	1,8	3,6	3,9
		GENEL	56	87	106	-	3,1	4,8	5,8	-
	DİĞER	İ.Ö.O	77	77	106	1	10,4	10,4	14,3	0,1
		LİSE	1	117	118	157	0,1	10,9	11,0	14,6
		GENEL	194	195	263	2	10,7	10,7	14,5	0,1

Tablo.VI’da görüldüğü gibi araştırmanın ilk öğretimlerde adres nedenine göre ise birden fazla neden belirtenleri de ikinci ve üçüncü nedenlerine göre ayrı ayrı değerlendirdiğimizde; bütçesine en uygun olduğu için o adresi tercih ettiklerini

belirtenlerden birinci tercih nedeni olarak %18,6, ikinci tercih nedeni olarak %14,3, üçüncü tercih nedeni olarak %14,3 ve dördüncü tercih nedeni olarak %16,8; kendi evleri olduğu için tercihini kullananlardan birinci tercih nedeni olarak %51,2, ikinci tercih nedeni olarak %48,5, üçüncü tercih nedeni olarak %45,0 ve dördüncü tercih nedeni olarak %26,5; sosyal ve kültürel tesislere yakın olduğu için tercih ettiklerini belirtenlerden birinci tercih nedeni olarak %13,6, ikinci tercih nedeni olarak %18,1, üçüncü tercih nedeni olarak %14,1 ve dördüncü tercih nedeni olarak %56,6; spor tesislerine yakınlığı nedeni ile tercih ettiklerini belirtenlerden birinci tercih nedeni olarak %1,1, ikinci tercih nedeni olarak %2,2 ve üçüncü tercih nedeni olarak %3,6; iş yerime yakın olduğu için tercih ettiklerini belirtenlerden birinci tercih nedeni olarak %6,5, ikinci tercih nedeni olarak %5,0 ve üçüncü tercih nedeni olarak %8,6; bunların dışında diğer olarak tercih ettiklerini belirtenlerden birinci tercih nedeni olarak %10,4, ikinci tercih nedeni olarak %10,4, üçüncü tercih nedeni olarak %14,3 ve dördüncü tercih nedeni olarak %0,1; olarak tespit edilmiştir.

Tablo.VI'da görüldüğü gibi araştırmanın liselerde adres nedenine göre ise birden fazla neden belirtenleri de ikinci ve üçüncü nedenlerine göre ayrı ayrı değerlendirdiğimizde; bütçesine en uygun olduğu için o adresi tercih ettiklerini belirtenlerden birinci tercih nedeni olarak %15,6, ikinci tercih nedeni olarak %14,0, üçüncü tercih nedeni olarak %10,0 ve dördüncü tercih nedeni olarak %10,0; kendi evleri olduğu için tercihini kullananlardan birinci tercih nedeni olarak %21,0, ikinci tercih nedeni olarak %59,9 ve üçüncü tercih nedeni olarak %57,3 ve dördüncü tercih nedeni olarak %55,1; sosyal ve kültürel tesislere yakın olduğu için tercih ettiklerini belirtenlerden birinci tercih nedeni olarak %63,3, ikinci tercih nedeni olarak %12,5, üçüncü tercih nedeni olarak %16,9 ve dördüncü tercih nedeni olarak %13,1; spor tesislerine yakınlığı nedeni ile tercih ettiklerini belirtenlerden ikinci tercih nedeni olarak %1,0, üçüncü tercih nedeni olarak %1,2 ve dördüncü tercih nedeni olarak %3,3; iş yerime yakın olduğu için tercih ettiklerini belirtenlerden ikinci tercih nedeni olarak %1,8, üçüncü tercih nedeni olarak %3,6 ve dördüncü tercih nedeni olarak %3,9; bunların dışında diğer olarak tercih ettiklerini belirtenlerden birinci tercih nedeni olarak %0,1, ikinci tercih nedeni olarak %10,9, üçüncü tercih nedeni olarak %11,0, ve dördüncü tercih nedeni olarak %14,6 tespit edilmiştir.

Tablo.VI'da görüldüğü gibi araştırmanın evreninin adres nedenine göre ise birden fazla neden belirtenleri de ikinci ve üçüncü nedenlerine göre ayrı ayrı değerlendirdiğimizde; bütçesine en uygun olduğu için o adresi tercih ettiklerini belirtenlerden birinci tercih nedeni olarak %15,9, ikinci tercih nedeni olarak %11,7, üçüncü tercih nedeni olarak %11,7 ve dördüncü tercih nedeni olarak %16,1; kendi evleri olduğu için tercihini kullananlardan birinci tercih nedeni olarak %56,4, ikinci tercih nedeni olarak %53,7, üçüncü tercih nedeni olarak %51,0 ve dördüncü tercih nedeni olarak %23,3; sosyal ve kültürel tesislere yakın olduğu için tercih ettiklerini belirtenlerden birinci tercih nedeni olarak %12,9, ikinci tercih nedeni olarak %17,4, üçüncü tercih nedeni olarak %13,5 ve dördüncü tercih nedeni olarak %60,6; spor tesislerine yakınlığı nedeni ile tercih ettiklerini belirtenlerden birinci tercih nedeni olarak %1,0, ikinci tercih nedeni olarak %1,6 ve üçüncü tercih nedeni olarak %3,5; iş yerime yakın olduğu için tercih ettiklerini belirtenlerden birinci tercih nedeni olarak %3,1, ikinci tercih nedeni olarak %4,8 ve üçüncü tercih nedeni olarak %5,8; bunların dışında diğer olarak tercih ettiklerini belirtenlerden birinci tercih nedeni olarak %10,7, ikinci tercih nedeni olarak %10,7, üçüncü tercih nedeni olarak %14,5 ve dördüncü tercih nedeni olarak %0,1; olarak tespit edilmiştir.

Tablo VII : Araştırmanın Evreninin Ailelerin Sporla İlgilerine Göre Dağılımı

YAKINLIĞI	OKUL	1. N	2. N	3. N	4. N	1. %	2. %	3. %	4. %
BABA	İ. Ö. O.	181	296	181	181	24,5	40,0	24,5	24,5
	LİSE	304	422	304	304	28,3	39,3	28,3	28,3
	GENEL	485	718	485	485	26,7	39,6	26,7	26,7
ANNE	İ. Ö. O.	46	48	78	46	6,2	6,5	10,5	6,2
	LİSE	52	55	82	52	4,8	5,1	7,6	4,8
	GENEL	98	103	160	98	5,4	5,7	8,8	5,4
DAYI	İ. Ö. O.	44	58	108	59	5,9	7,8	14,6	8,0
	LİSE	32	56	95	48	3,0	5,2	8,8	4,5
	GENEL	76	114	203	107	4,2	6,3	11,2	5,9
AMCA	İ. Ö. O.	53	48	69	95	7,2	6,5	9,3	12,8
	LİSE	59	47	76	82	5,5	4,4	7,1	7,6
	GENEL	112	95	145	177	6,2	5,2	8,0	9,8
AĞABEY	İ. Ö. O.	119	99	108	124	16,1	13,4	14,6	16,8
	LİSE	146	134	151	172	13,6	12,5	14,0	16,0
	GENEL	265	233	259	296	14,6	12,8	14,3	16,3
ABLA	İ. Ö. O.	59	41	45	64	8,0	5,5	6,1	8,6
	LİSE	61	51	54	78	5,7	4,7	5,0	7,3
	GENEL	120	92	99	142	6,6	5,1	5,5	7,8
TEYZE	İ. Ö. O.	38	11	12	24	5,1	1,5	1,6	3,2
	LİSE	43	17	20	24	4,0	1,6	1,9	2,2
	GENEL	81	28	32	48	4,5	1,5	1,8	2,6
KARDEŞ	İ. Ö. O.	88	50	50	58	11,9	6,8	6,8	7,8
	LİSE	164	117	117	139	15,3	10,9	10,9	12,9
	GENEL	252	167	167	197	13,9	9,2	9,2	10,9
DİĞER	İ. Ö. O.	112	89	89	89	15,1	12,0	12,0	12,0
	LİSE	214	176	176	176	19,9	16,4	16,4	16,4
	GENEL	326	265	265	265	18,0	14,6	14,6	14,6

Tablo.VII’de araştırmanın ilk öğretimlerde ailelerin sporla ilgilerine göre yüzdeleri birden fazla aile bireylerini belirtenleri de ikinci üçüncü ve dördüncü kişi olarak ayrı ayrı değerlendirdiğimizde babanın birinci kişi olarak %24,5, ikinci kişi olarak %40,0, üçüncü kişi olarak %24,5 ve dördüncü kişi olarak %24,5; annenin birinci kişi olarak %6,2, ikinci kişi olarak %6,5, üçüncü kişi olarak %10,5 ve dördüncü kişi olarak %6,2; dayının birinci kişi olarak %5,9, ikinci kişi olarak %7,8, üçüncü kişi olarak %14,6 ve dördüncü kişi olarak %8,0; amcanın birinci kişi olarak %7,2, ikinci kişi olarak %6,5, üçüncü kişi olarak %9,3, ve dördüncü kişi olarak %12,8; ağabeyin birinci kişi olarak %16,1, ikinci kişi olarak %13,4, üçüncü kişi olarak %14,6 ve dördüncü kişi olarak %16,8; ablanın birinci kişi olarak %8,0, ikinci kişi olarak %5,5, üçüncü kişi olarak %6,1 ve dördüncü kişi olarak % 8,6; teyzenin

birinci kişi olarak %5,1, ikinci kişi olarak %1,5, üçüncü kişi olarak %1,6 ve dördüncü kişi olarak %3,2; kardeşin birinci kişi olarak %11,9, ikinci kişi olarak %6,8, üçüncü kişi olarak %6,8 ve dördüncü kişi olarak %7,8; bunların dışında diğer olarak belirtenlerden birinci kişi olarak %15,1, ikinci kişi olarak %12,0, üçüncü kişi olarak %12,0 ve dördüncü kişi olarak %12,0 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.VII'de araştırmanın liselerde ailelerin sporla ilgilerine göre yüzdeleri birden fazla aile bireyi belirtenleri de ikinci üçüncü ve dördüncü kişi olarak ayrı ayrı değerlendirdiğimizde babanın birinci kişi olarak %28,3, ikinci kişi olarak %39,3, üçüncü kişi olarak %28,3 ve dördüncü kişi olarak %28,3; annenin birinci kişi olarak %4,8, ikinci kişi olarak %5,1, üçüncü kişi olarak %7,6 ve dördüncü kişi olarak %4,8; dayının birinci kişi olarak %3,0, ikinci kişi olarak %5,2, üçüncü kişi olarak %8,8 ve dördüncü kişi olarak %4,5; amcanın birinci kişi olarak %5,5, ikinci kişi olarak %4,4, üçüncü kişi olarak %7,1, ve dördüncü kişi olarak %7,6; ağabeyin birinci kişi olarak %13,6, ikinci kişi olarak %12,5, üçüncü kişi olarak %14,0 ve dördüncü kişi olarak %16,0; ablanın birinci kişi olarak %5,7, ikinci kişi olarak %4,7, üçüncü kişi olarak %5,0 ve dördüncü kişi olarak % 7,3; teyzenin birinci kişi olarak %4,0, ikinci kişi olarak %1,6, üçüncü kişi olarak %1,9 ve dördüncü kişi olarak %2,2; kardeşin birinci kişi olarak %15,3, ikinci kişi olarak %10,9, üçüncü kişi olarak %10,9 ve dördüncü kişi olarak %12,9; bunların dışında diğer olarak belirtenlerden birinci kişi olarak %19,9, ikinci kişi olarak %16,4, üçüncü kişi olarak %16,4 ve dördüncü kişi olarak %16,4 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.VII'de araştırmanın evreninin ailelerin sporla ilgilerine göre yüzdeleri birden fazla aile bireylerini belirtenleri de ikinci üçüncü ve dördüncü kişi olarak ayrı ayrı değerlendirdiğimizde babanın birinci kişi olarak %26,7, ikinci kişi olarak %39,6, üçüncü kişi olarak %26,7 ve dördüncü kişi olarak %26,7; annenin birinci kişi olarak %5,4, ikinci kişi olarak %5,7, üçüncü kişi olarak %8,8 ve dördüncü kişi olarak %5,4; dayının birinci kişi olarak %4,2, ikinci kişi olarak %6,3, üçüncü kişi olarak %11,2 ve dördüncü kişi olarak %5,9; amcanın birinci kişi olarak %6,2, ikinci kişi olarak %5,2, üçüncü kişi olarak %8,0, ve dördüncü kişi olarak %9,8; ağabeyin birinci kişi olarak %14,6, ikinci kişi olarak %12,8, üçüncü kişi olarak %14,3 ve dördüncü kişi olarak %16,3; ablanın birinci kişi olarak %6,6, ikinci kişi olarak %5,1, üçüncü kişi olarak %5,5 ve dördüncü kişi olarak % 7,8; teyzenin birinci kişi olarak %4,5,

ikinci kişi olarak %1,5, üçüncü kişi olarak %1,8 ve dördüncü kişi olarak %2,6; kardeşin birinci kişi olarak %13,9, ikinci kişi olarak %9,2, üçüncü kişi olarak %9,2 ve dördüncü kişi olarak %10,9; bunların dışında diğer olarak belirtenlerden birinci kişi olarak %18,0, ikinci kişi olarak %14,6, üçüncü kişi olarak %14,6 ve dördüncü kişi olarak %14,6 olarak tespit edilmiştir.

Tablo VIII A: Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Yönelten Etkenlere Göre Dağılımı

OKUL		ARKADA. İLE OLMA		KÜL. VE MADDİ DÜZEY		İLGİ ALANI OLMASI		ÇEVREDE N ETKİ.	
		N	%	N	%	N	%	N	%
E	İ.Ö.O	439	59,3	161	21,8	503	68,0	128	17,3
	LİSE	582	54,1	166	15,4	703	65,4	135	12,6
	GENEL	1022	56,3	327	18,0	1206	66,4	263	14,5
B	İ.Ö.O	301	40,7	579	78,2	237	32,0	612	82,7
	LİSE	492	45,8	909	84,6	372	34,6	940	87,4
	GENEL	793	43,7	1488	82,0	609	33,6	1552	85,5

Tablo VIII B: Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Yönelten Etkenlere Göre Dağılımı

OKUL		İŞ VERİMİ. ARTTIR.		SAĞLI. OLUMLU ETKİL.		DİĞER	
		N	%	N	%	N	%
E	İ.Ö.O	258	34,9	208	28,1	60	8,1
	LİSE	396	36,8	245	22,8	252	23,4
	GENEL	654	36,0	453	25,0	436	24,0
B	İ.Ö.O	482	65,1	532	71,9	680	91,9
	LİSE	679	63,2	830	77,2	823	76,6
	GENEL	1161	64,0	1362	75,0	1379	76,0

Tablo.VIII'de görüldüğü gibi araştırmanın ilk öğretimlerde arkadaşları ile beraber olma parametresine göre yüzdeleri erkek %59,3, bayan %40,7, kültür ve maddi düzeyim parametresine göre yüzdeleri erkek %21,8, bayan %78,2, ilgi alanım olması parametresine göre yüzdeleri erkek %68,0, bayan %32,0 çevremdekilerden etkilenmem parametresine göre yüzdeleri erkek %17,3, bayan %82,7, iş verimimi arttırması parametresine göre yüzdeleri erkek %34,9, bayan %65,1 ve sağlığını olumlu yönde etkilemesi parametresine göre yüzdeleri erkek %28,1, bayan %71,9 ve diğer parametresine göre erkek %8,1, bayan %91,9 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.VIII'de görüldüğü gibi araştırmanın liselerde arkadaşlarıyla beraber olma isteği parametresine göre yüzdeleri erkek %54,1, bayan %45,8, kültür ve maddi düzeyim parametresine göre yüzdeleri erkek %15,4, bayan %84,6, ilgi alanını olması parametresine göre yüzdeleri erkek %65,4, bayan %34,6, çevremdekilerden etkilenmem parametresine göre yüzdeleri erkek %12,6, bayan %87,4, rahatlatıp iş verimimi artırması parametresine göre yüzdeleri erkek %36,8, bayan %63,2, ve sağlığımlu olumlu yönde etkilemesi parametresine göre yüzdeleri erkek %22,8, bayan %77,2 ve diğer parametresine göre erkek %23,4, bayan %76,6 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.VIII'de görüldüğü gibi araştırmanın evreninin arkadaşları ile beraber olma parametresine göre yüzdeleri erkek %56,3, bayan %43,7, kültür ve maddi düzeyim parametresine göre yüzdeleri erkek %18,0, bayan %82,0, ilgi alanını olması parametresine göre yüzdeleri erkek %66,4, bayan %33,6, çevremdekilerden etkilenmem parametresine göre yüzdeleri erkek %14,5, bayan %85,5, iş verimimi artırması parametresine göre yüzdeleri erkek %36,0, bayan %64,0 ve sağlığımlu olumlu yönde etkilemesi parametresine göre yüzdeleri erkek %25,0, bayan %75,0 ve diğer parametresine göre erkek %24,0, bayan %76,0 olarak tespit edilmiştir.

Tablo IX : Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Katılma Sıklıklarına Göre Dağılımı

OKUL	AYDA BİR		GÜN AŞIRI		HAFTADA BİR KEZ		HAFTADA 2-3 KEZ		HER GÜN		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
E	İ. Ö. O.	19	2,6	60	8,1	105	14,2	339	45,8	206	27,8
	LİSE	65	6,0	104	9,7	214	19,9	412	38,3	322	30,0
	GENEL	84	4,6	164	9,0	319	17,6	751	41,4	528	29,1
B	İ. Ö. O.	721	97,4	680	91,9	635	85,8	401	54,2	534	72,2
	LİSE	1010	94,0	971	90,3	861	80,1	663	61,7	753	70,0
	GENEL	1731	95,4	1651	91,9	1496	82,4	1064	58,6	1287	70,9

Tablo.IX'da görüldüğü gibi araştırmanın ilk öğretimlerde etkinlik sıklıklarına göre yüzdeleri ayda bir parametresine göre erkekler %2,6, bayanlar %97,4, gün aşırı parametresine göre erkekler %8,1, bayanlar %91,9, , haftada bir kez parametresine göre erkekler %14,2, bayanlar %85,8, haftada iki/üç kez parametresine göre erkekler %45,8, bayanlar %54,2 ve her gün parametresine göre de erkekler %27,8, bayanlar %72,2 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.IX'da görüldüğü gibi araştırmanın liselerde etkinlik sıklıklarına göre yüzdeleri ayda bir parametresine göre de erkekler %6,0, bayanlar %94,0, gün aşırı parametresine göre erkekler %9,7, bayanlar %70,0, haftada bir kez parametresine göre erkekler %19,9, bayanlar %80,1, haftada iki/üç kez parametresine göre erkekler %38,3, bayanlar %61,7, ve her gün parametresine göre erkekler %30,0, bayanlar %70,0, olarak tespit edilmiştir.

Tablo.IX'da görüldüğü gibi araştırmanın evreninin etkinlik sıklıklarına göre yüzdeleri ayda bir parametresine göre erkekler %4,6, bayanlar %95,4, gün aşırı parametresine göre erkekler %9,0, bayanlar %91,9, haftada bir kez parametresine göre erkekler %17,6, bayanlar %82,4, haftada iki/üç kez parametresine göre erkekler %41,4, bayanlar %58,6 ve her gün parametresine göre de erkekler %29,1, bayanlar %70,9 olarak tespit edilmiştir.

Tablo X : Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Katılım Sebeplerine Göre Dağılımı

OKUL	KÜLTÜREL		PSİKOLOJİK		FİZİKSEL		SOSYAL		HİÇBİRİ		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
E	İ. Ö. O.	194	26,2	245	33,1	169	22,8	183	24,7	178	24,1
	LİSE	287	26,7	545	50,7	194	18,0	349	32,5	153	14,2
	GENEL	481	26,5	790	43,5	363	20,0	532	29,3	331	18,2
B	İ. Ö. O.	546	73,8	495	66,9	571	77,2	557	75,3	562	75,9
	LİSE	788	73,3	530	49,3	881	82,0	726	67,5	922	85,8
	GENEL	1334	73,5	1025	56,5	1452	80,0	1283	70,7	1484	81,8

Tablo.X'da görüldüğü gibi araştırmanın ilk öğretimlerde katılım sebeplerine göre yüzdeleri kültürel yararlar değişkeninde erkekler %26,2, bayanlar %73,8, psikolojik değişkeninde erkekler %33,1, bayanlar %66,9, fiziksel nedenler değişkeninde erkekler %22,8, bayanlar %77,2 sosyal nedenler değişkeninde erkekler %24,7, bayanlar %75,3, ve hiçbiri değişkeninde erkekler %24,1, bayanlar %75,9 olarak tespit edilmiştir

Tablo.X'da görüldüğü gibi araştırmanın liselerde katılım sebeplerine göre yüzdeleri kültürel nedenler değişkeninde erkekler %26,7, bayanlar %73,3, psikolojik değişkeninde erkekler %50,7, bayanlar %49,3, fiziksel nedenler değişkeninde erkekler %18,0, bayanlar %82,0, sosyal değişkeninde erkekler %32,5, bayanlar %67,5 ve hiçbiri değişkeninde erkekler %14,2, bayanlar %85,8 olarak tespit edilmiştir

Tablo.X'da görüldüğü gibi araştırmanın evreninin katılım sebeplerine göre yüzdeleri kültürel nedenler değişkeninde erkekler %26,5, bayanlar %73,5, psikolojik nedenler değişkeninde erkekler %43,5, bayanlar %56,5, fiziksel yararlar değişkeninde erkekler %20,0, bayanlar %80,0, sosyal yararlar değişkeninde erkekler %29,3, bayanlar %70,7 ve hiçbiri değişkeninde erkekler %18,2, bayanlar %81,8 olarak tespit edilmiştir.

Tablo XI: Araştırmanın Evreninin Etkinliklerde Bulunmama Sebeplerine Göre Dağılımı

OKUL		MADDİ YETERSİZLİK		ORTAM BULAMAMA		YETERLİ BİLGİ SAHİBİ OLMAMA		YETERLİ SERBEST ZAMAN OLMAMASI		DİĞER	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
E	İ. Ö. O.	85	11,5	106	14,3	58	7,8	267	36,1	184	24,9
	LİSE	112	10,4	175	16,3	49	4,6	404	37,6	192	17,9
	GENEL	1618	89,1	1618	89,1	107	5,9	671	37,0	325	17,9
B	İ. Ö. O.	655	88,5	634	85,7	682	92,2	473	63,9	556	75,1
	LİSE	963	89,6	900	83,7	1026	95,4	671	62,4	883	82,1
	GENEL	197	10,9	197	10,9	1708	94,1	1144	63,0	1490	82,1

Tablo.XI'de görüldüğü gibi araştırmanın ilk öğretimlerde etkinliklerde bulunmama sebeplerine göre yüzdeleri maddi olanaklarının yetersizliği değişkenine göre erkekler %11,5, bayanlar %88,5, gerekli ortamı bulamayıp değişkeninde erkekler %14,3, bayanlar %85,7, bu konuda yeterli bilgi sahibi olmama değişkenine göre erkekler %7,8, bayanlar %92,2, yeteri kadar serbest zamanının olmaması değişkenine göre erkekler %36,1, bayanlar %63,9 ve diğer değişkenine göre erkekler %24,9, bayanlar %75,1 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.XI'de görüldüğü gibi araştırmanın liselerde etkinliklerde bulunmama sebeplerine göre yüzdeleri maddi olanaklarının yeterli olmaması değişkeninde erkekler %10,4, bayanlar %89,6, gerekli ortamı bulamayıp değişkenine göre erkekler %16,3, bayanlar %83,7, bu konuda yeterli bilgi sahibi olmama değişkenine göre erkekler %4,6, bayanlar %95,4, yeteri kadar serbest zamanının olmaması değişkenine göre erkekler %37,6, bayanlar %62,4 ve diğer değişkenine göre erkekler %17,9, bayanlar %82,1 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.XI'de görüldüğü gibi araştırmanın evreninin etkinliklerde bulunmama sebeplerine göre yüzdeleri maddi olanaklarının yetersizliği değişkeninde erkekler

%89,1, bayanlar %10,9, gerekli ortamı bulamayıp değişkenine göre erkekler %89,1, bu konuda yeterli bilgi sahibi olmama değişkenine göre erkekler %5,9, bayanlar %94,1, yeteri kadar serbest zamanının olmaması değişkenine göre erkekler %37,0, bayanlar %63,0 ve diğer değişkenine göre erkekler %17,9 bayanlar %82,1 olarak tespit edilmiştir.

Tablo XII - A Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Katılımda Oluşan Hislerine Göre Dağılımı

OKUL	MUTLU EDER		RAHATLATI R		KÖTÜ ALIŞ. KORUR		KİŞİLİĞİMİ GELİŞTİRİR		HAYATA BAĞLAR		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
E	İ. Ö. O.	477	64,5	454	61,4	368	49,7	384	51,9	312	42,2
	LİSE	700	65,1	760	70,7	397	36,9	562	52,3	455	42,3
	GENEL	1618	64,8	1214	66,9	1050	57,9	946	52,1	1048	57,7
B	İ. Ö. O.	263	35,5	286	38,6	372	50,3	356	48,1	428	57,8
	LİSE	375	34,9	315	29,3	678	63,1	513	47,7	620	57,7
	GENEL	197	35,2	601	33,1	765	42,1	869	47,9	767	42,3

Tablo XII - B Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Katılımda Oluşan Hislerine Göre Dağılımı

	İÇ DÜN. YAN. SAĞLAR		İYİ VAKİT GEÇİRİRİM		BİLGİMİ ARTTIRIR		CAN SIKIN. KURTARIR		ÇEVRE EDİ. SAĞLAR		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
E	İ. Ö. O.	190	25,7	497	67,2	451	60,9	336	45,4	370	50,0
	LİSE	319	29,7	663	61,7	573	53,3	536	49,9	547	50,9
	GENEL	1306	72,0	1160	63,9	1024	56,4	872	48,0	917	50,5
B	İ. Ö. O.	550	74,3	243	32,8	289	39,1	404	54,6	370	50,0
	LİSE	756	70,3	412	38,3	502	46,7	539	50,1	528	49,1
	GENEL	509	28,0	655	36,1	791	43,6	943	52,0	898	49,5

Tablo XII - C Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Katılımda Oluşan Hislerine Göre Dağılımı

OKUL	EĞLENDİRİR		RUH. VE BED. DİNLE.		ZAYIFLATIR		ZAMANI VER. KULL. SAĞLAR		YETENEK. GELİŞTİRİR		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
E	İ. Ö. O.	537	72,6	304	41,1	132	17,8	350	47,3	546	73,8
	LİSE	785	73,0	494	46,0	106	9,9	404	37,6	597	55,5
	GENEL	1322	72,8	1017	56,0	238	13,1	1061	58,5	1143	63,0
B	İ. Ö. O.	203	27,4	436	58,9	608	82,2	390	52,7	194	26,2
	LİSE	290	27,0	581	54,0	969	90,1	671	62,4	478	44,5
	GENEL	493	27,2	798	44,0	1577	86,9	754	41,5	672	37,0

Tablo XII - D Araştırmanın Evreninin Etkinliklere Katılımda Oluşan Hislerine Göre Dağılımı

OKUL	ÖĞRENMEMİ SAĞLAR		TOP. UYUM. YAR. OLUR		STATÜ KAZANDIRIR		STRESTEN KURTARIR		
	N	%	N	%	N	%	N	%	
E	İ. Ö. O.	481	65,0	349	47,2	96	13,0	259	35,0
	LİSE	643	59,8	456	42,4	164	15,3	444	41,3
	GENEL	1124	61,9	1010	55,6	1555	85,7	1112	61,3
B	İ. Ö. O.	259	35,0	391	52,8	644	87,0	481	65,0
	LİSE	432	40,2	619	57,6	911	84,7	631	58,9
	GENEL	691	38,1	805	44,4	260	14,3	703	38,7

Tablo.XII-A'da görüldüğü gibi araştırmanın ilk öğretimlerde etkinliklere katılımda oluşan hislere göre yüzdeleri mutlu ediyor erkek %64,5, bayan %35,5; rahatlatıyor erkek %61,4, bayan %38,6; kötü alışkanlıklar edinmemi engelliyor erkek %49,7, bayan %50,3; kişiliğimi geliştiriyor erkek %51,9, bayan %48,1; hayata bağlıyor erkek %42,2, bayan %57,8; iç dünyamı dışa vurmamı sağlıyor erkek %25,7, bayan %74,3; iyi vakit geçiriyor erkek %67,2, bayan %32,8; bilgimi arttırır erkek %60,9, bayan %39,1; aktifleştiriyor, can sıkıntısı ve boşluktan kurtarıyor erkek %45,4, bayan %54,6; çevre edinmemi sağlıyor erkek %50,0, bayan %50,0; eğlendiriyor erkek %72,6, bayan %27,4; zayıflatıyor erkek %17,8, bayan %82,2; meşgul ediyor, ruhen ve bedenen canlılık kazandırıyor erkek %41,1, bayan %58,9; zamanımı daha verimli kullanmamı sağlıyor erkek %47,3, bayan %52,7; yeteneklerimi geliştiriyor erkek %73,8, bayan %26,2; yeni şeyler öğrenmemi

sağlıyor erkek %65,0, bayan %35,0; topluma daha kolay uyum sağlamama yardımcı oluyor erkek %47,2, bayan %52,8; statü kazandırıyor erkek %13,0, bayan %87,0 ve stres ve monotonluktan kurtarıyor erkek %35,0, bayan %65,0; ve olarak tespit edilmiştir.

Tablo.XII-B'de görüldüğü gibi araştırmanın liselerde etkinliklere katılımında oluşan hislere göre yüzdeleri mutlu ediyor erkek %65,1, bayan %34,9; rahatlatıyor erkek %70,7, bayan %29,3; kötü alışkanlıklar edinmemi engelliyor erkek %36,9, bayan %63,1; kişiliğimi geliştiriyor erkek %52,3, bayan %47,7; hayata bağlar erkek %42,3, bayan %57,7; iç dünyamı dışa vurmamı sağlıyor erkek %29,7, bayan %70,3; iyi vakit geçiririm erkek %61,7, bayan %38,3; bilgimi arttırır erkek %53,3, bayan %46,7; aktifleştiriyor, can sıkıntısı ve boşluktan kurtarıyor erkek %49,9, bayan %50,1; çevre edinmemi sağlıyor erkek %50,9, bayan %49,1; eğlendiriyor erkek %73,0, bayan %27,0; meşgul ediyor, ruhen ve bedenen canlılık kazandırıyor erkek %46,0, bayan %54,0; zayıflatıyor erkek %9,9, bayan %90,1, zamanımı daha verimli kullanmamı sağlıyor erkek %37,6, bayan %62,4; yeteneklerimi geliştiriyor erkek %55,5, bayan %44,5; yeni şeyler öğrenmemi sağlıyor erkek %59,8, bayan %40,2; topluma daha kolay uyum sağlamama yardımcı oluyor erkek %42,4, bayan %57,6; statü kazandırıyor erkek %15,3, bayan %84,7 ve stres, monotonluktan kurtarıyor erkek %41,3, bayan %58,9 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.XII-C'de görüldüğü gibi araştırmanın evreninin etkinliklere katılımında oluşan hislere göre yüzdeleri mutlu ediyor erkek %64,8, bayan %35,2; rahatlatıyor erkek %66,9, bayan %33,1; kötü alışkanlıklar edinmemi engelliyor erkek %57,9, bayan %42,1; kişiliğimi geliştiriyor erkek %52,1, bayan %47,9; hayata bağlıyor erkek %57,7, bayan %42,3; iç dünyamı dışa vurmamı sağlıyor erkek %72,0, bayan %28,0; iyi vakit geçiriyor erkek %63,9, bayan %36,1; bilgimi arttırır erkek %56,4, bayan %43,6; aktifleştiriyor, can sıkıntısı ve boşluktan kurtarıyor erkek %48,0, bayan %52,0; çevre edinmemi sağlıyor erkek %50,5, bayan %49,5; eğlendiriyor erkek %72,8, bayan %27,2; meşgul ediyor, ruhen ve bedenen canlılık kazandırıyor erkek %72,8, bayan %27,2; zayıflatıyor erkek %13,1, bayan %86,9; zamanımı daha verimli kullanmamı sağlıyor erkek %58,8, bayan %41,5; yeteneklerimi geliştiriyor erkek %63,0, bayan %37,0; yeni şeyler öğrenmemi sağlıyor erkek %61,9, bayan %38,1; topluma daha kolay uyum sağlamama yardımcı oluyor erkek %55,6, bayan

%44,4; statü kazandırıyor erkek %85,7, bayan %14,3 ve stres, monotonluktan kurtarıyor şikkını işaretleyenler erkek %61,3, bayan %38,7 olarak tespit edilmiştir.

Tablo XIII - A Araştırmanın Evreninin Serbest Zamanlarını Değerlendirme Çeşitlerine Göre Dağılımı

OKUL		KİTAP OKURUM		ARK. ZİYA. GİDERİM		SP. ETK. KATILIRIM		MÜZİK ALETİ ÇAL.	
		N	%	N	%	N	%	N	%
E	İ. Ö. O.	174	23,5	341	46,1	465	62,8	591	79,9
	LİSE	505	47,0	574	53,4	296	27,5	966	89,9
	GENEL	679	37,4	915	50,4	571	31,5	1557	85,8
B	İ. Ö. O.	566	76,5	399	53,9	275	37,2	149	20,1
	LİSE	570	53,0	501	46,6	779	72,5	109	10,1
	GENEL	1136	62,6	900	49,6	1244	68,5	258	14,2

Tablo XIII - B Araştırmanın Evreninin Serbest Zamanlarını Değerlendirme Çeşitlerine Göre Dağılımı

OKUL		MÜZİK DİNLERİM		İNTERNET CAFEYE GİDERİM		KAHVEYE GİDERİM		ÜYE OLD. KLÜBE GİD.	
		N	%	N	%	N	%	N	%
E	İ. Ö. O.	612	82,7	521	70,4	721	70,4	669	90,4
	LİSE	973	90,5	830	77,2	940	87,4	991	92,2
	GENEL	1585	87,3	1351	74,4	154	8,5	155	8,5
B	İ. Ö. O.	128	17,3	219	29,6	19	29,6	71	9,6
	LİSE	102	9,5	245	22,8	135	12,6	84	7,8
	GENEL	230	12,7	464	25,6	1661	91,5	1660	91,5

Tablo XIII - C Araştırmanın Evreninin Serbest Zamanlarını Değerlendirme Çeşitlerine Göre Dağılımı

OKUL		GAZETE OKURUM		GEZERİM		EL İŞL. VE SAN. UĞRAŞIRIM		SİNEMAYA GİDERİM	
		N	%	N	%	N	%	N	%
E	İ. Ö. O.	362	48,9	460	62,2	219	29,6	510	68,9
	LİSE	624	58,0	630	58,6	166	15,4	644	59,9
	GENEL	986	54,3	1090	60,1	395	21,2	1154	63,6
B	İ. Ö. O.	378	51,1	280	37,8	521	70,4	230	31,1
	LİSE	451	42,0	445	41,4	909	84,6	431	40,1
	GENEL	829	45,7	725	39,9	1430	78,8	661	36,4

Tablo XIII - D Araştırmanın Evreninin Serbest Zamanlarını Değerlendirme Çeşitlerine Göre Dağılımı

OKUL		SOS. VE KÜL. ETK. KATI.		YÜRÜYÜŞ VE KOŞU YAPARIM		MÜSABAKA İZLERİM		TİYATROYA GİDERİM	
		N	%	N	%	N	%	N	%
E	İ. Ö. O.	658	88,9	248	24,7	479	64,7	650	85,1
	LİSE	953	88,7	813	75,6	707	65,8	902	83,9
	GENEL	1611	88,8	1305	71,9	629	34,7	1532	84,4
B	İ. Ö. O.	82	11,1	492	75,3	261	35,3	110	14,9
	LİSE	122	11,3	262	24,4	368	34,2	173	16,1
	GENEL	204	11,2	510	28,1	1186	65,3	283	15,6

Tablo XIII - E Araştırmanın Evreninin Serbest Zamanlarını Değerlendirme Çeşitlerine Göre Dağılımı

OKUL		YAZARIM		HİÇ BİR ŞEYLE UĞRAŞMAM		DİĞER	
		N	%	N	%	N	%
E	İ. Ö. O.	127	17,2	92	12,4	60	8,1
	LİSE	142	13,2	117	10,9	95	8,8
	GENEL	269	14,8	209	11,5	155	8,5
B	İ. Ö. O.	613	82,8	648	87,6	680	91,9
	LİSE	933	86,8	958	89,1	980	91,2
	GENEL	1546	85,2	1606	88,5	1660	91,5

Tablo.XIII-A, B, C, D, E'de görüldüğü gibi araştırmanın ilk öğretimlerde etkinlikleri değerlendirme çeşitlerine göre yüzdeleri kitap okurum erkek %23,5,bayan %76,5; arkadaşlarla sportif etkinliklere katılıyoruz erkek %62,8, bayan %37,2; arkadaş ziyaretlerine giderim erkek %46,1, bayan %53,9; müzik aleti çalarım erkek %79,9, bayan %20,1; müzik dinlerim erkek %17,3, bayan %82,7; internet kafeye giderim erkek %70,4 bayan %29,6; kahveye giderim erkek %70,4 bayan %29,6; üye olduğum klübe giderim erkek %90,4 bayan %9,6; gazete okurum erkek %48,9, bayan %51,1; gezinti yaparım erkek %62,2, bayan %37,8; el işleri ve sanatla uğraşırım erkek %29,6, bayan %70,4; sinemaya giderim erkek %68,9, bayan %31,1; sosyal ve kültürel etkinliklere katılırim erkek %88,9, bayan %11,1; yürüyüş ve koşu yaparım erkek %75,3, bayan %24,7; spor müsabakalarını izlemeye giderim erkek %64,7, bayan %35,3; tiyatroya giderim erkek %85.1, bayan %14,9; yazarım erkek

%17,2, bayan %82,8; belirli bir şeyle uğraşmam erkek %12,4, bayan %87,6 ve diğer şikkını işaretleyenler erkek %8,1, bayan %91,9 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.XIII-A, B, C, D, E'de görüldüğü gibi araştırmanın liselerde etkinlikleri değerlendirme çeşitlerine göre yüzdeleri kitap okuyorum erkek %53,0, bayan %47,0; arkadaş ziyaretlerine giderim erkek %53,4, bayan %46,6; arkadaşlarla sportif etkinliklere katılıyoruz erkek %72,5 bayan %27,5; müzik aleti çalıyorum erkek %89,9, bayan %10,1; müzik dinliyorum erkek %90,5, bayan %9,5; internet cafeye giderim, erkek %77,2 bayan %22,8; kahveye gidiyorum, erkek %87,4 bayan %12,6; üye olduğum klübe giderim, erkek %92,2 bayan %7,8; gazete okurum erkek %58,0, bayan %42,0; çarşı, Pazar park gibi gezintilere çıkarım erkek %58,6, bayan %41,4; el işleri ve sanatla uğraşırım erkek %15,4, bayan %84,6; sinemaya giderim erkek %59,9, bayan %40,1; sosyal ve kültürel etkinliklere katılırım erkek %88,7, bayan %11,3; yürüyüş ve koşu yaparım, erkek %75,6 bayan %24,4; spor müsabakalarını izlemeye giderim erkek %65,8, bayan %34,2; tiyatroya giderim erkek %83,9, bayan %16,1; yazarım erkek %13,2, bayan %86,8; belirli bir şeyle uğraşmam erkek %10,9, bayan 958 (%89,1); ve diğer şikkını işaretleyenler erkek 95 (%8,8), bayan 980 (%91,2) olarak tespit edilmiştir.

Tablo.XIII-A, B, C, D, E'de görüldüğü gibi araştırmanın evreninin etkinlikleri değerlendirme çeşitlerine göre yüzdeleri kitap okuyorum erkek %37,4, bayan %62,6; arkadaş ziyaretlerine giderim erkek %50,4, bayan %49,6; arkadaşlarla sportif etkinliklere katılıyoruz, erkek %68,5, bayan %31,5; müzik aleti çalıyorum erkek %85,8, bayan %14,2; müzik dinliyorum erkek %87,3, bayan %12,7; internet cafeye giderim, erkek %74,4, bayan %25,6; kahveye gidiyorum erkek %91,5, bayan %8,5; üye olduğum klübe gidiyorum, erkek %91,5 bayan %8,5; gazete okurum erkek %54,3, bayan %45,7; çarşı, Pazar, park gibi gezintilere çıkarım erkek %60,1, bayan %39,9; el işleri ve sanatla uğraşırım erkek %21,2, bayan %78,8; sinemaya giderim erkek %63,6, bayan %36,4; sosyal ve kültürel etkinliklerde rol alırım erkek %88,8, bayan %11,2; spor amaçlı yürüyüş ve koşular yaparım erkek %71,9 bayan %28,1; spor müsabakalarını izlemeye giderim, erkek %65,3, bayan %34,7; tiyatroya giderim erkek %84,4, bayan %15,6; yazarım erkek %14,8, bayan %85,2; belirli bir şeyle uğraşmam erkek %11,5, bayan %88,5 ve diğer şikkını işaretleyenler erkek %8,5, bayan %91,5 olarak tespit edilmiştir.

Tablo XIV A: Araştırmanın Evreninin İlköğretim Okullarının Günlük Zamannın Harcandığı İşlere Göre Dağılımı

SÜRE SAAT	OKUL İŞ		KAHVE CAFE		SER. ZAMAN		EV İŞLERİ		TV BİLGİSA.		SAĞ. İÇİN SP.		SOSYAL KLÜP		UYKU	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	7	0,9	46	6,2	355	48,0	535	72,3	119	16,1	491	66,4	53	7,2	12	1,6
2	10	1,4	683	92,3	154	20,8	133	18,0	405	54,7	171	23,1	665	89,9	10	1,4
3	8	1,1	10	1,4	101	13,6	33	4,5	125	16,9	46	6,2	13	1,8	5	0,7
4	14	1,9	-	-	71	9,6	24	3,2	45	6,1	22	3,0	4	0,5	6	0,8
5	37	5,0	-	-	22	3,0	6	0,8	27	3,6	5	0,7	1	0,1	2	0,3
6	445	60,1	-	-	14	1,9	8	1,1	9	1,2	3	0,4	3	0,4	27	3,6
7	40	5,4	-	-	13	1,8	-	-	2	0,3	-	-	-	-	205	27,7
8	103	13,9	1	0,1	5	0,7	1	0,1	3	0,4	2	0,3	1	0,1	195	26,4
9	23	3,1	-	-	3	0,4	-	-	2	0,3	-	-	-	-	141	19,1
10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	112	15,1
11	36	4,9	-	-	1	0,1	-	-	3	0,4	-	-	-	-	22	3,0
12	15	2,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,1
13	1	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	1	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0,3
15	-	-	-	-	1	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo XIV C: Araştırmanın Evreninin Günlük Zamannın Harcandığı İşlere Göre Dağılımı

SÜRE SAAT	OKUL İŞ		KAHVE CAFE		SER. ZAMAN		EV İŞLERİ		TV BİLGİSA.		SAĞ. İÇİN SP.		SOSYAL KLÜP		UYKU	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	23	1,3	372	20,5	896	49,4	1320	72,7	291	16,0	1373	75,6	94	5,2	29	1,6
2	17	0,9	1364	75,2	387	21,3	306	16,9	949	52,3	314	17,3	1633	90	17	0,9
3	15	0,8	49	2,7	207	11,4	92	5,1	291	16,0	71	3,9	51	2,8	15	0,8
4	25	1,4	23	1,3	173	9,5	58	3,2	135	7,4	35	1,9	16	0,9	14	0,8
5	68	3,7	2	0,1	64	3,5	20	1,1	71	3,9	11	0,6	6	0,3	16	0,9
6	586	32,3	1	0,1	31	1,7	14	0,8	25	1,4	6	0,3	8	0,4	132	7,3
7	313	17,2	1	0,1	29	1,6	2	0,1	11	0,6	1	0,1	2	0,1	559	30,8
8	452	24,9	2	0,1	15	0,8	-	-	17	0,9	2	0,1	3	0,2	570	31,4
9	105	5,8	-	-	7	0,4	-	-	7	0,4	-	-	-	-	248	13,7
10	4	0,2	-	-	1	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0,1
11	160	8,8	-	-	2	0,1	3	0,2	12	0,7	1	0,1	1	0,1	176	9,7
12	39	2,1	-	-	-	-	-	-	5	0,3	-	-	1	0,1	33	1,8
13	3	0,2	1	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,1
14	4	0,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	1	0,1	-	-	1	0,1	-	-	1	0,1	1	0,1	-	-	3	0,2
24	-	-	-	-	2	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo.XIV-A'da görüldüğü gibi araştırmanın ilk öğretim okullarında günlük harcadığı saatlerin okul ve işte geçen zaman parametresine göre yüzdeleri bir saat %0,9, iki saat %1,4, üç saat %1,1, dört saat %1,9, beş saat %5,0, altı saat %60,1, yedi saat %5,4, sekiz saat %13,9, dokuz saat %3,1, on bir saat %4,9, on iki saat %2,0, on üç saat %0,1, on dört saat %0,1; kahve ve cafede geçen zaman parametresine göre sayı ve yüzdeleri bir saat %6,2, iki saat %92,3, üç saat %1,4, sekiz saat %0,1; kendime ait zamana (serbest zaman) parametresine göre yüzdeleri bir saat %48,0, iki saat %20,8, üç saat %13,6, dört saat %9,6, beş saat %3,0, altı saat %1,9, yedi saat %1,8, sekiz saat %0,7, dokuz saat %0,4, on bir saat %0,1; evde işle ilgilenme parametresine göre yüzdeleri bir saat %72,3, iki saat %18,0, üç saat %4,5, dört saat %3,2, beş saat %0,8, altı saat %1,1, sekiz saat %0,1; evde TV bilgisayarla ilgilenirim parametresine göre yüzdeleri bir saat %16,1, iki saat %54,7, üç saat %16,9, dört saat %6,1, beş saat %3,6, altı saat %1,2, yedi saat 2 kişi %0,3, sekiz saat %0,4, dokuz saat %0,3, on bir saat %0,4; sağlık için spor yaparım parametresine göre yüzdeleri bir saat %66,4, iki saat %23,1, üç saat %6,2, dört saat %3,0, beş saat %0,7, altı saat %0,4, sekiz saat %0,3; sosyal bir kulübe giderim parametresine göre yüzdeleri bir saat %7,2, iki saat %89,9, üç saat %1,8, dört saat %0,5, beş saat %0,1, altı saat %0,4, sekiz saat %0,1 ve uyurum parametresine göre yüzdeleri bir saat %1,6, iki saat %1,4, 3 saat %0,7, dört saat %0,8, beş saat %0,3, altı saat %3,6, yedi saat %27,7, sekiz saat %26,4, dokuz saat %19,1, on saat %15,1, on bir saat %3,0, on iki saat %0,1, on dört saat %0,3 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.XIV-B'de görüldüğü gibi araştırmanın liselerde günlük harcadığı saatlerin okul /iş parametresine göre yüzdeleri bir saat on altı kişi %1,5, iki saat %0,7, üç saat %0,7, dört saat on bir kişi %1,0, beş saat otuz bir kişi %2,9, altı saat %13,1, yedi saat %25,4, sekiz saat %32,4, dokuz saat %7,6, on saat %0,4, on bir saat %11,5, on iki saat %2,2, on üç saat %0,2, on dört saat %0,2, on beş saat %0,1; kahvede ve cafe de geçen zaman parametresine göre yüzdeleri bir saat %30,3, iki saat %63,3, üç saat %3,6, dört saat %2,1, beş saat %0,2, altı saat 1 kişi %0,1, yedi saat %0,4, sekiz saat %0,1, on üç saat 1 kişi %0,1, evde işle ilgilenme parametresine göre yüzdeleri bir saat %73,0, iki saat %16,1, üç saat %5,5, dört saat %3,2, beş saat on dört kişi %1,3, altı saat %0,6, sekiz saat %0,1, on dört saat %0,3; evde tv ve bilgisayarla ilgili geçen zaman parametresine göre yüzdeleri bir saat %16,0, iki saat

%50,6, üç saat %15,4, dört saat %8,4, beş saat %4,1, altı saat %1,5, yedi saat %1,4, sekiz saat %1,3, dokuz saat %0,5, on bir saat %0,8; kendime ait serbest zaman parametresine göre yüzdeleri bir saat %50,3, iki saat %21,7, üç saat %9,9, dört saat %9,5, beş saat %3,9, altı saat %1,6, yedi saat %1,5, sekiz saat %0,9, dokuz saat %0,4, on saat %0,1. On bir saat %0,1, yirmi dört saat %0,2; sağlık için spor yaparım parametresine göre yüzdeleri bir saat %82,0, iki saat %13,3, üç saat %2,3, dört saat %1,2, beş saat %0,6, altı saat %0,1, yedi saat %0,1, on bir saat %0,1, on beş saat %0,1; sosyal bir kulübe giderim parametresine göre yüzdeleri bir saat kırk bir kişi %3,8, iki saat %90,0, üç saat %3,5, dört saat %1,1, beş saat %0,5, altı saat %0,5, yedi saat %0,2, sekiz saat %0,2, on bir saat %0,1, on iki saat %0,1 ve uyurum parametresine göre yüzdeleri bir saat %1,6, iki saat %0,7, üç saat %0,9, dört saat %0,7, beş saat %1,3, altı saat %9,8, yedi saat %32,9, sekiz saat %34,9, dokuz saat %10,0, on saat %0,2, on bir saat %6,0, on iki saat %1,0, on beş saat %0,1 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.XIV-C'de görüldüğü gibi araştırmanın evreninin günlük harcadığı saatlerin okul ve işte geçen zaman parametresine göre yüzdeleri bir saat %1,3, iki saat %0,9, üç saat %0,8, dört saat %1,4, beş saat %3,7, altı saat %32,3, yedi saat %17,2, sekiz saat %24,9, dokuz saat %5,8, on saat %0,2, on bir saat %8,8, on iki saat %2,1, on üç saat %0,2, on dört saat %0,2 on beş saat %0,1; kahve ve cafede geçen zaman parametresine göre yüzdeleri bir saat %20,5, iki saat %75,2, üç saat %2,7, dört saat %1,3, beş saat %0,1, altı saat %0,1, yedi saat %0,1, sekiz saat %0,1, on üç saat %0,1; kendime ait zamana (serbest zaman) parametresine göre yüzdeleri bir saat %49,4, iki saat %21,3, üç saat %11,4, dört saat %9,5, beş saat %3,5, altı saat %1,7, yedi saat %1,6, sekiz saat %0,8, dokuz saat %0,4, on saat %0,1, on bir saat %0,1, on beş saat %0,1, yirmi dört saat %0,1; evde işle ilgilenme parametresine göre yüzdeleri bir saat %72,7, iki saat %16,9, üç saat %5,1, dört saat %3,2, beş saat %1,1, altı saat %0,8, sekiz saat %0,1, on bir saat %0,2; evde TV bilgisayarla ilgilenirim parametresine göre yüzdeleri bir saat %16,0, iki saat %52,3, üç saat %16,0, dört saat %7,4, beş saat %3,9, altı saat %1,4, yedi saat %0,6, sekiz saat %0,9, dokuz saat %0,4, on bir saat %0,7, on iki saat %0,3, on beş saat %0,1; sağlık için spor yaparım parametresine göre yüzdeleri bir saat %75,6, iki saat %17,3, üç saat %3,9, dört saat %1,9, beş saat %0,6, altı saat %0,3, yedi saat %0,1, sekiz saat %0,1, on bir saat

%0,1, on beş saat %0,1, sosyal bir kulübe giderim parametresine göre yüzdeleri bir saat %5,2, iki saat %90,0, üç saat %2,8, dört saat %0,9, beş saat %0,4, yedi saat %0,1, sekiz saat %0,2, on bir saat %0,1, on iki saat %0,1 ve uyurum parametresine göre yüzdeleri bir saat %1,6, iki saat %0,9, üç saat %0,8, dört saat %0,8, beş saat %0,9, altı saat %7,3, yedi saat %30,8, sekiz saat %31,4, dokuz saat %13,7, on saat %0,1, on bir saat %9,7, on iki saat %1,8, on üç saat %0,1, on beş saat %0,2 olarak tespit edilmiştir.

Tablo XV : Araştırmanın Evreninin Sporla Kurduğu İlişki Türlerine Göre Dağılımı

SPORLA NE TÜR İLİŞKİ		İ. Ö. O.		LİSE		GENEL	
		N	%	N	%	N	%
	İLGİM YOK	80	10,8	117	10,9	197	10,9
	YARIŞMACIYIM	91	12,3	77	7,2	168	9,3
	AMATÖRCE İLG.	321	43,4	470	43,7	791	43,6
	İZLEYİCİYİM	248	33,5	411	38,3	659	36,4
	TOPLAM	740	100	1075	100	1815	100

Tablo.XV.'de görüldüğü gibi araştırmanın ilk öğretimlerde sporla kurduğu ilişki türlerine göre yüzdeleri ilgim yok %10,8, yarışmacıyım %12,3, amatörce ilgileniyorum %43,4, izleyiciyim %33,5 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.XV'de görüldüğü gibi araştırmanın liselerde sporla kurduğu ilişki türlerine göre yüzdeleri ilgim yok %10,9, yarışmacıyım %7,2, amatörce ilgileniyorum %43,7, izleyiciyim %38,3 olarak tespit edilmiştir.

Tablo.XV'de görüldüğü gibi araştırmanın evreninin sporla kurduğu ilişki türlerine göre yüzdeleri ilgim yok %10,9, yarışmacıyım %9,3, amatörce ilgileniyorum %43,6, izleyiciyim %36,4 olarak tespit edilmiştir.

Tablo XVI: Araştırmanın Evreninin Sosyo-Ekonomik Yapıları ve Serbest Zamanlarını Değerlendirme Tercihleri Arasındaki Korelasyon Sonuçları

DEĞİŞKENLER	GR	r
ANNE EĞİTİM	İ.Ö.O	-0,160
	LİSE	-0,112
	GENEL	-0,140
BABA EĞİTİM	İ.Ö.O	-0,144
	LİSE	-0,072
	GENEL	-0,107
KARDEŞ SAYISI	İ.Ö.O	0,104
	LİSE	0,068
	GENEL	0,090
GELİR DÜZEYİ	İ.Ö.O	-0,160
	LİSE	-0,081
	GENEL	-0,115
ANNE Ö.S	İ.Ö.O	0,026
	LİSE	0,031
	GENEL	0,029
BABA Ö.S	İ.Ö.O	-0,021
	LİSE	-0,013
	GENEL	-0,019

Tablo XVI'da görüldüğü gibi grupların serbest zamanlarını değerlendirme tercihleri ve sosyo-ekonomik yapı olarak ele alınan parametrelere ilişkin korelasyon katsayıları; anne eğitim düzeyleri ilköğretim okullarında (-0,160), liselerde (-0,112) ve genelde (-0,140); baba eğitim düzeyleri ile ilköğretim okullarında (-0,144), liselerde (-0,072) ve genelde (-0,104); kardeş sayıları ile ilköğretim okullarında (0,104), liselerde (0,068) ve genelde (0,090); gelir düzeyi ilköğretim okullarında (-0,160), liselerde (-0,081) ve genelde (-0,115); annenin öz sağ durumu ile ilköğretim okullarında (0,026), liselerde (0,031) ve genelde (0,029); babanın öz sağ durumuna göre ise ilköğretim okullarında (-0,021), liselerde (-0,013) ve genelde (-0,019) olarak bulunmuştur.

Tablo XVII : Araştırmanın Evreninin Sosyo-Ekonomik Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların Ki-Kare Yöntemine Göre İstatistiksel Sonuçları

DEĞİŞKENLER	GR	SD	F Hesap	Anlam Düzeyi
ANNE EĞİTİM	İ.Ö.O	5	489,384	0,001
	LİSE	6	1373,691	0,001
	GENEL	6	1997,640	0,001
BABA EĞİTİM	İ.Ö.O	5	368,103	0,001
	LİSE	5	553,779	0,001
	GENEL	5	896,150	0,001
KARDEŞ SAYISI	İ.Ö.O	3	153,805	0,001
	LİSE	4	356,921	0,001
	GENEL	4	709,240	0,001
GELİR DÜZEYİ	İ.Ö.O	3	137,427	0,001
	LİSE	3	194,258	0,001
	GENEL	3	316,374	0,001
ANNE Ö.S	İ.Ö.O	4	2802,297	0,001
	LİSE	3	2974,321	0,001
	GENEL	4	6788,700	0,001
BABA Ö.S	İ.Ö.O	4	2595,149	0,001
	LİSE	3	2724,446	0,001
	GENEL	4	6268,810	0,001

*0,01 düzeyinde anlamlı farklılık.

Tablo XVII 'de görüldüğü gibi grupların farklı parametrelerine ilişkin yapılan ki-kare testi sonucunda; anne eğitim, baba eğitim, kardeş sayısı, gelir düzeyi, anne öz sağ durumu ve baba öz sağ durumu ilköğretim okulları, liseler ve genelde $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

5. TARTIŞMA

Bu araştırmada Kocaeli ilindeki farklı Lise ve İlköğretim son sınıf öğrencilerin serbest zaman tercihleri ve bu tercihlerini sosyo-ekonomik özelliklerinin etkileyip etkilemediği araştırılmış ve elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

Sosyal yapıya ilişkin parametrelerden anne ve babanın öz sağ durumu lise -ve ilköğretim okullarında benzer özellikler gösterirken, öz ölü durumu, liselerde daha yüksek oranda olduğu belirlenmiştir. Annenin ve babanın öz veya üvey ve ölü veya sağ olmalarının ilköğretim okulları, liseler ve genelde 0,01 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu sonuç üzerinde öz ve sağ oranlarındaki yüksek yüzdelerin etkili olduğu düşüncesi ile araştırmanın evreninin %97 ve %94 gibi yüksek değerlerde birleşik aile yapısında olduğu sonucuna varılmasına rağmen her iki duruma ilişkin hesaplanan korelasyon katsayıları düşük (0,029 ve -0,019) bulunmuştur ve de bu özelliğın öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme tercihlerini etkilemediği sonucuna varılmıştır.

Anne eğitim düzeyinde; ilköğretim ve liselerde benzer oranlar gözlemlenirken, üniversite mezunu oranı liselerde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Baba eğitim düzeyinde; üniversite mezunu olma lise ve ilköğretimlerde benzer oranlarda olduğu belirlenmiştir. Bu durum ortaokul mezunu olma özelliğı liselerde daha yüksek oranda olduğu belirlenmiştir. Anne ve babanın eğitim düzeyleri arasında ilköğretim, lise ve genelde 0,01 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmasının üzerinde her iki durum içinde orta okul mezunu olmak ve okur yazar parametrelerindeki yüksek yüzdelerin etkin olduğu sonucuna varılmasına rağmen; anne ve babanın eğitim düzeyleri ile öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme tercihleri arasındaki korelasyon katsayıları (-0,140 ve -0,107) bulunmuştur. Bu sonuçlara göre de anne ve babanın eğitim düzeylerinin öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme tercihlerini etkilemediği sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın evrenini oluşturan bireylerin kardeş sayıları arasında 0,01 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmasına bir kardeşe sahip olanların yüksek yüzde değerine sahip olmasının etkin olduğu sonucuna varılmasına rağmen, kardeş sayıları ile serbest zamanlarını değerlendirme tercihleri arasındaki korelasyon katsayısı (0,090) bulunmuştur ve bu sonuçlara göre kardeş sayılarının öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme tercihlerini etkilemediği sonucuna varılmıştır.

400 milyondan fazla gelire sahip olanlar her iki okul düzeyinde de benzer özellikler görülürken; 200 milyondan az geliri olanlar ilköğretim okullarında daha yüksek oranda olduğu bulunmuştur. Aile gelir düzeyleri arasında 0,01 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmasına 400 milyondan fazla gelire sahip olanların yüzde değerindeki yüksek oranın etki ettiği sonucuna varılmıştır. Ancak, aile gelir düzeyleri ile serbest zaman değerlendirme tercihleri arasındaki korelasyon katsayısı (-0,115) bulunmuştur ve bu sonuçlara göre aile gelir düzeyinin de serbest zaman tercihlerini etkilemediği sonucuna varılmıştır.

Ergen (1985) sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan aileden gelen gençlerin boş zaman konusunda daha bağımsız hareket edebildiklerini ve ailelerin gencin boş zamanında oturup düşünmesine kızmaları, boş zamanlarda dinlenmenin de yer alması bilincinin bazı ailelerde henüz yerleşmemiş olduğunu belirtmiştir. Buradan hareketle ailelerin çocuklarının boş zamanlarını daha anlamlı işlere yöneltecek faaliyetlerde bulunmadıkları düşünülebilir.

Elde edilen bu sonuçlara rağmen serbest zamanlarını değerlendirme olarak ifade edilebilecek etkinliklere katılamama konusunda maddi olanaklarının yetersizliği benzer oranlar gösterdiği ve maddi olanaksızlıkları nedeniyle serbest zaman aktivitelerine zaman ayıramadıklarını ifade edenler erkeklerde %89,1 bayanlarda %10,9 oranında; ortam bulamama nedeniyle bu tür etkinliklere katılamadıklarını ifade edenler ise erkeklerde %89,1 ve bayanlarda %10,9 oranında bulunmuştur. Her iki durumda ülkemizdeki tipik aile yapısını özetler ve ekonomik özellikleri destekler niteliktedir. Çünkü ülkemizde ailenin geçiminin sağlanması yükü büyük ölçüde erkeklerin omuzlarındadır. Daha iyi koşullar için ikinci bir iş veya geçimin sağlanması için iş arayışı serbest zaman oranını olumsuz yönde etkileyeceği bir gerçektir ve nedenlerin ekonomik yetersizlikten kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

Bu tür etkinliklere katılım oranlarının spor tesislerine yakın olmalarının pozitif etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bu oran ilk öğretim erkek ve lise bayan öğrencilerde daha yüksektir. Oranlardaki bu yüksekliğin lise erkek öğrencilerde azalması nedenleri arasında üniversiteye geçişteki sınavın ağırlığı nedeniyle kurs ve ders çalışma ve aile bütçesine katkı açısından işlemlenmeleri gösterilebilir.

Koç (1993) yaptığı araştırmada K:T:Ü: Fatih Eğitim Fakültesi öğrencilerin serbest zamanlarını okul harçlıklarını kazanabilmek için bir işte çalışanlar ve bu yüzden yeterli serbest zaman bulamayanların oranını %8'olarak ifade etmiştir. Bu sonuç araştırmamızda varılan sonuçları destekler niteliktedir.

Öğrencilerin belirtilen nedenlerden ötürü daha çok pasif rekreasyona yönelmelerinde etken olduğu ve pasif rekreasyona yönelik etkinlik oranlarında paralel bir artış olduğu bulunmuştur. Bunun aksine ilköğretim erkek ve lise bayan öğrencilerde serbest zaman

tercihlerinde sportif etkinlikleri tercih etmelerinde ise spor tesislerine yakın yerlerde ikamet etmelerinin etken olduğu ve aile yapılarının bu yaş kategorisindeki erkek ve bayanlara izin konusunda daha esnek davranmalarının etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. İkamet edilen adres nedenleri arasında sosyal tesislere yakınlık liselerde ve spor tesislerine yakınlık ise ilköğretim okullarında daha yüksek oranda bulunmuştur.

Koç (1993) araştırmasında üniversite öğrencilerinin %41'inin serbest zamanlarını değerlendirmede sporu tercih ettiklerini belirtmiştir.

Bu iki özellikteki yüzde değerlerinin bu sonuca varmamızı destekler nitelikte yüksek olmamasına rağmen; lise öğrencilerinin sosyal aktiviteleri daha çok tercih etmeleri ve ilköğretim öğrencilerinin ise yaş kategorilerinin genel özelliği olarak daha çok oyunsal etkinlikleri tercih etmelerinin etken olduğu sonucuna varılmıştır.

Babanın sporla ilgilenmesi ilköğretim okullarında liselere oranla daha düşük, annenin ise lise ve ilköğretim okullarında benzer oranda olduğu tespit edilmiştir. Bu yaş kategorilerinde öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme tercihleri aktif rekreasyona yönelik kullanmaları üzerinde aile bireylerinin spor yapma özelliklerinin etken olmadığı sonucuna varılmıştır. Aktif veya pasif olarak değerlendirilen serbest zamanlarında değişik rekreatif etkinliklere yönelimin belirleyici etkenleri olarak arkadaşları ile beraber olma ve ruhsal olarak rahatlama diğer tercihlere göre daha yüksek oranda bulunmuştur. Bu yaş kategorisindeki bireylerin toplumdaki rol karmaşasını kendi yaş kategorisinde bireylerle daha az yaşamasının ve kendi yaş kategorisindeki bireylerle bir arada olmanın getirdiği doğal rahatlama nedeninden yani sosyalleşme özelliğinden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde; bu yaş kategorisindeki bireylerin daha çok duygularına göre hareket ettikleri, kendi yaş kategorilerindeki bireylerle daha yoğun iletişim içerisinde olmaları ve birbirlerinden etkilenmelerinin daha kolay olması gibi nedenlerle ne yaptıklarından çok kimle birlikte yaptıklarının daha önemli olduğu bu nedenle de tercihlerinin daha çok arkadaşlarıyla birlikte olmak ve psikolojik olarak rahatlama gibi etkenlerin belirleyici olmasında etkin olmakta ve de bu durum yapacakları aktiviteleri bilinçli bir seçimin sonucundan çok anlık veya günlük seçimlerle yaptıkları sonucunu doğurduğu düşünülmektedir.

Cüceloğlu (1992) gelişim dönemlerini tanımlarken 12-18 yaş kategorisinde bireyin "kimliğe karşı rol karmaşıklığı" yaşadığını vurgulamakta ve bu dönemde kadın veya erkek kimliğinin geliştiğini belirtmekte ve de bir grubun üyesi olmaya ve grup etkinliklerine katılmaya çok önem verdiklerini belirtmiştir.

Demiray (1987) araştırmada anne ve babalarının ekonomik düzeyleri ile kültür düzeyleri örgün yükseköğrenim öğrencilerine göre daha alt düzeydedir. Boş zaman etkinliklerine bireyselden çok grup ve izleyici konumunda katılma eğilimindedirler. Açık  ğretim Fakültesi  ğrencileri, kendilerini gerçekleştirebilecekleri ve kurum ( niversite) tarafından oluşturulacak  ğrenci Kültür Eğitim Merkezlerine yoğun biçimde gereksinim duyduklarını belirtmiştir.

Gerek kimlik arayışı gerekse toplumdaki rol karmaşasını arkadaş ortamları olarak ifade edilebilecek doğal durumlarda daha az yaşadıkları ve ruhsal olarak rahatladıkları ve bu özelliğin belirgin olduğu araştırmamızın sonuçlarını desteklemektedir.

Bu  zellik nedeniyle hangi ortamda ne tür etkinlik gerçekleştirileceği üzerinde çevrede bulunan ve arkadaş grubu ile birlikte olunabilecek mekanlar tercih edildiği ve de bu tercihlerin sosyal tesis ve spor alanlardan yana kullanıldığı, hangi tesis yakınsa onun tercih edildiği sonucu bulunmuştur. Bu sonuçtan hareketle spor tesislerinin yakın olması aktif rekreasyonun, sosyal tesislerin yakın olması veya hiç olmaması pasif rekreasyonun tercih edilmesinde belirleyici olduğu düşünülmektedir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Yapılan bu araştırmada anne ve babanın ölü-sağ olması ve eğitim düzeyleri incelediğimiz yaş kategorisindeki kişilerin serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerini etkilemediği belirlenmiştir.

Ailelerin gelir düzeyleri ve kardeş sayılarının bu yaş kategorisindeki kişilerin serbest zaman tercihlerini etkilemediği sonucu bulunmuştur. Bunun yanında ilköğretim bayan öğrencilerin ve lise erkek öğrencilerin bu tür bir etkilemenin yanında okumak, arkadaş ziyaretlerine gitmek ve gazete okumak gibi pasif rekreatif etkinlikleri de tercih ettikleri sonucuna varılmıştır.

Yaşanılan semti sosyal tesislere yakın olduğu için tercih edenlerin liselerde daha yüksek oranda iken, spor tesislerine yakın olduğu için tercih edenlerin ilköğretim okullarında daha yüksek oranda olması ve bu öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme tercihlerini çevresel özelliklere yönelik tercih etmeleri nedeniyle bu tür tesislerin serbest zaman tercihleri üzerinde etkili olduğu sonucu üzerinde etkili olmuştur.

Serbest zamanlarını değerlendirme tercihleri olumsuz yönde etkileyen nedenler arasında konu hakkında fazla bilgilerinin olmadığı ve maddi düzeylerinin yetersiz olduğunu neden olarak gösterenlerin ilköğretim erkek ve lise öğrencilerinde benzer özellikler gösterirken; bu durumun lise bayanlarda yüksek oranda olduğu belirlenmiştir.

Serbest zaman etkinliklerine katılma nedenleri olarak; ilköğretim erkek ve lise bayan öğrencilerinin arkadaşlarıyla birlikte olma ve psikolojik olarak rahatladıklarını belirten öğrencilerin daha yüksek oranda olduğu belirlenmiştir.

Serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinde aktif ve daha çok dış mekanları tercih etme oranları ilköğretim erkek öğrenciler ve lise bayan öğrencilerde daha yüksek oranda iken, pasif rekreasyon ve kapalı mekanların tercih edilmesi lise erkek öğrenciler ve ilköğretim bayan öğrencilerde daha yüksek oranda olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme biçimleri üzerinde sosyo-ekonomik yapı olarak ele aldığımız parametrelerden gelir düzeyi ve ailede bir arada yaşayan birey sayısının etken olmadığı, bu etkinin ilköğretim ve liselerde benzer

özellikler göstermesine rağmen değerlendirme tercihlerinin cinsiyet ve yaşa göre değişim gösterdiği ve bu değişim üzerinde de yaşanan çevrede bulunan sosyal ve kültürel tesislerin etkin olduğu sonucuna varılmıştır.

6.2. Öneriler

Bu araştırmanın sonuçlarının ışığı altında;

1 – Öğrencilerin bu tür etkinlikler ve yararları konusunda bilinçlendirilmesi için Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının buldukları illerde eğitim çalışmaları yapmalarının ve bu eğitim çalışmalarının broşür dağıtılarak ve mümkün olduğu kadar geniş katılım sağlanarak okullara yönelik aktif etkinlikler düzenlenmesinin yararlı olacaktır.

2 - Rekreatif etkinliklerde bulunulabilecek alanların çoğaltılmasının katılım oranlarını etkileyeceği için belediyelerle işbirliği içerisinde girilerek şehirlerde yürüyüş ve etkinlik alanları oluşturulması yararlı olacaktır.

3 - Kocaeli ilinin coğrafi özellikleri sportif rekreasyon açısından oldukça zengin doğal kaynaklara sahip olması nedeniyle bu tür etkinlikleri organize eden klüplerin desteklenmesi ve sayılarının artırılması yararlı olacaktır.

4 – Ülkemizdeki eğitim takvimleri dikkate alınarak orta öğretim kurumlarının tatil dönemlerinde bu kurumlardaki öğrencilere yönelik sportif rekreasyona yönelik kısa veya uzun vadeli programlar oluşturulması ve yürütülmesi yararlı olacaktır.

5 – Sportif rekreasyonu yaşam biçimi olarak benimsemiş bireylerin oluşturduğu bir toplum olabilmek amacıyla uzun vadede bu amacın gerçekleştirilebilmesi için ana okullarına yönelik çalışmalar yapılması ve yürütülmesi yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

- ADDINGTON, Ö.E., (1996). %100 Düşünce Gücü, Çev: B. Çetinkaya, Akaşa Yayınları, İstanbul. s.: 128.
- ALKAN, T., ve ERGİL, D., (1982). Siyaset Psikolojisi Siyasal Toplum, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara.
- AÇIKADA, C. ve ERGEN, E., (1990). Bilim ve Spor, Ankara. s.: 2.
- ARSLAN, S. (1994). Üniversite Öğrencilerin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Karşılaştırmalı bir Araştırma. İzmir. s.: 6, 11.
- BAMBARGER, R., (1966) "Boş Zamanları Değerlendirmede Kitabın Rolü", *BZD Semineri*, HSEK Yayını, İstanbul. s.: 12.
- BALTAŞ, A., (1996) Stres ve Başa Çıkma Yolları, 15. Basım Remzi Kitapevi, İstanbul. s.: 273.
- BAKIR, M., (1993) Rekreasyon, *Marmara üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu*, İstanbul. s.: 3-4.
- BADMIN, P., (1988) Coombs, M. And Rayner, G.; "Programming", Ed. Brian S. Duffield; Leisure Operiataonal Managment, Longman GROUP uk Limited, London. Louis. p.: 23-26.
- CARREL, A., (1977) Yarınlar Doğru, 3. Baskı, Çev: R. Özbek, Yağmur Yayınları, İstanbul. Türkçe Sözlük (1982) TDK Yayını, Ankara.
- CÜCELOĞLU, D., (1992). İnsan ve Davranış. Remzi Kitapevi, İstanbul.
- DERMAN, N., (1994) Verimlilik ölçümünde hedef programlama, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstütüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- DEMİRAY, U., (1987). Findings of a Research On The Students' Use Of Time A Case Study of the Anadolu University Open Education Faculty in Turkey.
- DPT; (1994) Çevre, OİK Raporu, DPT Yayını, Ankara. s.: 130-131-138-168.
- DPT, (1983) Gençlik ve Spor. V.Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Yayın No: DPT: 1904, ÖİK: 296, Ankara.
- DURNING, .; (1991) "Ne Kadarının Yeterli Olacağını Sorabilmek", L. Brown, Dünyanın Durumu İçinde, (çev. E. User), İstanbul. s.: 186.
- EREN, E., (1993) Yönetim ve Organizasyon, Bita yayınları, İstanbul. s.: 78.

- ERKAL, M., (1981) Sosyolojik Açıdan Spor, Filiz Kitapevi, İstanbul.
s.: 120-123-131-134.
- ERKAL, M., (1986) Sosyolojik Açıdan Spor, M.E.G.S.B., Yayın No:30. Ankara.
s.:78.
- ERKAN, N., (1975) Boş Zamanları Değerlendirme Rrekreasyon, Çoğaltma ders notları,
Ankara. s.: 16.
- ERGEN, N., (1985) Gençliğin Eğitimi ve Sorunları, Türk Eğitim Derneği Yayınları,
s.333-355 Ankara.
- GÖKÇE, B.; (1983). Cumhuriyet Döneminde Çocuk ve Gençlere Ait Yasal
Düzenlemeler ve Yayınları, GSB Yayını, Ankara. s.: 20.
- GÖKHAN N, O., P., (1979) GÜRSES Ç., Sportif Yetenek Araştırma Metodu Türkiye
Uygulaması,. T.S.V. , İstanbul. s.: .2.
- HAVİGHURST, JR., & NEUGARTEN, L.B., (1975). Society and Education, 4th Ed.,
U.S.A. p.: 142
- HAWKING, S.W., (1987) Zamanın Kısa Tarihi Çev: S. Say ve M. URAZ, Milliyet
Yayınları, İstanbul. s.: 35.
- HİÇYILMAZ, E., (1984) Niçin Kitlesiz Spor Değil? Doğu Matbaası, İstanbul.
- HAZAR, A., (1999) Turizm İşletmelerinde Animasyon, Detay Yayınları, s:15,16,18,19.
- JENN, H, J., (1956) İntroduction to Recreation Education, W.B. Saunders Company
Philadelphia and London, USA Virginia. p.: 18
- KARAKÜÇÜK, S., (1995) S.;Rekreasyon, Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor
Yüksekokulu, Ankara. s.: 18,117,118,136,137,138.
- KARAKÜÇÜK, S., (1997) Rekreasyon, 2. Baskı, Şeren Ofset, Ankara. s.: 50.
- KARAKÜÇÜK, S., (1999) Rekreasyon, Boş zamanları Değerlendirme, Bağırhan
Yayınevi, Ankara. s. 94-99, 101-116, 118-120.
- KELEŞ, R., ve ÜNSAL, A., (1982). Kent ve Siyasal Şiddet. A.Ü.S.B.F. Yayınları No:
504, Ankara.
- KILBAŞ, Ş., (2001). Rekreasyon, Anaca Yayınları, Adana. s.: 14, 15, 18, 19, 35, 149,
150, 152, 153.
- KOÇ, M., (1993). K.T.Ü. Fatih Eğitim Fakültesi öğrencilerinin boş zamanlarının
değerlendirme faaliyetleri. Akademik Yorum Dergisi, sayı 3, s: 43.

- KÖKNEL, Ö., (1993) İnsanı Anlamak, 4. Baskı, Altın kitaplar Yayınevi, İstanbul.
Uludağ Üniversitesi Ders notları, 1996, s.12, 349.
- KUNTER, A.R.; (1938) Eski Türk Sporları Üzerine Araştırmalar, İstanbul.
- KURTKAN, A., (1972) Sosyolojik Açıdan Eğitim Yoluyla Kalkınmanın Esasları, İstanbul Üniversitesi Yayını, İstanbul. s.: 16, 127.
- MEYER, H.D., (1970). Brightbill, C.K., SESSOMS, H.D., Community Recreation, A Guide to its Organization, Virginia, U.S.A. 1970. p.: 29.
- MÜTFÜGÜL, S., (1993) “Dinlence ve Turizm İlişkisi”, Derleyen: Ş. YARCAN, Seyahat Yönetimi, Boğaziçi Üniversitesi Yayını, İstanbul. s.: 65, 68.
- NIXON, E.J., and JEWETT, E.A. (1969) An Introduction to Physical Education, Seventh Edition, Toronto. p.: 132.
- NATIONAL RECREATION AND PARK ASSOCIATION, Policy on Recreation and Health Sciences. October 1999. Erişim:
(www.nrpa.org/branches/ntrs/index.htm).
- O.D.T.Ü., Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi III. (1998). 2: 31-42
- OKUMUŞ, Y., (2002) Kocaelinde Bulunan Farklı Sanayi Kuruluşlarında Çalışan Bireylerin Boş Zamanlarını Değerlendirme tercihlerinin İncelenmesi. KOÜ. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. S:4, Kocaeli.
- ÖZTÜRK, (1998) Toplumsal Boyutlarıyla Spor, Bağırhan Yayınevi, Ankara. s.: 91.
- ÖZGÜÇ, N., (1994) Turizm Coğrafyası, İ.Ü. Yayını, Eskişehir. s.: 30.
- ÖZGÜVEN, İ.E., (1974). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler, Ankara. s.: 81,82.
- ROBBINS, A.; (1992) Sınırsız Güç, Çev. M. Değirmenci. Sekizinci baskı, İnkilap Kitapevi, İstanbul. s.: 362
- SAĞCAN, M., (1986) Rekreasyon ve Turizm, Cumhuriyet Basımevi. s.: 3, 84.
- SENCER, Y., (1976) Türkiye’de Kentleşme, KB. Yayını, Ankara.
- SİVRİKAYA, K., (2002). Sözlü Görüşme.
- ŞİPAL, C., (1987) Spor Haberleri Bülteni, BTSGM Yayını, Ankara. s.: 9.

- TETİK, S., (Konferans, Work Shop 14-16 Mayıs 1992 "2000'li Yıllarda Türkiye'nin Uygulayabileceği Turizm Pazarlama Stratejisi", Gençlik Turizmi). Turizm Bakanlığı Yayını, Ankara. s.: 52.
- TOSKAY, T., (1983).Turizm:Turizm Olayına Genel Yaklaşım, Der yayınları no: 26, Ankara. s.: 32, 115.
- TEZCAN, M., (1982). Sosyolojik Açından Boş Zamanların Değerlendirilmesi, A.Ü. Yayını no:16, Ankara. s.: 10, 28-30 ,43, 51.
- TEZCAN, M., (1982) Eğitim Sosyolojisine Giriş, A.Ü. Eğitim Yayınları, Ankara. s. 87,88.
- TEZCAN, M., (1993) Boş Zamanlar Sosyolojisi, A.Ü.E.B.F. Yayınları, No: 174, Ankara. s.: 86, 87.
- TEZCAN, M., (1994) Boş Zamanların Değerlendirilmesi Sosyolojisi, Atilla Kitapevi, Ankara. s.: 8.
- TURHAN, M., (1976) "Türkiye'de Sanayinin Yapısal Tuncer, B.; Ekonomik Gelişme ve Nüfus, H.Ü. Yayını, Ankara. s.: 75
- TÖR, V.T.; (1966) "Boş Zamanları Değerlendirmede Telkin Vasıtalarının Rollerini", BZD Semineri, HSEK Yayınları, İstanbul. s.: 69.
- TDK, (1982) Türkçe Sözlük, TDK Yayını, Ankara. s.: 884.
- Türk Milli Eğitimin Amaçları, Madde 2
- Türk Milli Eğitimin Amaçları, "İlkokul programı" 1969, s.2.
- UNIVERSITY OF ALBERTA, The Benefits Of Leisure Sciences. September 2001.
Erişim: (www.eas.ualberta.ca).

**KOCAELİ İLİNDE BULUNAN LİSE VE DENGİ OKULLARDAKİ YÖNETİCİ,
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN BOŞ ZAMAN DEĞERLENDİRME
TERCİHLERİ VE BU TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN SOSYO EKONOMİK
ETKENLER**

Bu anket sadece bilimsel bir çalışma için veri toplama amacıyla düzenlenmiş olup sonuçları anketi düzeyenlerde saklı kalacaktır. Bu açıklamayı göz önünde bulundurarak anket sorularına tarafsız, ciddi ve doğru cevaplar vermenizi bekler. Araştırmamıza katkılarınızdan ötürü teşekkür ederiz.

- 1 - Yaşınız: Göreviniz: ( ) Öğrenci ( ) Öğretmen ( ) İdareci
- 2 - Cinsiyetiniz ( ) Erkek ( ) Bayan
- 3 - Babanız ( ) Öz sağ ( ) Öz ölü ( ) Üvey sağ ( ) Üvey ölü ( ) Öz ayrı
- 4 - Anneniz ( ) Öz sağ ( ) Öz ölü ( ) Üvey sağ ( ) Üvey ölü ( ) Öz ayrı
- 5 - Babanızın en son mezun olduğu okul:
( ) Üniversite ( ) Lise ( ) Ortaokul ( ) İlkokul ( ) Okur yazar ( ) Okur yazar değil
- 6 - Annenizin en son mezun olduğu okul:
( ) Üniversite ( ) Lise ( ) Ortaokul ( ) İlkokul ( ) Okur yazar ( ) Okur yazar değil
- 7 - Halen hayatta olan kardeş sayınız: ( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) Üçten çok
- 8 - Ailenizde çalışan bireylerin aylık toplam geliri ne kadardır?
( ) 200 Milyondan az ( ) 300 Milyondan az ( ) 400 Milyondan az ( ) 400 Milyondan fazla
- 9 - Oturmakta olduğunuz ev:
( ) Kendimizin ( ) Kira ( ) Diğer
- 10 - Kaç yıldır mevcut adresinizde oturuyorsunuz?
( ) Bir yıldan az ( ) Beş yıldan az ( ) Beş yıldan fazla
- 11 - Bu adreste oturma nedenleriniz? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
( ) Bütçeme en uygun ( ) Kendi evim ( ) Sosyal ve kültürel tesislerine yakın ( ) Spor tesislerine yakın ( ) İş yerime yakın ( ) Diğer
- 12 - Sporla ne tür ilişkiniz vardır?
( ) İlğim yok ( ) Yarışmacıyım ( ) Amatörce ilgileniyorum ( ) İzleyiciyim
- 13 - Ailenizde sporla ilgilenen bireyler? (Birden Fazla Şık İşaretlenebilir)
( ) Baba ( ) Anne ( ) Dayı ( ) Amca ( ) Abi ( ) Abla ( ) Teyze ( ) Kardeş ( ) Diğer
- 14 - Gününüzün ortalama kaç saatini aşağıdaki işlere ayırıyorsunuz?
Okul/İş.....Evde/Tv/Bilgisayar.....Uykuda.....Sosyal bir kulüpte.....
Kahvede/Kafede..... Sağlık için spor..... Evde işle ilgili..... Kendinize ait serbest .....
- 15 - Kendinize ait serbest zamanınızı nasıl değerlendiriyorsunuz? (Birden fazla şık işaretlenebilirsiniz)
( ) Kitap okuyorum
( ) Müzik dinliyorum
( ) Müzik aleti çalıyorum
( ) Sinemaya gidiyorum
( ) Kahveye gidiyorum
( ) İnternet kafeye gidiyorum
( ) Arkadaşlarla sportif etkinliklere katılıyoruz
( ) Tiyatroya gidiyorum
( ) Üye olduğum kulübe gidiyorum
( ) Gazete okurum
( ) Yazarım

- Sosyal ve kültürel etkinliklerde rol alırım
  - El işleri ve sanatla uğraşırım
  - Spor müsabakalarını izlemeye giderim
  - Arkadaş ziyaretlerine giderim
  - Çarşı, pazar, park gibi gezintilere çıkarım
  - Spor amaçlı yürüyüş ve koşular yaparım
  - Belirli bir şeyle uğraşmam
  - Diğer.....
- 16 - Bu tür etkinlikleri hangi sıklıkta yapıyorsunuz ?
- Her gün
  - Gün aşırı
  - Haftada 2-3 kez
  - Haftada bir kez
  - Ayda bir kez
- 17 - Bu tür faaliyetlere katılmak size ne hissettiriyor ?
- Yeteneklerimi geliştiriyor
  - Çevre edinmemi sağlıyor
  - Rahatlatıyor
  - Mutlu ediyor
  - Yeni şeyler öğrenmemi sağlıyor
  - Statü kazandırıyor
  - Kişiliğimi geliştiriyor
  - Bilgimi arttırıyor, eğitiyor
  - Eğlendiriyor
  - Zamanı daha verimli kullanmamı sağlıyor
  - İç dünyamı dışa vurmamı sağlıyor
  - Kötü alışkanlıklar edinmemi engelliyor
  - Hayata bağlıyor
  - Meşgul ediyor, ruhen ve bedenen canlılık kazandırıyor
  - İyi vakit geçiriyor
  - Zayıflatıyor
  - Stres, monotonluktan kurtarıyor
  - Aktifleştiriyor, can sıkıntısı ve boşluktan kurtarıyor
  - Topluma daha kolay uyum sağlamama yardımcı oluyor
- 18 - Serbest zamanınızı bu tür etkinliklerine yönelten etken nedir ?
- İlgi alanım olması
  - Çevremdekilerden etkilenmem
  - Arkadaşlarımla beraber olma isteği
  - Sağlığımı olumlu yönde etkilemesi
  - Kültür ve maddi düzeyim
  - Rahatlatıp iş verimimi arttırması
  - Diğer (lütfen yazınız).....
- 19 - Katıldığımız serbest zaman etkinlikleri daha çok hangi sorunlarınızı gidermeye yardımcı olmaktadır ?
- Sosyal
  - Kültürel
  - Fiziksel
  - Psikolojik
  - Hiçbiri
- 20 - Serbest zamanınızda herhangi bir faaliyette bulunmuyorsanız bunun nedeni nedir?
- Yeteri kadar serbest zamanımın olmaması
  - Bu konuda yeterli bilgi sahibi değilim
  - Maddi olanaklarımın yeterli olmaması
  - Gerekli ortamı bulamayıp
  - Diğer.

ÖZGEÇMİŞ

Gölcük doğumludur. İlk, orta öğrenimini Özel Seymen Lisesinde, lise öğrenimini Gölcük Barboros Hayrettin Lisesinde tamamlamıştır. Lisans eğitimini Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümünde bitirmiştir. Halen Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi aynı zamanda Araştırma Görevlisidir.

